

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**TWİTTER'DA KADIN CİNAYETLERİ VE KOŞULLU ADALET: DİJİTAL
HİKAYE ANLATICILIĞININ DUYGULANIMSAL İZLERİNİ SÜRMEK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşim GEZERKAYA

Ankara, 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TWİTTER'DA KADIN CİNAYETLERİ VE KOŞULLU ADALET: DİJİTAL
HİKAYE ANLATICILIĞININ DUYGULANIMSAL İZLERİNİ SÜRMEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşim GEZERKAYA

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Haktan URAL

Ankara, 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TWİTTER'DA KADIN CİNAYETLERİ VE KOŞULLU ADALET: DİJİTAL
HİKAYE ANLATICILIĞININ DUYGULANIMSAL İZLERİNİ SÜRMEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Haktan URAL

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

- 1- Prof. Dr. Fatma Umut BEŞPINAR**
- 2- Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA**
- 3- Doç. Dr. Haktan URAL**

Tez Savunması Tarihi

18/01/2024

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Haktan URAL danışmanlığında hazırladığım “Twitter'da Kadın Cinayetleri ve Koşullu Adalet: Dijital Hikaye Anlatıcılığının Duygulanımsal İzlerini Sürmek (Ankara.2024)” adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

15/02/2024

Ayşim GEZERKAYA

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca desteğini her zaman hissettiren, yazmış olduğum metinlere hızlıca dönüş sağlayarak bilgi birikimi ve tecrübesiyle yolumu aydınlatan, çalışmanın konusuna duyduğu heyecanı, ilgisi ve değerli katkılarıyla tez yazım sürecini tahmin edemeyeceğim kadar keyifli hale getirerek kendimi şanslı hissetmemi sağlayan kıymetli danışmanım Doç. Dr. Haktan URAL'a minnettarım.

Tez jürimde yer almayı kabul ederek değerli yorumlarıyla çalışmanın zenginleşmesini sağlayan Prof. Dr. Fatma Umut BEŞPINAR ve Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA'ya teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecinde ortak kaygıları paylaşarak birbirimize her zaman destek olduğumuz, arkadaşlığını yüksek lisansın en büyük kazanımlarından gördüğüm Dilan YILDIZ'a teşekkür ederim.

Süreçte ne zaman bunalmış ve tökezlemiş hissetsem desteği ve yorumlarıyla beni ayağa kaldıran, yüksek lisans sayesinde iyi ki tanışmışım dediğim Sarp Onat YÜCEL'e ve isminden bahsedemediğim tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yalnızca tez sürecinde değil hayatımın her anında desteğini hissettiren, kendime inanmadığım anlarda dahi bana inanarak dayanağım olan ve ideallerimi gerçekleştirebileceğime dair inancımı pekiştiren Rozerin IRMAK'a çok teşekkür ederim.

Hayallerimi her zaman destekleyerek akademik kariyerime öncelik vermeme sağlayabileceğim koşulları oluşturan annem Yeşim, babam Ayhan'a ne kadar teşekkür etsem az. Verimli bir çalışma ortamı oluşturma noktasında fedakarlık yapan kardeşim Eymen Efe'ye ve başta anneannem Hicran olmak üzere tüm aileme destekleri için teşekkür ederim.

Çalışmamı, hayatının herhangi bir döneminde erkek şiddetine maruz kalmış tüm kadınlara ithaf ediyorum...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
İTHAF	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi
TABLO LİSTESİ	vii
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet ve Kadın Cinayetleri	4
1.1.1. Türkiye’de Kadın Cinayetleri.....	8
1.1.2. Medyada Kadın Cinayetleri.....	9
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	11
1.3. Çalışmanın Planı	12
2. YENİ MEDYA EKSENİNDE DEĞİŞEN DİJİTAL İLETİŞİMİN YAPI TAŞLARI 14	
2.1. Twitter’ın Anatomisi.....	14
2.2. Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya, Twitter ve Kamusalılık	19
2.3. Algoritmalar: Öne Çıkmak Ya Da Çık(a)mamak İşte Bütün Mesele Bu!	25
2.4. Kamusal Alan Olarak İnternet veya Kamusal Alan Olamayan İnternet.....	35
2.5. Ağa Bağlı Kamular (Networked Publics).....	38
2.6. Müteessir Kamular (Affective Publics)	43
2.7. Türkiye’de Sosyal Medya Çalışmaları Üzerine.....	47
3. YÖNTEM	51
3.1. Söylem Analizi	51

3.2. Veri Setinin Oluşturulması	53
3.2.1. Kadın Cinayeti Vakalarının Seçimi.....	53
3.2.2. Örneklemenin Oluşturulması	54
3.2.3. Twitter’den Veri Çekimi	56
3.3. Veri Analizi Tekniği ve Etik Unsurlar.....	58
3.3.1. Tematik Analiz.....	58
3.3.2. Araştırma Etiği	60
4. MÜTEESSİR KAMULARIN DİJİTAL ANLATILARI	62
4.1. Biyografik Arka Planın İzinde: Örneklemdeki Kadınlar.....	63
4.2. “Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları”	69
4.2.1. İstanbul Sözleşmesi	72
4.2.2. Hukuk ve Adalet Eleştirisi	78
4.2.3. Özdeşleşim	83
4.2.4. Kurbanlaştırma	84
4.2.5. “Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları” Temasının Farklı Vakalarda Yankıları	88
4.3. Faillik ve Bağlam.....	91
4.3.1. Maktulün Failliği.....	91
4.3.2. Katilin Failliği	96
4.3.3. İdam Çağrıları	102
4.3.4. Faillik ve Bağlam Temasının Farklı Vakalarda Yankıları	105
4.4. Sansasyonelleştirme.....	107

4.4.1. Olayın Yaşanma Biçimi	108
4.4.2. Failin Mesleki Profili	111
4.4.3. Maktulün Mesleki Profili	113
4.4.4. Failin Ailesinin Mesleki Profili.....	115
4.4.5. Sansasyonelleştirme Temasının Farklı Vakalarda Yankıları	118
SONUÇ.....	121
Kaynakça	128
ÖZET	140
ABSTRACT	141

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Müteessir Kamuların Duygulanımlarının Temaları	63
Şekil 2: İstanbul Sözleşmesi Tweetleri	72
Şekil 3: İstanbul Sözleşmesi Tweetleri (Devamı).....	73
Şekil 4: Hukuk ve Adalet Eleştirisi Tweetleri	78
Şekil 5: Hukuk ve Adalet Eleştirisi Tweetleri (Devamı).....	79
Şekil 6: Özdeşleşim Tweetleri	83
Şekil 7: Kurbanlaştırma Tweetleri.....	84
Şekil 8: Kurbanlaştırma Tweetleri (Devamı).....	85
Şekil 9: "Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları" Temasının Yankıları	89
Şekil 10: Maktulün Failliği Tweetleri.....	92
Şekil 11: Maktulün Failliği Tweetleri (Devamı)	93
Şekil 12: Katilin Failliği Tweetleri	99
Şekil 13: Katilin Failliği Tweetleri (Devamı).....	99
Şekil 14: İdam Çağrıları Tweetleri	102
Şekil 15: Faillik ve Bağlam Temasının Yankıları	105
Şekil 16: Olayın Yaşanma Biçimi Tweetleri	108
Şekil 17: Olayın Yaşanma Biçimi Tweetleri (Devamı).....	109
Şekil 18: Failin Mesleki Profili Tweetleri	112
Şekil 19: Maktulün Mesleki Profili Tweetleri	114
Şekil 20: Failin Ailesinin Mesleki Profili	115
Şekil 21: Sansasyonelleştirme Temasının Yankıları	118

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Örneklem Tablosu	55
---------------------------------	----

1.GİRİŞ

İnternet ve sosyal ağ platformları gün geçtikçe hayatımızın merkezine doğru olan yolculuğunu sürdürmekte ve mevcudiyetini güçlendirerek muhafaza etmektedir. Web 2.0 teknolojisinin sunduğu imkanlar çerçevesinde zaman ve mekan farklılıkları büyük oranda ortadan kalkmış, mesajın üretimi ve dolaşımı katılımcı etkileşimleri ile gerçekleşmeye başlamıştır. Yeni medya olarak da adlandırılan değişim sayesinde, etkileşimler tek yönlü olmaktan çıkarak yatay zeminde gerçekleşmeye başlamıştır. Geleneksel pasif medya izleyicisinden ziyade artık üretici ve tüketicinin aynı rollere bürünmesiyle katılımcı ağ ortamına dahil olunan sürece tanıklık edilmekte, üretici ile tüketici rolleri bulanıklaşmaktadır (Ito, 2008). Böylelikle katılımcılar, paylaşılacak içeriği belirleyebilmekte, onu değiştirebilmekte ve ulaşacağı kitleyi belirleyebilme failliğini performe etmektedir.

Çalışmanın konusu olan, 2006 yılında insanların birbirleriyle kısa mesajlarını paylaşabilmesi amacıyla kurulan Twitter¹ da bahsi geçen failliğin performe edildiği alanlardan biridir. Twitter’da önceleri 140 karaktere kadar mesaj yazılabilirken, günümüzde ise 280 karaktere kadar mesaj yazılabilmektedir. Bu platformda kullanıcılar birbirlerinin tweetlerine cevap vererek yorum yapabilmekte (reply), atılan tweeti olduğu gibi paylaşılabilmekte (retweet), bahsedilen konu ile ilgili etiket (hashtag) belirleyebilmekte ve tweet içinde istediği kullanıcıdan bahsedilebilmektedir (mention). Sunulan hizmetlerden anlaşılacağı üzere, Twitter kullanıcıları, yalnızca içerikleri tüketen pozisyonda değil aynı zamanda içerik üreticisi pozisyonuna sahiptir.

Katılımın önündeki engellerin görece düşük olduğu ve içerik üretimlerinin ağda diğerleriyle paylaşılması Jenkins (2019) tarafından “katılımcı kültür” kavramı ile ifade

¹ Çalışmanın sürdürüldüğü esnada, platformun ismi “X” olarak değiştirildi ve bu süreçte jargonunda çeşitli değişiklikler yapıldı.

edilmektedir. Yukarıda bahsedildiği ve Jenkins'in (2019) tanımladığı haliyle Twitter kullanıcıları, eski medyada olduğu gibi pasif alıcı konumunda değil, üretici ve tüketicinin aynı rollere büründüğü performansı sergilemektedir. Twitter'da içerik paylaşmak, içeriği beğenmek, retweetlemek vb. diğer eylemler katılımcı kültürün bileşenlerini oluşturmaktadır. Twitter kullanıcılarının izleyicinin kim veya kimler olacağı yönünde karar verici pozisyonda bulunması ve üretilen anlamların ağda dolaşıma girmesini sağlaması ise katılımcı kültürün en önemli özelliği olarak nitelendirilebilir. Yeni medyadaki katılımcı kültür sayesinde Twitter'da bir araya gelen müteessir kamulardan² (affective publics) söz edilebilir (Papacharissi, 2014, akt. Papacharissi, 2016. s. 2). İçerik üreticisi ve dağıtıcısının birbiriyle hemhal olduğu alanın aslında tanımlandığı kadar serbest olmadığı, içeriğin ulaşacağı kitleyi belirleyen algoritmaların varlığı çalışmada ayrıca tartışılacaktır.

Peki, bir Twitter kullanıcısı bu imkanlarla neler yapabilir? Bir tweet, etiket, retweet, favorileme gibi eylemler, platform tasarımcısının düşündüğünden farklı kullanılabilir mi? Bu sorunun cevabı çalışma özelinde, kadın cinayetleri için Twitter'da açılan etiketlerde, etiketin hakkında en çok konuşulanlar arasına girebilmesi için özel bir çaba sarfedilmesinde ve etiketler vasıtasıyla meydana gelen olaylara karşı kamuoyu oluşturma gayretinde görülmektedir. Örneğin, Azra Gülendamar Haytaoğlu cinayetinin ortaya çıkmasının ardından, müteessir kamular, #AzraÇinAdalet, #MustafaMuratAyhanTutuklansın, #AzraÇinİsyandayız vb. etiketlerle bir araya gelerek dijital hikaye anlatmakta, kolektif yas pratiklerini sergilemektedirler. Ağda dolaşıma giren kolektif hikayeler, birbirlerini hiç tanımayan, daha önce teması olmamış kişileri

² Bu çalışmada "affective publics" kavramsallaştırmasının Türkçe çevirisi olarak "müteessir kamular" ifadesi tercih edilmiştir. Bu tercihin nedeni "affective" ve kelime kökeni olan "affect" in Türkçe anlamlarında yatmaktadır. "Affect" kelimesinin anlamlarından biri "duygulanım"dır. İnsanları etkileyerek harekete geçirebildiği için duygulanım, eylem olarak da işlev görmektedir (Boler & Davis, 2021). "Affective" kelimesinin bir anlamı ise "tesirli"dir. İki anlam konsepti dikkate alınarak kavramsallaştırma Türkçeye çevrilmiştir. Müteessir kelimesi teessür kelimesinden türemiştir. Teessür, duygulanma, etkilenme anlamlarına gelmektedir. Sonuç olarak müteessir bir tesirin altında kalmış, etkilenmiş olma anlamlarında kullanılmaktadır.

ortak duygulanım etrafında bir araya getirmektedir. Böylelikle Twitter, ortak hikaye anlatımıyla bir araya gelen müteessir kamuların, kolektif yas pratiklerine şahitlik edildiği platform olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görüldüğü gibi, Twitter ve benzeri sosyal medya platformları, kullanıcıların düşüncelerini, tepkilerini ve duygularını ifade etme yollarını değiştirerek çeşitlendirmiştir. Bir tweet, etiket, retweet veya favorileme gibi eylemler, beklenmedik ve yenilikçi yollarla kullanılarak, toplumsal olaylara dair geniş çaplı tartışmaları ve kamuoyu oluşumunu tetikleyebilmektedir. Bu durum, bireylerin ve toplulukların olaylara nasıl tepki gösterdiklerini ve toplumsal konulara nasıl müdahil olduklarını yeni bir perspektifle ele almayı gerektirmektedir. Ayrıca, sosyal medya kullanıcıları kendilerini akademik araştırmaların potansiyel özneleri olarak göremeyebilirler ve bu nedenle sosyal medyada paylaşım yaparken, görüşlerini daha şeffaf bir şekilde paylaşabilirler. Bu da araştırmacılara, bireylerin anlam dünyalarına dair daha derin içgörüler elde etmek için bir fırsat sunmaktadır.

Bu bağlamda, çalışmada “İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme taleplerinin yükselişe geçtiği ve nihayetinde Türkiye’nin sözleşmeden çekildiği 2021 yılında, toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle öldürülmüş ve Twitter’da hakkında en çok konuşulanlar arasına girmiş (trend topic) kadın cinayetleri, sosyal medyadaki ağa bağlı (networked) söylemlerde nasıl çerçevelenmekte ve inşa edilmektedir?” sorusuna cevap aranmaktadır. 2021 yılında, dönemin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı almasının ardından, toplumsal cinsiyet temelli şiddete - özel olarak da kadın cinayetlerine- ilişkin tartışmalara yönelik ilginin dikkate değer ölçüde arttığından söz edilebilir. Dolayısıyla, bu tartışmaların mikro evreni olarak 2021 yılı baz alınmıştır. Ancak; buradan kadın cinayetlerinin kamusal tartışmalarda sadece bu dönemde yer aldığı anlaşılmamalıdır. Bu araştırmada 2021 yılına odaklanılması ile kadın

cinayetlerinin daha geniş politik ve kültürel bağlamlarla ilişkisine dair söylemlerin izleri sürülebilecektir.

Twitter’da her kadın cinayeti için hashtag oluşturulmamakta ve hashtag oluşturulanların birçoğu en çok konuşulanlar arasına girememektedir. Bu durum, araştırma sınırları dahilinde, hangi kadın cinayeti vakalarına nasıl tepki gösterildiği, anlatıların vakalara göre nasıl farklılaştığı ve müteessir kamuların hangi konulara daha fazla duyarlı olabileceği hakkında ipuçları sunmaktadır.

1.1.Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet ve Kadın Cinayetleri

İlk kez Corry tarafından 1801 yılında tanımlanan “kadın cinayeti” (femicide) kavramı, “bir kadının öldürülmesi” anlamında kullanılmıştır. İlk defa literatürde ise Diana Russell tarafından 1976 yılında kullanılmıştır. Bu kavramsal çerçeve, cinayet (homicide) tanımından farklı olarak, öldürme eyleminin cinsiyet temelli boyutuna odaklanmakta ve kadınların yalnızca kadın olduğu için hedef alındığı durumları tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (Russell, 2008).

Kavramın hukuksal olarak tanınması ise 1848 yılına denk düşmektedir (Russell, 2008). Corry'nin tanımlaması ve hukuken kavramın kabulü, kadın cinayetlerinin toplumsal ve kültürel bağlamının daha kapsamlı bir şekilde incelenmesine zemin hazırlamıştır. Böylelikle, kadın cinayetlerinin sadece bir şiddet eylemi olarak değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet dinamikleri ve bu dinamiklerin yarattığı eşitsizliklerle sıkı sıkıya ilişkili olduğu belirtilerek, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin daha geniş çerçevede ele alınmasını sağlayabilmiştir. (Corradi vd., 2016).

“Kadına yönelik şiddet” ve “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” kavramları birbirinden farklı teorik geçmişe sahiptir. Kadına yönelik şiddet kavramı ile daha çok ikinci dalga feminizmde karşılaşılmaktadır. Anlayışa göre şiddet, erkeklerin faili ve kadınların kurbanları olduğu bir patriyarkal sistemin ürünü olarak tanımlanmaktadır. Yani erkek

şiddeti, patriyarkanın “doğası” veya “kökeni” ile ilişkilendirilmekte, erkekler iktidarını şiddet aracılığıyla kurarak kadınları ikincilleştirmektedir (Yarar, 2015). Martinez’e göre, ikinci dalga feministler, şiddet ve erkeklik arasındaki ilişkiyi biyolojik olarak kurgulamaktadır (Martinez, 2011, akt. Yarar, 2015).

Butler’ın (Butler, 2008, akt. Yarar, 2015) da belirttiği gibi ikinci dalga feministler, biyolojik cinsiyet ikiliğini aşmış gibi görünse de aslında onu toplumsal cinsiyet kavramının temeli olarak yeniden üretmektedirler. 1980'lerle başlayan süreçte, ikinci dalga feminizmin kavramlarının sorgulanması sonucunda şiddetin etkileşimli ve performatif boyutlarına dikkat çekilmiş ve bu süreç, “toplumsal cinsiyet temelli şiddet” kavramının ön plana çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu yaklaşımda, şiddetin nedeni sadece kadın olmakla sınırlı kalmayıp, cinsiyetin performansı ile de ilişkilendirilmiştir. Yani, bireylerin cinsiyetlerini performe etme şekilleri ve toplumsal cinsiyet normlarına nasıl uydukları ya da uymadıkları, şiddete uğrama veya öldürülme risklerini artıran faktörler olarak görülmektedir. Bu durum, şiddetin yalnızca biyolojik cinsiyete değil, aynı zamanda bireylerin cinsiyet performanslarına bağlı olduğu anlayışını beraberinde getirmiştir (Yarar, 2015).

Kadın cinayeti kavramına dair genel bir uzlaşının olmasına karşın, olayın gerçekleşme şekillerine bağlı olarak -cinayetin kim tarafından, hangi nedenle/nasıl işlendiği gibi- farklı tanımlamaların varlığından bahsedilebilir (Gazioğlu, 2013). “Kadınların kadın düşmanlığı sebebiyle erkekler tarafından öldürülmesi” tanımına özellikle ilk dönem tartışmalarında denk gelmektedir. Tanımlama, ataerkil toplum yapısında kadınların baskılanmasının bir yansıması olarak, kadınları nefret, aşağılama, zevk alma ya da sahiplenme hissi gibi nedenlerle öldüren erkek davranışlarına işaret etmektedir (Radford, 1992, akt. Ural & Çabuk Kaya, 2018).

Caputi ve Russell de (1990) kadın cinayetlerinin, “kadından nefret etme, küçümseme, tikslenme ya da kadına sahip olma duygusu” vb. nedenlerle erkekler tarafından işlenen cinayetler olduğunu dile getirmektedir. Homofobik cinayetler, namus cinayetleri, tecavüz sonucu kız çocuğunun/kadının ölmesi bu cinayetlere örnektir. Campbell ve Runyan ise (1998), “kadın cinayeti” kavramını oldukça geniş bir perspektifte ele almakta ve bu terimi, failin kimliği veya cinayetin nedenine bakılmaksızın, tüm kadın ölümlerini içerecek şekilde kullanmaktadır. Fakat şiddet failinin cinsiyetinin ve motivasyonunun dikkate alınmadığı bu yaklaşımlar, kadın cinayetlerini, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin uzantısı olarak anlamlandırmayı zorlaştırmaktadır.

Bazı feminist araştırmacılar, kadın cinayeti tanımında yakın ilişki (intimate partner) kavramına odaklanmışlardır. Karen Stout (1991, akt, Widoyono, 2008) kadın cinayetini, “kadınların erkek partnerleri tarafından öldürülmesi” olarak tanımlarken, Dawson ve Gartner (1998, akt, Widoyono, 2008) ise bu tanımı, “mevcut veya eski yasal eşleri, nikahsız eşleri veya erkek arkadaşları” da kapsayacak şekilde genişletmiştir. Bu tanımlamalar, kadın cinayeti kurbanlarının yakın erkek partnerler tarafından öldürüldüğünü merkeze almaktadır (Widoyono, 2008).

Kadın cinayeti kavramsallaştırması, ulusal ve uluslararası literatürde eş-partner tarafından gerçekleştirilen cinayetler ve namus cinayetleri üzerine yoğunlaşmıştır (Çetin, 2015; Messerschmidt, 2017). Bu bağlamda, Çetin (2015), kadın cinayetlerini, Türkiye'nin geleneksellikten modernliğe geçiş sürecindeki kadınların statüsündeki değişiklikler ve geleneksel erkek statüsünün istikrarı arasındaki çatışmayla yakından ilişkili olduğunu iddia etmektedir. Bu doğrultuda kadın cinayetlerini, “namus cinayetleri” ve “tutku suçları” (crimes of passion) olarak iki farklı kategori altında ele almıştır. Namus cinayetleri, kültürel geleneklerle bağlantılı, bireysel ilişkilere dayanan tutku suçlarından farklı olarak, kadınlara karşı kıskançlık, öfke, cinnet gibi duygularla bağlantılıdır. Çetin (2015) kadın cinayetlerini, “isyan cinayetleri” (revolt killings) olarak

kavramsallaştırmıştır. Bu tanıma göre, isyan cinayetleri, modern toplumda kadınların kazandığı yeni statü ve özgürlüklere karşı, bazı erkeklerin gösterdiği şiddetli tepkileri ifade etmektedir. Bu tepkiler, genellikle kadınların geleneksel toplumsal rolleri reddetmesi ve bağımsızlık kazanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Erkekler, bu değişimlere direnerek ve mevcut statüyü korumak amacıyla şiddet uygulamaktadır.

Ural ve Çabuk Kaya (2018) tarafından belirtildiği üzere, kadın cinayetleri, eş/partner cinayetlerinin ötesine geçen bir olgudur. Çetin'in (2015) tanımında kavramsallaştırıldığı gibi, kadın cinayetlerinin modernite ve gelenek ikilemi içinde çerçevelenmesi, kadınların neden ölümcül şiddet biçimlerine karşı savunmasız olmaya devam ettiği sorusuna cevap verememektedir. Bu tanımlama, kadın cinayetleri ile toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkiyi de göz ardı etmektedir (s. 366).

Gazioğlu (2003) ve Widyono (2008) tarafından vurgulandığı gibi, kadın cinayetlerini yalnızca münferit vakalar olarak değil, daha geniş toplumsal ve kültürel dinamiklerin birer yansımaları olarak anlamak gereklidir. Her kadının ölümcül şiddete maruz kalmadığı göz önünde bulundurularak kadın cinayetlerini toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir sonucu ve ölümcül bir tezahürü olarak kavramsallaştırmak önemlidir. Bu nedenle çalışmada, toplumsal cinsiyetle bağlantılı sembolik sınırların ihlali nedeniyle, kadınlara yönelik uygulanan öldürücü, cezalandırıcı şiddet biçimi, kadın cinayeti tanımlaması olarak benimsenmiştir. Dolayısıyla şiddet olgusunu anlamak için ilişkilerin etkileşimli/performatif karakterine dikkat etmek gereklidir. Çalışmada da öldürücü şiddet eylemi, ilişki bağlamda ele alınmakta, kadınlar ve failleri arasındaki etkileşimlerin anlatılaştırılma şekli ve bu anlatıların hangi saiklerle farklılaştığı ortaya koyulmaktadır.

1.1.1. Türkiye’de Kadın Cinayetleri

Türkiye'deki kadın cinayetlerine ilişkin çalışmalar, fail ve mağdur arasındaki ilişkinin yanı sıra bu eylemlerin altında yatan motivasyonları da incelemektedir (Toprak ve Ersoy, 2017, akt. Koç, 2022).

Kolburan (2017) kadın cinayetlerinin, erkeklerin kadınları birer nesne olarak görmesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine dayalı sahip olma dürtüsünden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Erkek egemen toplumun, kadınların özgürlüğüne karşı şiddet kullanarak kontrolü sürdürme eğilimi ele alınarak, kadınların sıklıkla eşleri veya yakın ilişki içinde bulundukları erkekler tarafından şiddete maruz kaldığı öne sürülmektedir. Çetin (2015) ise kadın cinayetlerini, modernleşme süreci içinde kadınların bireyselleşmesi ve toplumdaki yeni statü kazanımı ile erkeklerin bu değişime direnç göstermesi arasındaki çatışmalardan kaynaklandığını öne sürmektedir. Çalışmada, Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerinin, geleneksellikle ilişkilendirilen namus ve töre cinayetlerinin ötesinde değerlendirilmesi gerektiği savunularak kadınların boşanmak veya ayrılmak istemesi gibi durumların, şiddetin başlıca sebepleri arasında yer aldığı belirtilmekte ve kadın cinayetlerinin “isyan cinayetleri” olarak yeni bir kavram önerisiyle analiz edilmesi önerilmektedir.

Ural ve Çabuk Kaya (2018) Türkiye’deki kadın cinayetlerini sembolik iktidar ve şiddet çerçevesinde incelemektedir. Çalışmada, kadın cinayetlerinin, toplumsal cinsiyet normlarını ihlal eden kadınlara yönelik sembolik iktidarın bir krizi olarak gerçekleştiği savunulmaktadır.

Müftüler Baç ve Müftüler (2021) Türkiye’de kadın cinayetlerinde “tahrik” savunmasının kullanımının hafifletici bir unsur olarak rol oynadığını ve daha hafif cezalarla sonuçlandığını ortaya koymaktadır. Çalışmada, kültürel toplumsal normlar ile hukuki sistem arasında bir çatışmanın olduğunu ve kadın cinayetlerine dair hukuki

kararların toplumsal normları ve kadınlar üzerindeki geleneksel beklentileri yansıttığı savunulmaktadır.

Taşdemir Afşar (2016) kadın cinayetlerinin temelinde, kadınların kendi hayatları üzerindeki kararları ve özellikle boşanma taleplerinin yattığını savunmaktadır. Kadın cinayetlerinin ve kadınlara yönelik şiddetin, erkeklerin kadınlar üzerindeki hakimiyetini ve toplumsal cinsiyet rollerini sürdürme aracı olarak kullanıldığı ve bu şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve ataerkil yapılarla derinden bağlantılı olduğu belirtilmektedir.

Koç'un (2022) 2010-2017 yılları arasında Türkiye'deki bin kadın cinayeti vakasını analiz ettiği çalışmasında, kadın cinayetlerinin çoğunlukla kadınların yakın partnerleri tarafından işlendiğine işaret edilmektedir. Araştırmada, en yaygın cinayet nedenleri olarak kıskançlık, sahiplenme ve ayrılık ya da boşanma süreçleri belirlenmiştir. Koç'un çalışması, kadınların erkeklerin baskınlığına direnişlerinin ve kadınların bu baskıya karşı kontrol taleplerinin arttığında, bu taleplerin kadınlara yönelik öldürücü şiddet pratiğiyle sonuçlandığı gösterilmektedir.

Çetin (2015), Karbeyaz ve diğerleri (2018), Taştan ve Yıldız (2019), Beyaztaş ve Diğerleri (2015), Yayak (2020), Erden ve Akdur (2018) vb. birçok çalışmaya göre kadın cinayetleri, genellikle yakın partner ilişkileri bağlamında meydana gelmektedir. En çok karşılaşılan failler, koca veya eski kocadır. Koca ve eski kocadan sonra sıklıkla karşılaşılan failler, mevcut partner veya eski partnerlerdir.

1.1.2. Medyada Kadın Cinayetleri

Medyanın kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet konularını nasıl işlediği, son yıllarda yapılan birçok araştırmanın merkezinde yer almaktadır. Bu çalışmalar, haberlerin sunum şekli ve dil kullanımı açısından, bu tür vakaların medyada nasıl temsil edildiğini detaylı bir şekilde incelemektedir.

Güneş ve Yıldırım'ın (2019) Türkiye'deki kadın cinayetleri haberlerinin medyadaki temsilini incelediği çalışmasında, medyanın bu konuda sorunun tek boyutlu ele alınmasına eğilim gösterdiği vurgulanmaktadır. Haberlerde, erkek faillerin suçları genellikle gerekçelendirilerek, kadın cinayetlerinin kabul edilebilir bir durum olarak sunulma riskini taşıdığı belirtilmektedir.

Aslan ve Kırışkan da (2022) benzer şekilde medyanın kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddeti işlerken genellikle mağduru suçlayıcı ve eril bir dil kullandığını ifade etmektedir. Medyanın haber yapım süreçlerinde görsel öğelerin detaylı kullanımı ve başlık seçimlerindeki eğilimler, kadın cinayetlerini kabul edilebilir bir durum olarak sunma riski taşıdığı vurgulanmaktadır.

Bilginer Erdoğan (2022) medyanın kadın cinayetleri üzerindeki etkili gündem belirleyici rolünü ve bu haberlerin toplumsal bellek üzerinde yarattığı etkileri gösterdiği çalışmasında, medyanın haber yapma şeklinin toplumsal bilinç ve farkındalığın oluşmasında kritik bir rol oynadığını öne çıkarmaktadır.

Genç ve Aydemir'in (2018) Türkiye ve Amerika'da yazılı basında yer alan kadın cinayeti haberlerinin söylem analizini yaptığı çalışmada, her iki ülkede de kadın cinayeti haberlerinin cinsiyetçi bir söylemle işlendiği ve bu haberlerin sunumunun genellikle kadınları mağdur veya hak etmiş gibi gösteren bir biçimde yapılandırıldığı ifade edilmektedir. Böylelikle, öldürücü şiddet pratiğini “hak eden” ve “hak etmeyen” kadınlar arasında ayrımlar yaratıldığı ve bazı durumlarda şiddeti haklı gösteren figürler oluşturulduğu ortaya koyulmaktadır.

Kadın cinayetlerinin medyada ele alınış biçiminin analiz edildiği birçok çalışma (Demircioğlu & Atik, 2016; Sallan Gül & Altındal, 2015; Yeğen, 2014) haberlerin erkek egemen bakış açısını yeniden inşa ederek, kadınların korunmaya muhtaç pasif figürler olarak gösterildiğini gözler önüne sermektedir. Bu çalışmalarda da ortaya koyulduğu gibi,

haberlerde kullanılan dil, cinsiyetçi izler taşımakta ve şiddeti normalleştirici bakış açısına kapı aralamaktadır.

Literatürdeki çalışmalar, geleneksel medyanın kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet konularını işleme biçimini detaylı bir şekilde ele almakta ve haberlerin genellikle erkek egemen bakış açısını pekiştirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, sosyal medyanın bu konularda alternatif bir anlatı oluşturma potansiyeli de dikkate değerdir. Sosyal medya platformları, ana akım medyanın aksine, çeşitli sesleri ve perspektifleri barındırma kapasitesine sahiptir. Bu sayede kadın cinayetleri ve şiddet konularında daha çeşitli ve kapsayıcı anlatılar oluşturulabilir. Çalışma, sosyal medyada özellikle ana akımdan farklılaşan bir anlatının kurulma imkanlarını tartışmak için bir zemin sağlayacaktır.

1.2.Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çalışmada, örnekleme yer alan kadın cinayetlerine dair belirlenmiş etiketler doğrultusunda, hesabı herkese açık kullanıcıların tweetlerinin verileri analiz edilmiştir. Örnekleme alanındaki kadın cinayetlerinin sosyal medyadaki ağa bağlı söylemlerdeki inşasının analizini yapabilmek amacıyla söylem analizi kullanılmıştır.

Söylem analizi, dilin kullanımını hem bağımsız bir olgu olarak hem de sosyal ve kültürel bağlamlarla bağlantısı içinde inceleyen bir metodolojidir. Söylem analizinde dil, yalnızca bilgi aktarımı için bir araç olarak değil, aynı zamanda sosyal olayları, kimlikleri ve tutumları inşa eden ve etkileyen bir güç olarak görülmektedir (Potter, 2004).

Potter'a (2004) göre söylem, üç temel ilkeye dayanmaktadır: eylem odaklılık, konumlandırma ve inşa. Eylem odaklılık, söylemin eylemleri nasıl yönlendirdiği ve şekillendirdiğiyle ilgilidir. Konumlandırma, söylemin belirli bağlamlar ve durumlar içinde nasıl ortaya çıktığını ve anlamını etkileyen faktörleri kapsar. İnşa ise dilin, kelimeler ve retorik araçlar kullanılarak nasıl yapılandırıldığını inceler.

Söylem analizi, özellikle mülakatlar, odak gruplar ve metinler gibi çeşitli kaynaklarda kullanılmaktadır. Çalışmanın inceleme nesnesi olan tweetler de birer metindir ve doğal bir dil akışı içerisinde oluşturulmuştur. Çalışmada, Twitter kullanıcılarının söylemleri ve aralarındaki farklar tematik analiz yöntemi ile incelenmiştir.

Temaları belirleme süreci Braun ve Clarke (2006) tarafından önerilen altı adımın izlenmesini içermektedir. Altı adımlı yaklaşım, araştırmacılara verileri kapsamlı bir şekilde analiz etme olanağı sunmakta, esneklik ve derinlemesine analiz fırsatı sağlamaktadır. Bu süreçte yer alan altı adım şu şekildedir: (1) verilere aşina olmak için tweetlerin birçok kez okunması, (2) verilerin farklı niteliklerini tanımlamak için ilk kodların oluşturulması, (3) kodları potansiyel temalar altında bir araya getirerek temaların aranması, (4) kodlanan verilerle uyumlu olup olmadıklarını belirlemek için temaların gözden geçirilmesi, (5) her bir temanın özelliklerini analiz ederek temaların tanımlanması ve adlandırılması; ve son olarak, (6) veri içeriğinin son bir incelemesini yaptıktan sonra raporun hazırlanması (s. 87).

Çalışmada, Twitter'da hesabı herkese açık olan kullanıcıların tweetlerine ulaşılmıştır. Kullanıcıların sınıfsal konumları, politik/kültürel kimlikleri ve cinsiyet gibi sosyo-demografik profilleri hakkında bilgilere erişim sağlanamamaktadır. Bu sınırlılıklar neticesinde, çalışmanın sonuçları, katılımcıların sosyal pozisyonlarına ilişkin mevcut olmayan bilgiler ışığında değerlendirilmelidir. Diğer yandan, veri setinin büyüklüğü sayesinde, anket veya görüşmeler yoluyla elde edilemeyecek geniş ölçekte kapsamlı bir anlam örüntüsüne ulaşılmıştır.

1.3. Çalışmanın Planı

Takip eden bölümde, Twitter'ın yapısı ve özellikleri, Twitter üzerindeki iletişim ve etkileşim katmanları, kullanıcıların etkileşim süreçleri ve Twitter'ın bir sosyal ağ platformu olarak işlevselliği detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca, bu bölümde Twitter

algoritmalarının işleyişi ve internetin kamusal alan olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği konusundaki tartışmalar ele alınmıştır. Bölüm, ağa bağlı kamular ve müteessir kamular kavramlarının tanımlanması ve Türkiye'deki sosyal medya çalışmalarına yönelik bir literatür incelemesi ile son bulmuştur.

Üçüncü bölümde, çalışmanın metodolojik yaklaşımı detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Bölümde, araştırmanın temelini oluşturan veri setinin nasıl oluşturulduğu ve evren ile örneklem belirleme süreçleri üzerine derinlemesine bilgi verilmektedir. Twitter platformundan veri toplama işlemlerinin ayrıntılı açıklaması, bu bölümdeki kritik unsurlardan birini oluşturmaktadır. Ayrıca, veri analiz sürecinde uygulanan tematik analiz yöntemi, metodolojik bir çerçevede açıklanmakta ve bu sürecin etik boyutları, araştırmanın bütünlüğünü ve güvenilirliğini sağlama açısından kritik öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu bölümde, çalışmanın bilimsel standartları ve şeffaflığı ön plana çıkartılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ilk olarak örnekleme yer alan kadınların biyografik arka planları sunulmaktadır. Akabinde, toplumsal cinsiyet dinamikleri nedeniyle hayatını kaybetmiş ve hakkında en çok konuşulanlar arasına girmiş kadın cinayetlerinin hangi söylemler aracılığıyla inşa edildiği sorusuna, tematik analiz yöntemi kullanılarak cevap verilmiştir. Elde edilen temaların retweet oranlarının farklı vakalardaki tezahürü analiz edilerek, her bir vakanın Twitter'daki yankılarının analizi gerçekleştirilmiştir.

2. YENİ MEDYA EKSENİNDE DEĞİŞEN DİJİTAL İLETİŞİMİN YAPI TAŞLARI

2.1. Twitter'ın Anatomisi

Sosyal ağ platformları, her geçen gün hayatımıza daha fazla dahil olmaya başlamış ve küresel iletişim ağı sayesinde kullanıcı etkileşimini daha önce hiç olmadığı kadar artırmıştır. Kullanıcılarına katılımcı etkileşim atmosferi sağlayan ve hayatımıza dahil olan uygulamalardan biri de Twitter'dır. 2006 yılında insanların kısa mesajlarını diğer kişilerle paylaşabilmesi için kurulan asimetrik ilişkiselliğe sahip olan Twitter, kullanıcılarına önceleri 140 karaktere kadar günümüzde ise 280 karaktere kadar mesaj (tweet) yazmasına imkan tanıyan bir mikroblog hizmetidir (Boyd, Golder, Lotan, 2010: s. 1). Twitter'ın sağlamış olduğu bu hizmet aracılığıyla kullanıcılar birbirlerine mesaj gönderebilmekte, birbirlerinin tweetlerine cevap/yorum yazabilmekte (reply), atılmış olan tweetleri kendisi tekrar paylaşabilmekte (retweet), bahsettiği konu hakkında etiket (hashtag) belirleyebilmekte ve tweet içerisinde herhangi bir kullanıcıdan bahsedebilmektedir (mention). Böylelikle kullanıcılar sadece içerikleri tüketen konumda değil içerik üreticisi konuma da sahip olmuşlardır. Bu nedenle Twitter'daki etkileşimlerin tek yönlü dikey olarak değil yatay zeminde gerçekleştiği ve bu yapı sayesinde etkileşim ile katılımın arttığı söylenebilir.

Bahsi geçen eylemlerin kendi içinde işlevi bulunmaktadır. İşlevler aracılığıyla katılımcı ağ ortamı şekillenmektedir. Örneğin retweetlemenin sohbete dayalı yönlerini ele alan araştırmalarında Boyd, Golder ve Lotan (2010) bireylerin farklı nedenlerle ve çeşitli şekillerde herhangi bir tweeti retweetlediğini belirtmiştir. Ayrıca yazarlar, retweetlemenin kopyalama ve yeniden yayınlama eylemi olarak görülmesinden öte, konuşmaların paylaşılan konuşma bağlamına dair duygusal his yaratan kamusal

etkileşimlerden oluştuğu ve konuşma ekolojisine katkıda bulunduğuna da değinmektedir (2010).

Boyd, Golder ve Lotan'ın (2010) üzerinde durduğu Yeşilyurt'un (2015) da bahsettiği diğer özellik ise, mimarisi gereği Twitter'da gerçekleştirilen konuşmaların sınırlı alana ve kişilere/gruplara hapsedilmediğidir. Konuşmalar, birbiriyle ilişkili aktörlerden oluşan ağa yayılmaktadır. Böylelikle eş zamanlı aynı konu etrafında bir araya gelen insanlar Twitter'ın sunmuş olduğu işlevlerden birini veya birden fazlasını kullanarak konuşmaya katılabilmektedir. Aktif olarak konuşmaya katılmayanlar ise konuşmayla çevrelendiklerini hissedebilmektedir (Boyd vd., 2010, s. 2). Retweetleme de konuşmaya katılmanın bir parçasıdır. Kullanıcıların neyi retweetledikleri neden retweetledikleri ile ilişkilidir. Bazı kullanıcılar kendi ilgi duydukları içerikleri retweetlerken bazıları da kendisini takip eden hedef kitlenin görüşlerini, beğenilerini baz alarak retweet yapabilmektedir. Bireylerin retweetleme amacı ne olursa olsun retweetler, tweetleri birbirine bağlayarak kullanıcılara konuşma çerçevesi sunabilmektedir. Katılımcılar aktif olarak sohbet altyapısına katılsa da katılmasa da sadece retweetleyerek dinlediklerini belirtse de kendilerini konuşma içine yerleşmiş pozisyonda bulabilirler (Boyd vd., 2010). Yeşilyurt (2015)'un da bahsettiği üzere *“Tweet paylaşmak; yazmak, konuşmak ve göstermektir. Kullanıcı kendisini, kendisiyle aynı zaman ve mekanda bulunan bir topluluğun içinde hisseder.”*

Kullanıcılar Twitter'a giriş yaptığında ters kronolojik şekilde takip ettiği kişilerin paylaşmış olduğu tweetleri görmektedir. Kullanıcıların kaç kişiyi, kimi neden takip edeceği ise tamamen kendi tercihlerine bağlıdır (Boyd vd., 2010, s. 1). 140 karakterlik sınırını ise zaman içinde 280'e çıkarmıştır ve günümüzde karakter sınırının kaldırılması gündemdedir. Boyd, Golder ve Lotan'ın (2010) çalışmasında üzerinde özellikle durarak eleştiri getirdiği noktalardan biri Twitter'ın eski versiyonunda retweetleme için kullanılan kurallardır. Eski versiyonda retweet için mesajın kopyalanması ve önüne RT koyularak

orijinal yazara @ ile hitap edilmesi gerekirken zamanla Twitter geliştiricileri tarafından bu zorunluluk ortadan kaldırılmıştır (s. 4). 140 karakter sınırlaması önceleri retweet eden kişilerin birtakım zorluklar yaşamasına neden olmuştur. Retweet edilecek tweet metninin sığdırılabilmesi için kullanıcılar tarafından bazı durumlarda gerekli görülmeyen kısımlar ana metinde yapılan kısaltmalar yoluyla kaldırılmış böylece ana metinde anlam kayıpları, yanlış anlaşılmalara meydana gelmiştir.

Yazarlar tarafından belli başlı retweetleme yöntemleri belirlenmiştir. Retweetleme yöntemlerinden biri “başkaları için retweetleme”dir (Boyd vd., 2010, s. 6). Başkaları için retweetleme kategorisinde yer alanlar neyi retweetleyeceklerine karar verirken takipçilerini göz önünde bulundurarak karar vermektedir. Bu sebeple hedef kitle, bazı twitter kullanıcılarının neyi retweet edeceğini belirleme noktasında rol oynamaktadır.

Diğer kategori ise “sosyal eylem için retweetleme” dir. Boyd ve diğerleri (2010) birçok retweetin çeşitli sosyal eylem türlerini teşvik ettiğini öne sürmüşlerdir. Sosyal eylem için retweetleme eylemi bağışta bulunma ya da protesto etme gibi önemli taleplerin de sesi olabilmektedir. SMA hastaları için yapılan retweetler örnek verilebilir.

Sosyal eylem retweeti içerisinde kolektif grup kimliğinin oluşumuyla bağlantılı retweet de yer almaktadır. 2020 yılında George Floyd’un öldürülmesiyle birlikte #BlackLivesMatter hashtag’i ve hashtag’in retweetlenmesi bu kategoriye örnek verilebilir. Trend olana kadar retweetleme duygusunun da yer aldığı bu retweetleme türünde konunun popüler hale getirilmesi ana sayfasına ilgili konunun düşmeyeceği kişilerin de konuyu görebilmesini sağlayacağı için önemlidir.

Diğer sosyal eylem türü ise Twitter’ın “kitle kaynak” aracı olarak etkinliğidir. Kullanıcılar, takipçilerinin ilişkilerinden, uzmanlıklarından ve deneyimlerinden faydalanmak için yardım istedikleri mesajları retweet etmektedir (Boyd vd., 2010, s. 7). Sosyal eylem amaçlı retweetlerin bir amacı bulunmaktadır bu nedenle insanların neyi

retweet ettikleri sıklıkla motivasyonlarıyla ilintilidir. Başka bir deyişle, kullanıcıların söylemi güçlendirme ve topluluğu teşvik etme amaçları, retweetledikleri bilgilerle bağlantılıdır.

Bilgiyi paylaşan kaynak, konunun trend listesine girmesi, pek çok kişi tarafından retweet edilmesi retweet edilen konu her ne ise konu ile ilgili bilginin yeni insanlara da aktarılabilmesi için kritik önem taşımaktadır. Ünlüler ve çok sayıda takipçisi bulunan kitleler, sosyal eylemi teşvik edici içerik sağlamak için ayırt edici rol oynayabilirler.

Boyd, Golder ve Lotan (2010) retweetleme üzerinden analizlerini gerçekleştirmişken Bruns ve Moe (2014) daha geniş çerçeveden Twitter’da iletişimin yapısal katmanlarını ele almıştır. Bruns ve Moe (2014) kişiler arası iletişimin mikro düzeyi, takipçi- takip edilen ağlarının mezo düzeyi ve hashtag bazlı yazışmalar makro düzey olarak üç katmanlı iletişim yapısı belirlemişlerdir (s. 20). En temelde kullanıcıların birbirilerini takip ettiği ve birbirlerinin güncelleme akışlarına abone oldukları aşama bulunmaktadır. Bu aşamada karşılıklı takibin zorunlu olmadığı asimetrik ilişki söz konusudur. Twitter kullanıcısı, korumalı hesaba sahip olmayanlar dışında takip etmek istediği hesaplardan izin almamaktadır. Korumalı olmayan hesaplar tarafından atılmış olan tweetler kamusaldır ve ilgili hesabın profili herkese açıktır. Kullanıcının genel olarak tanıdığı küçük bir gruba hitap ettiği bu aşama “mezo” katman olarak adlandırılmaktadır (Bruns ve Moe, 2014).

Makro katmanı hashtagler bağlamında değerlendiren yazarlara göre, hashtagler bir tweeti belirli konu açısından etiketleyerek diğer kullanıcıların tweetleri kolay bulmasını sağlamakta konu veya olayla ilgili bilgilerin koordineli şekilde yayılmasını kolaylaştırmaktadır (2014). Hashtaglerin kullanımını yalnızca bununla sınırlı tutmamakla birlikte bir tweeti hashtag yoluyla etiketlemenin tweeti atan hesabın takipçi kitlesinden daha fazla kişiye ulaşmasında etkili yol olduğu da belirtilmektedir. Buna karşılık, bir tweette hashtag kullanmak, muhtemelen aynı konuyla ilgilenen herkesle daha geniş bir

diyaloğa girme ilgisini de göstermektedir. Mezo düzeydeki takipçi ve takip edilen ağlarından bağımsız olarak oluşan bu tür kamuların doğaları gereği daha akışkan ve geçici olma potansiyeline sahip olduğunu belirten Bruns ve Moe (2014) aynı zamanda bu kamuların Twitter kullanıcılarından oluşan istikrarlı topluluklara dönüşme kapasitesine sahip olduğu fikrini ileri sürmektedir (s. 18).

Hashtag kullanımındaki amacın mesajın görünürlüğünün artırılmasıyla ilişkili olabileceğine dikkat çeken araştırmacılar, makro katmanda yer alarak hashtag kamusuna (hashtag public) katılanların, hashtagli tweetlerin tüm akışını takip edeceğinin garantisinin olmadığını da dile getirmektedir. Bu durumda hashtag kullanımının birincil işlevi ortadan kalkmış olacaktır.

Bruns ve Moe (2014) güncel bir hashtagi kullanarak tweet atmayı, birbirini tanımayan ancak ortak bir tema, ilgi alanı veya endişe ile bir araya gelmiş insanların oluşturduğu bir protesto mitingi veya geçici bir toplantı gibi halka açık yerde açıklama yapmaya benzetmektedir. Bu ortamda birçok kişi sesini duyurmaya çalışmakta ve başarı, etraftakilerin mesajı yayma istekliliğine bağlıdır, Twitter'da bu, retweetleme yoluyla yapılmaktadır (s. 18- 19).

Twitter'ın mezo katmanı üzerinden kullanıcıların takipleşme durumuna bakılmaksızın isimlerin önüne @ sembolü ekleyerek (@bahsetme -mention-) muhataba iletişim için çağrıda bulunulabilmektedir. Karşı taraf da @ sembolü ile gönderene cevap verebilmektedir. Kullanıcılar arasında gerçekleşen iletişim, genelde her iki hesabı takip eden kişiler tarafından görülebilmektedir. Bu oluşum ise mikro katmandır (Bruns & Moe, 2014, s. 14). Twitter'ın son güncellemesiyle birlikte kullanıcılar tweetlerini isteklerine bağlı olarak kendisinin belirlemiş olduğu kişi veya kişilerle “Arkadaş Çevresi” altında paylaşılabilmektedir. Ek olarak kullanıcılar, herkese açık paylaştığı tweetlerde kimin cevap verebileceğini belirleyebilme imkanına da sahiptir. Yazarlar tarafından oluşturulan

mikro, mezo ve makro katmanlarının yanı sıra Twitter'ın yenilemiş olduğu bu iletişim biçimleri özel alan olarak değerlendirilebilir.

Kullanıcılar aktif ve bilinçli şekilde katmanlar arasında gezinebilmekte, izole durumdan söz edilememektedir. Örneğin herkese açık hastahglti tweete herhangi bir kullanıcı @ sembolünü kullanarak cevap verebilmektedir. Bruns ve Moe (2014), çalışmalarında retweet'i üç ana iletişim katmanı arasındaki geçişin en önemli mekanizması olarak nitelendirmişlerdir (s. 22). Retweet özelliği ile mesajlar yeni kitlelere yayılmaktadır, tweetlerin dolaşıma girmesindeki etkililiği nedeniyle retweet önemlidir. Bruns ve Moe'nun oluşturduğu üçlü katman modelinden görüleceği üzere tweetlerin farklı aktarım biçimlerini dikkate almamak eksik okumaya neden olacaktır. Bruns ve Stieglitz de (2014) Twitter'daki iletişimin eksiksiz anlaşılabilmesi için yayılım biçimlerine dikkat edilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Açıktır ki Twitter, mimarisi gereği farklı aktörlerin birlikte bulunabileceği platformdur. Platformdaki aktörler arasında etkileşim yüksektir, kullanıcılar geleneksel medyada olduğu gibi yalnızca pasif alıcı konumunda değil aynı zamanda üreten ve ürettiğinin ağlar arasında dolaşımını sağlayan faillerdir. Daha önce de bahsedildiği üzere günümüz sosyal medya platformlarında dikey iletişimden ziyade yatay düzlemde mevcudiyet bulan iletişim söz konusudur.

2.2. Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya, Twitter ve Kamusal

Tüm bu anlatılar Twitter'ın kamusal alan olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu akıllarda uyandırabilir. Habermas ve düşüncelerini takip edenlerin anladığı şekliyle kamusal alanın temel unsurlarından olan rasyonel müzakerenin internet aracılığıyla teşvik edilip edilmediği, birbirinden farklı aktörlerin görünürlüğüne ve seslerinin duyulmasına olanak sağlayıp sağlamadığı değinilmesi gereken konulardır. Bilgi aktarımının değişen yönü ayrıca yeni demokrasi söylemlerine

de kapı aralamıştır. Bu açılımlardan yola çıkarak geleneksel medya ile yeni medya kavramları ve Twitter'ın kamusal alan olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konuları tartışılması gerekli konulardır.

“Yeni” ve “eski” medya türlerini karşılaştırırken, “yeni medya” terimi genellikle dijital medyaya, özellikle de internet ağlarına ve sosyal iletişim medyasına atıfta bulunmak için kullanılmaktadır. Binark'ın (2021) belirttiği üzere günümüzde kullanmış olduğumuz iletişim araçları ve yöntemleri geçmiştekilere kıyasla yenidir. Medya, tarihin öznesidir ve toplumun geçirdiği aşamalarla birlikte değişim sergilemektedir. Yenilik ve eskilik tarihsellikle ilişkilidir bu nedenle medya, toplumdan soyutlanarak yalnızca kendi değişkenlerine indirgenerek incelenmemelidir (Aslan, 2013). Ito da (2008) yaşanan teknolojik değişimlerin toplum ve kültürdeki önemli değişimlerle bağlantılı olduğunu, gündelik hayatta giderek yaygınlaşan dijital medyanın benimsenmesinin sınıf, cinsiyet, ulus vb. faktörlere göre de değişkenlik gösterdiğini öne sürerek benzer perspektifin savunuculuğunu yapmaktadır. Yeni medya ve beraberindeki değişimlerde, elbette ki teknoloji etkilidir. İnsanları ağa bağlı tutan, metinlerin (görsel, işitsel vb.) ağda akışını sağlayarak kullanıcılara ulaşmasını sağlayan nihayetinde teknolojidir.

İnternet, başlangıçtan günümüze uçtan uca açık (end-to-end) bir mimariye dayanmaktadır. Bu mimari, içerik türleri veya içeriğin izlediği rotalar konusunda seçici olmak yerine, her iki uçtan da sınırsız içerik akışına öncelik veren mimaridir. Uçtan uca açık mimari, internet gelişimi ve ağ uygulamalarının daha sofistike hale gelmesiyle, bireylerin doğrudan iletişimde bulunabildiği eşler arası (peer-to-peer) iletişimle, çok sayıda tarafın çok sayıda kişiyle aynı anda iletişim kurabildiği çoktan çoğa (many-to-many) iletişim biçimlerini desteklemeye yardımcı olmuştur (Ito, 2008). Çoktan çoğa iletişim mimarisinin mümkün kılındığı platformlardan biri de Twitter'dır.

Fiziksel mekanların mimarisi gibi, sanal mekanların mimarisi de belirli etkileşim yollarını önerir ve etkileşim için imkan sağlar (Papacharissi, 2009). Yine tıpkı fiziksel mekanlarda olduğu gibi mimarlık, dolayimli bağlamlarda da hem pratiği etkiler hem de pratikten etklenir (Boyd, 2010). Papacharissi'nin (2009) perspektifinden hareket ederek sanal mekanları kendi mimarisi içinde ele almak teknolojik determinizmden kaçış rampası sunabilir. Her sanal mekanın mimarisi ve sunduğu imkanlar birbirinden farklıdır. İmkanlar dahilinde kullanıcı birçok role sahip olabilmektedir. Roller ayrımının silikleştiği ortam, Jenkins (2019) tarafından yakınlaşma kültürü (convergence culture) olarak adlandırılmaktadır. Yakınlaşma, Jenkins'a göre (2019) yeni medyanın eski medyanın yerini alması değil eski ve yeni medya biçimlerinin bir aradalığı ve birbirleriyle ilişki kurmalarıdır. Jenkins'ın belirttiği gibi (2019) "televizyon radyoyu öldürmedi" eski medya yerini kaybetmedi yeni teknolojilerle birlikte işlevi ve statüsü değişime uğradı.

Jenkins (2019), eski medya ve yeni medyanın bir aradalığını medya yakınlaşması kavramına ek olarak katılımcı kültür ve kolektif zeka kavramlarıyla da anlatma gayreti içerisinde. Yeni medyanın önemli özelliklerinden biri paylaşılan içeriği değiştirebilmek, ulaşacağı kitleyi belirleyebilmek kısacası failliğin değişmesidir. Türkçe'ye "*Cesur Yeni Medya*" olarak çevrilen "*Convergence Culture*" adlı kitabında "*Hiçbirimiz her şeyi bilemeyiz; her birimiz bir şeyler biliriz ve kaynaklarımızı toplayıp becerilerimizi birleştirebilirsek, parçaları bir araya getirebiliriz.*" (Jenkins, 2019, s. 20) ifadesiyle farklı kaynaklardan gelen bilgilerin bir araya getirilmesini ve failliğin değişimini kolektif zeka olarak nitelendirmektedir.

Katılımcı kültür adını verdiği dinamik alan ile katılımın önündeki engellerin nispeten düşük olduğu ve içerik üretimlerinin başkalarıyla ağda paylaşılabilmesini işaret etmektedir. Anlamlar üretilerek ağda dolaşımı sağlanmaktadır. Twitter'da mesaj paylaşmak, paylaşılanı beğenmek, retweetlemek vb. eylemler katılım kültürünün parçasıdır. Twitter'ı baz alarak açıklama genişletilecek olursa katılımcı kültürü katılımcı

kültür yapan, kullanıcıların Twitter mimarisi içinde çeşitli etkileşim modlarını kullanarak izleyicinin kim olduğuna karar verebilmesi, anlamları üretip ağda dolaşıma girmesini sağlamasıdır. Katılımcı kültürde eski pasif medya izleyicisinden bahsedilmemekte, üretici ve tüketicinin aynı role sahip olduğu öne çıkarılmaktadır. Görüleceği üzere Jenkins (2019) tarafından içerik üreticisinin aynı zamanda dağıtıcı olduğu grift alan tanımı yapılmaktadır. Fakat Jenkins'in bahsettiği gibi serbest bir alanda olunmadığı unutulmamalı, üretilen içeriğin kimlere ulaşacağını belirleyen algoritmaların varlığı bu aşamada hatırlanmalıdır.

Roller ayrımının silikleştiği ortamda anlam üretimleri ve yayılımı, kullanılan sosyal medya mimarisinin izin verdiği ölçüde katılımcıların tekelindedir. Hall'ün (Hall, 1993, akt. Lindgren & Johansson, 2021) kodlama (decoding) ve kodaçımı (encoding) kavramlarını dijital platformlara uyarlayan Shaw'ı (Shaw, 2017) bu aşamada hatırlamak yararlı olacaktır. Shaw'ın uyarlamasından önce literatürde medya metninin anlamlandırılmasına yönelik farklı okuma yollarından bahsetmek gereklidir. Hall'e göre (2006) izleyicinin medya metnine müdahil olamadığı geleneksel medyada, alıcı kitle pasif değildir iletilerin bir kısmını süzgeçten geçirerek anlamlandırmaktadır. Bu düşünce temelinde “kodlama-kodaçımı” görüşünü geliştirmiştir.

Medya tarafından, alıcının benimsemesini istediği anlam kodlama iken kodaçımı ise kodlamanın tersi olarak alıcı tarafından yaratılan anlamı ifade etmektedir. Hall'ün (2006) anlayışına göre mesajın alıcıları -izleyen veya okuyan kişiler- farklı sosyal roller içerisinde üç tür okuma yaparak anlam çıkarmaktadır. Bu okuma süreçleri egemen/başat okuma, müzakereli/tartışmacı okuma ve karşıt/muhalif okumadır. Egemen okumanın öncülü, medya içeriklerinin verilmek istenen mesajlar doğrultusunda alımlanmasını içermektedir. Görüleceği üzere egemen okuma anlayışında alıcılar kendilerine iletilmiş mesajları sorguya tabi tutmamaktadır. Müzakereli okumada ise baskın anlamların izleyici üzerinde sınırlı etkisi vardır yani medya içeriklerinin okunması alıcılar açısından

yorumlamaya yer bırakmaktadır. Üçüncü okuma türü olan karşıt okuma sürecinde, kodlanmış mesajların alıcıları, mesajların anlamlarını amaçlananın tam tersi şekilde yorumlar ve mesajın etki etmesi istenen anlamı göz ardı edilir. Bu yorumlama türünde alıcı, yalnızca kodlanmış mesajı anlam bozumuna uğratmakla kalmaz, karşıt kodla başka mesaj üretmiş de olur (Hall, 2006, s. 97).

Alıcının “özne” olarak görüldüğü “Kültürel Çalışmalar” geleneğinde hakim görüş, birçok dış faktörün alıcının olayları nasıl gördüğünü ve yorumladığını etkilediği yönündedir. Alımlayıcı kitlenin okuma süreçlerini kültürel pratikler, yaş, cinsiyet vb. birçok dış faktör etkilemektedir. Hall, bu nedenlerden dolayı medyanın amaçladığı anlam ile izleyicinin alımlamasının her zaman aynı olmayabileceğini iddia etmektedir.

Alıcı kitle, medya metinlerinin sağladığı anlamlar tarafından hapsedilmemekte, bu metinlerde kendi dünya görüşü perspektifinden aktif olarak anlam çıkarmaktadır (Mutlu, 2005, s. 132). Ayrıca alıcılar neyi izleyip okuyacaklarına belirli bir özgürlük ekseninde kendileri karar vermektedir. Twitter ele alınacak olursa, katılımcılar ister kendi görüşlerine yakın olsun ister olmasın diledikleri kişiyi, sayfaları takip edebilmektedir. “Seçici maruz kalma” olarak da adlandırılan bu pratikte alıcı kitle kendi değerlerini yansıtmadığına inandığı haber kaynaklarından ve televizyon programlarından bilinçli bir şekilde uzak durmaktadır (Sakallı, 2006, s. 20).

Shaw (2017), etkileşimli medya çağında iletişim teknolojilerini kullanma biçimlerimiz ile medya metinlerini okuma biçimlerimiz arasında paralellik olduğunu savunmaktadır. Bu paralellığe açıklama getirmek amacıyla olanaklar (affordances) kavramının metaforik olarak kodlama, kodaçımleme paradigmasıyla ilişkilendirilebileceğini öne sürmektedir. Yani Shaw (2017), Hall’ün kodlama ve kodaçımındaki okuma pozisyonlarının etkileşimli medyaya nasıl uyarlanabileceğine odaklanmaktadır. Bu sebeple Hall’ün üç okuma pozisyonunu interaktif medyaya uyarlarken Gaver’ın (Gaver, 1991) olanaklar

(affordances) tipolojisinden yararlanmaktadır. Gaver'in (1991) olanaklara ilişkin algılanabilir (perceptible), gizli (hidden) ve yanlış (false) olmak üzere üç aşamalı kavramsallaştırması mevcuttur. Shaw da metodolojisini bahsi geçen üç kavramsallaştırma temelinde inşa etmiştir.

Bir platformun tasarımcısı tarafından hayal edilen olanaklarına uygun olarak kullanılması Shaw'ın (2017) metodolojisinde baskın/hegemonik kullanıma ve algılanabilir özelliklerin kullanımına denk düşmektedir. Muhalif kullanımda ise kullanıcılar, platformda tasarımcıların düşündüğünden çok farklı olanaklar görebilir ve platformu beklenmedik şekillerde kullanarak gizli olanaklardan faydalanabilir. Son okuma türü olan müzakere edilmiş okuma ise baskın okuma ve muhalif okuma kategorilerinin arasında yer almaktadır.

Shaw'ın (2017) önerdiği gibi, kod çözme işlemi kullanıcıların dijital medya ile nasıl etkileşime girdiğine, yani Shaw'ın deyimiyle kullanım pozisyonlarını nasıl aldıklarına yansımaktadır. Özellikle “hayali olanaklar” olarak adlandırdığı, kullanıcılar tarafından devreye sokulan ancak bir teknolojinin tasarımcıları tarafından amaçlanmayan ya da tam tersi olan olanaklarla ilgilenmektedir. Twitter'da herhangi bir konu hakkında tweet paylaşmak baskın/hegemonik kullanıma örnek gösterilebilecekken, gerçekleşen bir kadın cinayeti hakkında açılan hashtag'in en çok konuşulanlar arasına girmesi için çaba gösterilmesi ve hashtagler aracılığıyla yaşanan duruma karşı çeşitli nedenlerle kamuoyu oluşturma gayreti muhalif kullanıma ve hayali olanaklara örnek gösterilebilir.

Yeni medya platformlarında metinlerin yalnızca okunmakla kalmadığı aynı zamanda etkileşimin de olduğu Shaw tarafından hatırlatılarak interaktif medya teknolojilerinin kullanıcılarına/izleyicilerine neler yapmasına izin verdiği ve ne tür etkileşimleri teşvik ettiği sorularıyla da okuyucularını düşünmeye sevk etmektedir. Tüm bu anlatılar yeni medyadaki failliğin Hall'ün bahsettiği faillikten farklı olduğunu göstermektedir.

Günümüzde geline aşamada medya metninin kendisine müdahale edilebilmekte, metnin kimlere ulaşacağına sınırlı özgürlükle karar verilebilmektedir. Jenkins'in (2019) kavramsallaştırmasıyla kolektif zekaya bu aşamada da tanıklık edilmektedir.

2.3. Algoritmalar: Öne Çıkmak Ya Da Çık(a)mamak İşte Bütün Mesele Bu!

Web 2.0'ın ortaya çıkışıyla birlikte kullanıcı tarafından oluşturulan içeriklerin çevrimiçi olarak paylaşılması ve yayınlanması geçmişe nazaran kolaylaşmış, içerik üretimi ve dağıtımına ilişkin önemli değişikliklerin temel taşı olmuştur. Yaşanan bu değişimlerle içeriğin oluşturulması ve yayılması önceki web versiyonlarında olduğu gibi belli başlı kişilerin, kurumların tekelinde kalmayarak merkezsizleşmiştir. Web 2.0'ın sağladığı rol silikleşmesiyle, internet kullanıcıları artık kendilerini yalnızca tüketici olarak değil, içerik üreticisi olarak da görebilmektedir. *“Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya, Twitter ve Kamusalılık”* başlığında dile getirildiği gibi bu merkezsizleşme demokratikleşme olarak görülebilmektedir. Ancak yaşanan rol değişimi içerik üretiminin ve dağıtımının daha adil ve eşit şekilde gerçekleşeceği anlamını taşımamaktadır.

Sosyal ağ platformlarındaki, arama motorlarındaki ve diğer çevrimiçi ortamlardaki içerikler algoritmalar kullanılarak sıralanmakta, önerilmekte ve görüntülenmektedir. Algoritmaların çevrimiçi ortamda etkin bir şekilde uygulanmasıyla birlikte, bireylerin dolaşıma soktukları içeriklerin kimler tarafından görüleceği ve kendilerinin hangi katılımcıların içeriklerini görüntüleyebileceği sınırlandırılmaktadır. Böylelikle bazı içeriklerin görünürlüğünde artış yaşanırken bazı içeriklerin görünürlüğü de azalmaktadır.

Sosyal medya platformlarında kullanılan algoritmaların birbirinden farklı bir dizi varyasyonu olabilir. Google'da, Twitter'da, Facebook'ta veya Netflix gibi uygulamalarda kullanıcının karşılaşacağı içerikleri belirleyen algoritmaların birbirinden farklı işleyişi duruma örnektir. Örneğin Bucher (2012) Facebook'taki algoritmaların görünürlükleri nasıl yönetme yetkisine sahip olduğunu EdgeRank analizi üzerinden ele almaktadır.

Bucher'ın da bahsettiği gibi bir şeyi ya da birilerini görünür kılmak medyanın başlıca işlevlerinden biridir.

Bucher (2012), Foucault'unun "*Hapishanenin Doğuşu*" (2019) adlı kitabının "*Disiplin*" ve "*Ceza*" bölümlerinde geliştirdiği çerçeve ile medyanın görünür olanın yapılandırılmasına katılma biçimlerini, neyin görülebileceği ve görülmesi gerektiği ile neyin görülmemesi gerektiği ve görülemeyeceği, kimin kimi görebileceği veya göremeyeceği sorularıyla yanıtlamaya çalışmaktadır. Yeni görünürlük biçimlerini odağına aldığı tartışmasında görünürlüğün nasıl ve hangi tekniklerle inşa edildiğinin sorulması gerektiğini okuyucusuna hatırlatmaktadır (Bucher, 2012, s. 1165).

Bucher'ın (2012) hatırlatmasıyla sorulacak olursa, görünürlük sosyal medya platformlarında algoritmalar yoluyla nasıl inşa edilmektedir? Farklı medya formları farklı görünürlük rejimleri oluşturmaktadır. Radyoda görüntüden ziyade sesi duyarken Twitter'da ise tweetler, kullanıcıların takip ettiği kişiler tarafından yayınlandığında görünür olmaktadır. Etiketleme ve hashtag yoluyla da belirli konular üzerinde yoğunlaşılabilen ve kullanıcıların konuya ilgili tartışmayı bulması kolaylaşmaktadır. Tüm bunlar Twitter'ın görünürlük rejimini oluşturan öğeler olarak değerlendirilebilir.

Medyadaki görünürlükler tarafsız değildir. Beer'ın (2009) algoritmaların çevrimiçi katılım ve web kültürlerini şekillendirme rolünü tartıştığı makalesinde, açık bir şekilde ifade ettiği gibi, Web 2.0 temel olarak kullanıcının çevrimiçi ortamda ne ile karşılaşacağına karar veren çok sayıda sıralama ve filtreleme algoritması tarafından düzenlenmektedir. Kullanıcı bu algoritmalar tarafından yönlendirilmekte, internete girdiğinde ne göreceği belirlenmektedir. Google'ı kullanarak yapılan aramalarda üst sıralarda yer alan sayfaları belirleyen PageRank, duruma örnek teşkil etmektedir.

Bucher (2012) Facebook'un PageRank'i olarak adlandırılacak EdgeRank üzerinden analizine devam etmektedir. EdgeRank algoritması arkadaşlar arasındaki

ilişkilerin niteliğini dikkate alarak güncel haber sıralaması yapmaktadır. EdgeRank algoritması kullanıcıların etkileşimlerini -birbirlerinin duvarında paylaşımda bulunmak, sohbet etmek, gönderiye yorum yapmak vb.- muhtemelen kendi içinde derecelendirmeye tabi tutmaktadır. Algoritma mantığı içinde kurulan hiyerarşide sohbet etme eyleminin gönderi beğenmekten daha önemli olabileceği belirtilmiştir. Görünür olmak algoritma tarafından seçilmiştir. Foucault'nun panoptikon kavramından yararlanarak güç ve görünürlük arasındaki ilişkiye de analizinde yer veren Bucher (2012) panoptikon kavramını EdgeRank algoritmasına uygularken ters yüz etmiştir.

Panoptikon, Bentham tarafından hapisane için tasarlanan bir yapıdır. Tasarımın benzersiz özelliği hapisanenin tüm hücrelerinin aynı yöne bakmasıdır. Bu merkezde gözetleme kulesi bulunmakta ve kuleden tüm hücrelerin içi gözetlenebilmektedir. Hücredeki mahkûmlar ise gözetleme kulesinde birinin olup olmadığını bilememektedir. Bentham bu sistemi bireysel eylemleri yönetmek ve kısıtlamak amacıyla tasarlamıştır. Michel Foucault daha sonra panoptikon merceğinden iktidar dinamiklerini ve özel gözetim ağlarını analiz etmiştir. Panoptikon mimarisi gereği görünürlük rejimi kurarken, Facebook'taki algoritmik düzenlemeler görünürlüğü istikrarsız kurmaktadır. Yani kişi asla tamamen görülmez ya da görme kapasitesinden yoksun bırakılmamaktadır.

Panoptikon'daki yapı, tüm hükümlülere eşit şekilde sürekli görünürlük altına alırken, EdgeRank, bazı kullanıcıları diğerlerinden üstün tutarak görülme biçimlerinde ayırım yapmaktadır. Gözetlendiğini bilmeyen mahkûm tehdit altında hissederken Facebook platformunda öne çıkma kaygısı yaşayan kullanıcılar görünür olmamaktan kaygılanmakta ve görünür olmayı arzulamaktadır. Facebook'taki görünürlük rejimini Foucault'nun disiplin kavramıyla genişleten Bucher (2012), platform algoritmasının bireyler üzerinde disiplin uyguladığına böylece öne çıkabilmeleri için belirli eylemleri gerçekleştirme zorunluluğuna dikkat çekmektedir. Anlayışa göre Facebook mimarisinin belirlemiş olduğu normlara uymayanlar (gönderi beğenmeyen, gönderiye yorum yapmayan kısaca

etkileşimde bulunmayanlar) görünmemekle cezalandırılmaktadır. Çizilen çerçeveden de anlaşılacağı üzere EdgeRank disiplin tekniği görevini yerine getirmektedir.

EdgeRank algoritmasının mimarisi Twitter'a uyarlanırsa, Twitter'da bir tweet'in kullanıcıların gösterilen tweet listesi (timeline) içinde görünürlüğü belirlenir. Algoritma, tweetlerin gösterilme şansını belirlerken üç farklı etkeni dikkate alır: (1) bağlantısızlık (affinity), (2) ağırlık (weight), ve (3) zaman ölçeği (time decay). Örneğin, bir kullanıcının bir arkadaşıyla sık sık etkileşim içinde olması, bu kullanıcının arkadaşına olan bağlantısızlık puanını artırır ve bu da tweetlerinin gösterilme şansını artırır. Ayrıca, tweet'in içerdiği içerik ve etkileşimler de (örneğin, beğeniler ve yorumlar) tweet'in ağırlık puanını etkileyebilir. Son olarak, tweet'in ne zaman yayınlandığı da gösterilme şansını etkiler. Güncel akışa yakın zamanda atılan yeni tweetler daha yüksek gösterilme şansına sahip olur. EdgeRank algoritması, bu üç etkenin çarpımı sonucu oluşan bir puanı temel olarak tweetlerin gösterilme sırasını belirler. Bu sayede, kullanıcıların Twitter'daki deneyimleri kişiselleştirilmiş (!) hale getirilmiş olur.

Lury ve Day (2019) kişiselleştirmelerin sadece kişisel olmadığını her zaman genelleme içerdiği varsayımından yola çıkmaktadır. Bu argümana göre belirli bir tür veya sınıftan birçok kişi, kişiselleştirme uygulamalarına dahil edilir ve bu şekilde sınıflandırılmaları sürekli değerlendirmeye tabidir. Kişiselleştirme, kişinin davranışlarını tahmin etmeyi amaçlayan bir modeldir ve bu modelde kişiler türlere göre ayrıştırılarak sınıflandırılmaktadır. Ayrıca, kişiselleştirme kişinin kendisini daha iyi tanıması fikrine dayandığından, sadece daha derinlemesine bir bireyselleştirme değil, aynı zamanda bir kişinin kim ve nasıl olabileceğini sınırlama aracıdır (Lury & Day, 2019).

Twitter'da kişiselleştirme uygulamaları, kullanıcıların etkinliklerine ve tercihlerine göre öneriler sunan özel tavsiyelerle ilgilidir. Twitter'da tavsiye algoritmalarının işleyişi olduğu düşünülürse, bir kullanıcının takip ettiği hesaplar, paylaştığı tweetler, retweetleri,

beğendiği tweetler doğrultusunda kullanıcıları sınıflar ve türlerine göre sıralayabilir. Bir örnek olarak, algoritma, çok sayıda takipçiye sahip ve “viral” tweetler atan kullanıcıları bir sınıfa ve türe dahil edebilir. Aynı zamanda, bir kullanıcının takip ettiği diğer kullanıcılar ve beğendiği tweetler de algoritmanın kullanıcıyı hangi sınıf ve türe dahil etmesine yardımcı olabilir. Bu şekilde algoritma, kullanıcıları sayılar üzerinden sınıflandırır ve düzenler. Algoritma bu sayede Twitter kullanıcılarının ilgi alanlarına göre onları “sen” olarak adresleyebilir, benzer hesaplar ve tweetleri önerebilir. Bu öneriler, kullanıcının daha fazla içerik keşfetmesine yardımcı olmak amacıyla verilir. Bir yandan da kullanıcıların me tür içerik göreceklerini ve ne tür insanlarla iletişim kurabileceği gibi konularda sınırlandırır.

Sınırlandırma, araştırmacıların da bahsettiği (Lury & Day, 2019), işbirlikçi filtreleme (collaborative filtering) ve içerik tabanlı (content sharing) olmak üzere iki tavsiye sisteminin varlığından kaynaklanmaktadır. İşbirlikçi filtreleme algoritmaları kullanıcıların davranış, aktivite veya tercihleriyle ilgili büyük miktarda dijital veriye dayanır ve benzer olan diğer kullanıcıların davranışına göre bir kullanıcının beğeneceği şeyleri tahmin etmeye çalışır. İşbirlikçi filtreleme algoritmasında birden fazla kullanıcının davranışları dikkate alınarak hesaplama yapılmaktadır. Çünkü bir kişi için kişiselleştirilmiş önerilerin üretimi birçok kullanıcının katılımıyla mümkündür. İçerik tabanlı filtreleme algoritmaları ise bir öğenin belirli özelliklerine göre açıklanmasına dayanır ve algoritma, kullanıcının geçmişte beğendiği, anda incelediği öğelerle benzer özelliklere sahip öğeler için kişilere öneri üretir.

Lury ve Day (2019, s.7) işbirlikçi filtreleme algoritmaların tahmin noktasında içerik tabanlı algoritmaya göre daha başarılı olduğunu düşündüğü için işbirlikçi filtreleme algoritmalarına odaklanmaktadır. Bu algoritma türleri yazarların da işaret ettiği gibi kişiselleştirilmiş tavsiye üretmek için ilgili kişi veya kurumun demografik bilgilerine ihtiyaç duymamaktadır. Algoritmaların ihtiyaç duyduğu verileri oluşturan, tavsiyeleri

alan kişinin ve diğer sosyal medya kullanıcılarının kümülatif faaliyetlerinin bir araya getirilmesidir. İşbirlikçi filtreleme, kullanıcıları özellikleri önceden bilindiği varsayılan bir sınıfa, gruba veya türe atamanın aksine, bazı tercihleri paylaşan kullanıcıların diğerlerini de paylaşacağı önermesi altında çalışır.

Twitter’da işbirlikçi filtreleme algoritmaları yukarıda kısaca örnek verildiği gibi, bir kullanıcının geçmişte etkileşimde bulunduğu kişileri, hangi konulu tweetleri beğendiği, retweetleri ve kullandığı hashtagleri dikkate alarak, benzer ilgi alanlarına sahip diğer kullanıcılara önerilerde bulunabilir. Bu algoritma önceden bilinen ya da demografik özelliklere dayalı bilgiye ihtiyaç duymaz, yalnızca kişinin ve diğer sosyal medya kullanıcılarının devam eden katılımının toplamını kullanır. Tek bir kişiye kişiselleştirilmiş öneriler sunmak için çok sayıda kullanıcının katılımını gerektirir.

Lury ve Day (2019), Seaver’in “beğenme (liking)” ve “benzer olma (likeness)” arasındaki eşitliğin gerçekte tam bir eşitlik olmadığını savunmaktadır. Yazarların bakış açısından, bir Twitter kullanıcısının bir tweet’e verdiği beğenme, o kullanıcının diğer kullanıcılara benzeyip benzemediği ile ilgili tam bir bilgi vermemektedir. Çünkü beğenme, sadece o kullanıcının o tweet’e o anki duygu ve düşüncelerine göre verilmiştir. Bu beğenme, o kullanıcının diğer tweetlere veya diğer konulara ilgi duyup duymadığı gibi bilgilere ulaşmamızı sağlamaz. Bu nedenle, yazarlar “beğenme” ve “benzer olma” arasındaki ilişkiyi sürekli olarak değişen ve test edilen bir yaklaşım olarak görmektedir. Bireyselleşme biçimi olarak kişiselleştirme, beğenme ve benzerliklerin birbirine eşitlenmesi değil, benzerlik ve beğenmelerin olası karşılıklı ilişkiler arasında sürekli olarak denenen ve yapılandıran bir yolun oluşturulmasıdır. Bu sayede, bireyler arasındaki ilişkilerin nasıl oluştuğu daha iyi anlaşılacaktır.

Yazarlar (Lury & Day, 2019) argümanlarının ışığında kişiselleştirmenin bir varlığın bir tipe ya da sınıfa dahil edilmesi yoluyla genelleştirmeyi içeren bireyselleştirme tarzı

olduğunu savunmaktadır (s. 10). Bireyselleştirme yollarını tanımlamak için “a-tipik” kavramsallaştırması yapmaktadırlar. “A-tipik” kavramsallaştırmasını, toplumsal medya platformlarında kullanılan işbirlikçi filtreleme algoritmalarının, bireylerin ve grupların sürekli olarak yeniden tanımlanmasına olanak sağladığı bir mod olarak tanımlamaktadırlar. Bu modda, bireyler ve gruplar, birbirlerine yakın konumda olduklarında benzer özellikler paylaştıkları varsayılır ve bu benzerlikler esas alınarak öneriler yapılır. Süreç, yazarlar tarafından özyinelemeli içerme (recursive inclusion) olarak adlandırılır. Süreçte, benzerliklerin ve tercihlerin sürekli olarak değişen ve test edilen bir yaklaşım olarak düşünülmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Algoritmaların işleyişinin doğrusal süreçten ziyade, karşılaşmalar ve tüketici tercihlerini şekillendiren özyinelemeli veri akışının ürünü olduğu Beer ve Burrows (2013) tarafından da belirtilmiştir. Beer ve Burrows, insanların internet ve diğer teknolojik araçları kullanarak ürettikleri ve paylaştıkları verilerin oluşturduğu bir kültürden bahsetmektedir (2013, s. 60). Bahsedildiği gibi yeni medya ve algoritmaların işleyişiyle birlikte yeni veri kaynaklarının oluştuğunu görmekteyiz.

Yazarlar (Beer & Burrows, 2013) yeni veri kaynaklarının oluşumu ve yayılımında oyun ve prosumption'un³ (ortaya çıkan medya içeriğinin aktif üretimi ve tüketimi) rolünün önemine dikkat çekmektedir. Analitik çerçevelerini “playbour” kavramsallaştırması üzerinden geliştirmektedirler. “Playbour”, insanların eğlenirken, bir şeyler bulurken ve tüketirken popüler kültürle etkileşimleri yoluyla hem aktif hem de pasif olarak nasıl veri ürettikleri ve yarattıklarıyla ilgilidir. Tweet atmak, tweet beğenmek, fotoğraf paylaşmak, bir kullanıcıyı takip etmek gibi teknolojiyle “ oynamayı” sağlayan katılımcı pratikler örnek gösterilebilir. Ritzer ve Jurgenson (2010) kullanıcıların yeni

³ “Prosumption” kavramı ile sosyal medya kullanıcılarının aktif olarak hem medyada içerik üretimine hem de tüketimine katıldığı ifade edilmektedir. Tüketim ve üretim pratikleri arasındaki çizginin bulanık hale geldiği sürece vurgu yapılmaktadır.

teknolojilerle “oyarken” harcadıkları emek olgusunun altını çizmektedirler. Bu bakış açısına göre kullanıcılar emek sürecine dahil olarak değer üretim sürecinin parçası olmaktadır. Bu durumda da Jenkins’in (2019) “katılımcı kültür” olarak bahsettiği dinamik alan, sermaye birikim süreci olarak yeni yorumunu mümkün kılmaktadır.

Beer ve Burrows (2013, s. 49) insanların medya kullanırken yan ürün (by-product⁴) olarak adlandırdıkları verilerin kültürel formları ve pratikleri nasıl oluşturduğu ve yeniden şekillendirdiğiyle ilgilenmektedir. Yan ürün verilerinin oluşumunun yanı sıra bu verilerin aldığı biçimi ve organize edilme şeklini anlamak için bazı kavramsal referans noktaları önermektedirler. Araştırmacılar bu nedenle her bir yan ürün verisini kendine özgü bir biçimde kategorize eden, profiller (profiles), bağlantılar (linkages) ve veri kesişimselliği (data intersectionality), meta veri (metadata), oyun (play) olmak üzere dört farklı arşiv türü belirlemişlerdir.

İlki, kişiler hakkında bilgi biriktiren kategori profilidir. Bu profil, kullanıcı tarafından bir sosyal ağ sitesine erişim sağlamak için oluşturulmuş olabileceği gibi Spotify gibi uygulamalarda veya oyun konsollarında da oluşturulabilir. Bağlantılar ve veri kesişimselliği kategorisi, veri toplama ve veri madenciliği sonucu insanlar ve nesneler arasında oluşan bağlantıları ve bu bağlantıların nasıl oluştuğunu anlatır. Ayrıca, insanların ve nesnelerin arama yaptıklarında ve zaten yapılandırılmış olan içerikte gezindiklerinde kurdukları bağlantıları da ifade eder.

Üçüncü kategoride yer alan meta veriler ise verinin kendisi olmakla birlikte, içeriği kolayca aranabilir hale getirir, sınıflandırır ve gruplandırır. Son kategori olan oyunda ise insanların popüler kültürle etkileşimleri yoluyla aktif ve pasif olarak veri üretmeleriyle ilgilidir (Beer & Burrows, 2013).

⁴ Sosyal medya kullanıcılarının platformlara aktif katılımı sonucunda farkında olarak veya olmayarak uygulamalara veri üretmesi.

Görüldüğü gibi, arşivler terimi popüler kültür içinde oluşan verilerin toplanıp saklandığı belirli bir tür depoyu tanımlamak için kullanılmıştır. Bu veriler, insanların çeşitli etkinlikler sırasında oluşturdukları yan ürün verilerdir. Profiller, bağlantılar ve veri kesişimselliği, meta veri ve oyun gibi yapıları vardır. Arşivler, bu verilerin nasıl yapılandırılacağını, nasıl aranacağını ve nasıl erişilebileceğini sağlar ve bu verilerin popüler kültür içinde nasıl hareket ettiğini anlamaya yardımcı olur. Arşivler ayrıca dört farklı tip olarak sınıflandırılmıştır: İşlemsel arşivler (transactional archives), gündelik hayat arşivleri (archives of the everyday), bakış açısı veya görüş arşivleri (viewpoint or opinion archives) ve son olarak kitle kaynak arşivleri (crowdsourcing archives). Bu arşivler, kullanıcıların etkinliklerinin düzeyine göre sıralanmıştır ve daha çok tüketici odaklı ve ticari olan arşivlerden daha çok "playbour" olan arşivlere doğru ilerlemektedir (Beer & Burrows, 2013).

İşlemsel arşivlerin içeriği bireylerden ziyade genellikle ticari organizasyonlar tarafından kullanılmaktadır. Tüketim eylemleri yoluyla veri üretilmekte ve ticari kuruluşlar tarafından kullanıldığı için kullanıcılar hakkında arka uç arşiv oluşturulmaktadır. Örnek vermek gerekirse, herhangi bir müzik dinleme uygulaması kullanıcıların ne zaman, hangi şarkıları dinlediğini ve bu şarkıları nereden indirdiğini kaydeder ve bu veriler ticari kuruluşlar tarafından toplanır ve kullanılır. Bu veriler, kullanıcıların kültür tüketim alışkanlıkları hakkında detaylı bir veri tabanı oluşturarak ticari kuruluşlar tarafından kullanılmak üzere satın alınabilir. Araştırmacıların da belirttiği gibi bu da demek oluyor ki insanların tüketim eylemleri kaydedilerek izlenebilir hale getirilmektedir (Beer & Burrows, 2013).

İnsanların gündelik yaşamlarında gerçekleştirdikleri pratikleri, rutinleri sosyal medya platformlarında paylaşması ise gündelik hayat arşivleridir. Bloglar, mikrobloglar ve çeşitli Web 2.0 sitelerine yapılan katkılarla bakış açısı veya görüş arşivleri oluşturulmaktadır. Bu siteler katılımcı kültür sayesinde kamuoyuna herhangi bir konuda

görüş belirtme imkanı sağlamaktadır. Twitter, bakış açısı arşivlerine dahildir. Son arşiv türü ise kitle kaynak arşivleridir. Kitle kaynak arşivleri genellikle katılımcıların ortak çabalarının ürünüdür. Wikipedia bu arşiv türüne örnektir (Beer & Burrows, 2013).

Anlaşılabacağı üzere platform algoritmaları bir dizi unsuru dikkate alarak bazı içerikleri görünür kılarken diğerlerini gizlemektedir (Van Dijck vd., 2018). Van Dijck, Poell, De Wall'ün "*The Platform Society Public Values in a Connective World*" (2018) adlı kitaplarında belirttikleri gibi, kullanıcı verileri platformlar tarafından sistematik olarak toplanarak üçüncü taraflara satılmaktadır. Gerçek zamanlı kullanıcı hareketi, platformların mimarisinin izin verdiği ölçüde algoritmik olarak yakalanmakta ve işlenmektedir. Yeni medya ile birlikte bir beğenme, yorum yapma, retweetleme, birini takip etme vb. eylemlerin veri olmaya başladığını görmekteyiz. Jenkins'in (2019) "katılımcı kültür" olarak bahsettiği yapı böylece veri fabrikası gibi de işlemektedir.

Bir fare tıklamasının veri olduğu dönemde platform algoritmaları, içerikleri otomatik olarak filtrelemekte ve tüketicileri hizmet ve reklamlara bağlamak için bu bilgileri kullanmaktadır. Van Dijck ve diğerleri (2018) bu sayede kullanıcı faaliyetlerinin toplanarak metalaştırıldığını ifade etmektedirler. Platformlar, kullanıcıların veri sinyallerine dayanarak profilleştirme yapmakta, kullanıcının geçmişteki davranışlarını dikkate alarak gelecekteki tüketici davranışını tahmin etmeye çalışmaktadır. Metalaşan veriler hedefli kişiselleştirilmiş reklam gösterimleri için kullanılmaktadır.

Algoritmalar, kullanıcıların geçmiş davranışlarından derlenen kişiselleştirilmiş öneri bağlantılarını kullanarak ne göreceklere ve ne ile karşılaşacağına karar veren iktidar gibidir. Kullanıcıları kendi içerisinde sınıflayarak benzerlikler kurmakta ve önerilerde bulunmaktadır. Bu doğrultuda algoritmaları sadece makine öğrenmesi olarak görmemek, ilişkiyi tek yönlü ele almamak gerekmektedir. Hem öğrenme hem de öğretme söz

konusudur. İktidar gibi işleyen algoritmalar sansür ve yasaktan ziyade -hedefli reklamlarda olduğu gibi- kullanıcıların bazı etkileşimlerini teşvik ederek çalışmaktadır.

Sonuç olarak, Jenkins'in (2019) tasvir ettiği haliyle içerik üreticilerinin dağıtımçı olduğu ortamda serbestçe oyunun oynandığı alandan bahsedemeyiz. Medya metnlerinin üretimi ve iletiminde metni düzenleyen faktörler ve algoritmalar tarafından üretilen bir bilgi rejimi iş başındadır. Yakınlaşma ve algoritmaların bir aradalığında bulunan kullanıcılar, aktif özne olarak varlığını sürdürmekte, platformların altyapısının parçası olarak eyleme davet edilmektedir.

Bu anlatıların ışığında böylesi iletişim zemininde kamusalıktan ne kadar bahsedilebilir *“Kamusal Alan Olarak İnternet veya Kamusal Alan Olamayan İnternet”* başlığında tartışılacaktır.

2.4. Kamusal Alan Olarak İnternet veya Kamusal Alan Olamayan İnternet

Değişen iletişim zemini nedeniyle alıcı konumundan etken faillığe geçiş yapan kullanıcıların seslerini duyarmalarına olanak sağlayan internet, kamusal alan olarak ne denli ele alınabilir?

İnternetin kamusal alan olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususunda birbiriyle çatışma halinde bulunan iki görüş mevcuttur. Bu görüşlerden ilki internetin demokratik bir kamusal alan olduğunu savunan iyimser/ütopik bakış açısı iken diğeri, umut verici varsayımları sorgulayan şüpheci yaklaşımdır. İnternet ve diğer modern iletişim biçimleri iyimserler tarafından insanları bir araya getiren, demokratik değerleri güçlendiren, açık diyalogu teşvik eden ve ön yargıları ortadan kaldırmaya yardımcı olan yeni kanallar olarak değerlendirilmektedir. Ütopik yaklaşıma göre yeni medya teknolojilerinin yaygın kullanımı demokrasi ve demokratik uygulamaları daha da güçlendirecektir (Özçetin vd., 2012). Bu perspektife göre bireylerin kendini ifade etme kanalları ile sosyal ve siyasi yaşam alanlarındaki etkisi, yeni teknolojilerin sağladığı bilgi

ve kaynakların sonucu olarak artabilir (Papacharissi, 2002, s. 9-10). Couldry'nin (2008) çevrimiçi yollar aracılığıyla dolaşıma giren dijital hikayeleri, demokratik koşullara katkı sağlayan ve pekiştirdiğini ileri süren okuması iyimser/ütopik bakış açısına örnek gösterilebilir.

Yukarıda bahsedildiği şekliyle değişen iletişim zemini, Miskinov tarafından da vurgulanmaktadır. Miskinov, özellikle kullanıcıların pasif rolden çıkararak aktif failliğe bürünmelerinin sonucunda aşağıdan yukarıya müdahale ettiğini ve kullanıcıların kendilerini ifade ederek gerçekleştirdiği düşüncesi üzerinde durmaktadır (Miskinov, 2010, akt. Özçetin vd, 2012). Böylelikle, geleneksel medyanın tek yönlü iletişim biçimi, içeriğin kullanıcılar tarafından üretildiği katılımcı alana evrilmiştir. İyimserlerin, interneti kamusal olarak değerlendirmedeki en güçlü ölçütlerinden biri olarak bireylerin geleneksel medyaya kıyasla kendilerini ifade edebileceği daha katılımcı alanda bulmaları fikri öne sürülebilir.

Şüpheli yaklaşımına göre internet, çeşitli durumlarda demokrasinin altını oyacak şekilde istismar edilme potansiyeline sahiptir ve yeni iletişim teknolojileri herkese açık değildir. Yeni iletişim teknolojilerine erişim için yalnızca internetin yeterli olmadığı gerçeklikte, teknolojik okur yazarlık bilgisine sahip olan kullanıcılar ile ekonomik ve simgesel sermayeye sahip olanlar yeni teknolojinin “nimetlerinden” faydalanabilmektedir. Ayrıca şüphelilere göre internet, demokratik müzakere ve uzlaşma görüşlerinin geliştirildiği bir yer olmak yerine, tepkisel, anlamsız ve öfkeli söylemlerin hüküm sürdüğü bir alandır. Bu alan, karşıt görüşlerin buluşup tartışabileceği bir yer olmaktan çok, benzer inançlara sahip insanların tıpkı gerçek dünyada olduğu gibi küçük, kapalı topluluklar halinde bir araya gelmeyi seçtiği (homophily) bir yer olarak görülmektedir (Özçetin vd., 2012).

Habermasçı anlayışla “ideal” kamusal alan, herkese eşit derecede açık olan, herkesin kamusal alanın üyesi olarak müzakerelere katılabildiği ve böylelikle çeşitli görüşlerin de

birbirinden beslendiği alandır. Çok sesli alan sayesinde adaletli ve temsili demokratik uygulama sürdürülmüş olacaktır. Kamusal alanda değer yargılarından bağımsız rasyonel eleştirel tartışmalar yoluyla uzlaşmaya varılmaktadır. Kamusal alan, iş birliği, dayanışma ve karşılıklı saygının teşvik edildiği, özgür ve açık fikir alışverişinin yapıldığı bir forumdur ve devletin, özel şirketlerin etkisinden uzak olmalıdır (Polat, 2005).

Herkes internete erişememekte, alana erişimi olmayanlar gerçekleştirilen tartışmalara katılamamakta görüşlerini beyan edememektedirler. İnternete erişimi olanlar ise şüphecilerin de belirttiği gibi teknolojik okur yazarlığa sahip olmadığı takdirde alandan dışlanmış pozisyona hapsedilmişlerdir. İnternete erişimi olup dijital okur yazarlığı sayesinde aktif olanlar arasında eşitlikten bahsedilebilir mi? Twitter'ı düşünerek soruya cevap vermeye çalışılacak olursa, kullanıcıların bazılarının tweetleri daha fazla retweetlenerek dolaşıma girmekte, beğeni ve yorum almaktadır. Bu değişkenler üzerinde beşeri sermaye etkisi hissedilmekte ve herkesin sesinin eşit duyulmasını engellemektedir. Twitter, bulunulan şehir, ülke gibi konuma dayanarak önerilerde bulunduğu gibi kişinin takip ettikleri, görüntülediği ve etkileşimde bulunduğu hesapların verisini kullanarak akışta çeşitli tweet önerilerinde bulunmaktadır. İçerik akışındaki bilgi dağıtımında algoritmaların tayin edici rolü tweet önerilerinde de görülmektedir.

İnternet aracılığıyla kullanılan uygulamaların sahiplerinin olduğu, kar amacının güdüldüğü ve yazılımların algoritmayla çalıştığı akılda tutulmalıdır. Veri tabanında kullanıcının bilgisini, kullanıcı ile ilgili en ufak detayı veri haline getirerek stoklayan algoritmalar, profilleştirme yaparak kullanıcıyı belli sonuçlara yönlendirmektedir. Polat'ın (2005) vurguladığı gibi bu tablo internetin, reklam geliri nedeniyle ticari çıkarlar tarafından sömürgeleştirildiğini gözler önüne sermektedir.

Gerçekleştirilen bu tartışmalar ekseninde “Geçmişte, gelecekte veya günümüzde ideal kamusal alan tanımına denk düşen alanın varlığından bahsedebilmek ne kadar

mümkündür?” sorusu, üzerine düşünülmesi gereken sorudur. Çalışmada, Twitter’ın neden kamusal alan olarak ele alınamayacağına dair öne sürülebilecek gerekçelendirmelerin daha fazla olduğu düşüncesi nedeniyle Twitter’ın tam anlamıyla kamusal alan olmadığı görüşü benimsenmektedir.

2.5. Ağa Bağlı Kamular (Networked Publics)

Yeni medyanın sunduğu imkanlar sayesinde dijital iletişim zemininde insanlar çeşitli amaçlarla bir araya gelerek etkileşimde bulunabilmektedir. Çalışmalarını sosyal ağ sitelerinin farklı yönlerine odaklayarak çoğunlukla etnografik incelemelerde bulunan Boyd (2010), “ağa bağlı kamular (networked publics)” kavramsallaştırmasıyla sosyal ağ siteleri aracılığıyla ortaya çıkan pratikleri ve ağ sitelerini anlamaya çalışmaktadır. Bu çalışmada da sosyal ağ sitelerinin sunduğu iletişim zemininde bir araya gelenler Boyd’un (2010) tanımladığı şekliyle ağa bağlı kamular olarak ele alınacaktır. Boyd’a göre ağa bağlı kamular, ağa bağlı teknolojiler tarafından yeniden yapılandırılan kamulardır. Bu kamular teknolojinin, insanların ve pratiğin kesişme noktasında oluşan hayali topluluklardır ve ağa bağlı teknolojiler aracılığıyla inşa edilen alanlarda bir araya gelmektedir (2010, s. 39).

Dijital zeminde bir araya gelen ağa bağlı kamular, insanlara sivil, kültürel, siyasi nedenlerle bir araya gelmeleri için alan sağlamanın ötesinde katılımcılara sosyal çevrelerini genişletme imkanı sunarak diğer kamularla aynı rollerin çoğunu yerine getirmektedir (Boyd, 2010). Görüleceği üzere diğer kamusal alanlarla pek çok ortak noktanın bulunmasına rağmen ağa bağlı kamuların yapılandırılma biçimleri, söz konusu sosyal ağ sitelerinin iletişim mimarisine ve insanların bu platformlarda nasıl etkileşime gireceğiyle şekillenmektedir. Boyd’un (2010) da altını çizdiği gibi, sosyal ağ sitelerinin mimari olanakları katılımcı eylemlerine hükmetmez ancak ortamı, katılımcıların katılım düzeyini şekillendirecek biçimde yapılandırır (s. 39).

Anlatılanlar Twitter üzerinden somutlaştırılacak olursa, Twitter mimarisinin izin verdiği ölçüde-retweetleme, beğenme, yorum yapma gibi- hashtagler etrafında bir araya gelen ağa bağlı kamular, siyasi, sosyal, kültürel vb. çeşitli motiflerle çoğu zaman seslerini muhatabına duyurmaya çalışmaktadır. Bu esnada ağa bağlı kamular aile, arkadaş ve yakın çevre dışındaki kişiler ve topluluklarla bir arada bulunarak geniş sosyal çevre içerisinde yer almaktadır.

Bilginin dolaşımı, bireylerin bilgiyle ve birbiriyle ilişki kurma biçimleri ağa bağlı teknolojiler tarafından değişime uğramaktadır. Dolayısıyla ağa bağlı kamular kavramı tıpkı Ito'nun (2008) belirttiği gibi bir dizi kültürel, sosyal ve teknolojik değişmelere de göndermede bulunan bir kavramdır (s. 2). Ağa bağlı kamular kavramsallaştırması Ito (2008) tarafından izleyici veya tüketici gibi kavramlara alternatif olarak görülmektedir (s. 2-3). Alternatif olarak görülme nedeni ise ağa bağlı kamuların gündelik medyaya katılımının pasif veya tüketici konumunda bulunmasından ziyade daha katılımcı, müdahil konuma sahip olmasıdır. Bu kamular yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya ve yan yana karmaşık ağlar aracılığıyla daha fazla iletişim kurmaktadır (Ito, 2008, s. 3). Sosyal etkileşim ve medya yoluyla ortak kültürel üretim ve bilgi birikiminin geliştirilmesine katılabilmekte, tepki verenler (reactor), (yeniden) yapanlar (re-makers) ve (yeniden) dağıtanlar (re- distributors) olabilmektedir. Ito (2008, s. 3) tam da bu noktada Jenkins'in "yakınlaşma kültürü" olarak bahsettiği şeyi okuyucularına hatırlatmaktadır.

Sonuç olarak, Ito (2008) ağa bağlı medyaya vurgu yaparken Boyd (2010) hem mekan hem de kolektifler bağlamında kamusalılıkların nasıl şekillendirildiğine odaklanılması gerektiği görüşünü savunarak ağa bağlı kamusalılıkların ağ tabanlı teknolojiler tarafından yeniden yapılandırılan kamusalılıklar olduğu tezini ortaya atmaktadır (s. 41).

Hem Boyd'un (2010) hem de Ito'nun (2008) ağa bağlı kamu tanımlamaları göstermektedir ki, gündelik hayatta bir araya gelerek iletişimde bulunma ihtimalleri

düşük olan kişiler/gruplar karşılıklı etkileşime olanak tanıyan sosyal medya platformlarında nispeten “özgürce” birbirleriyle görüşlerini paylaşabilmekte, örgütlenebilmekte iletişim söz konusu olduğunda birbirlerine dirsek mesafesinde bulunabilmektedirler.

Ağa bağlı kamuların mevcut büyüklükleri dijital teknolojilerin ve ağa bağlı sistemlerin yaygınlaşmasıyla birlikte artmaktadır. Dijital araçlara erişilebilirlik, kablosuz ve mobil internetin yaygınlığı, dijital depolama maliyetlerinin düşüşü, artış üzerindeki etkili faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (Ito, 2008, s. 5). Yochai Benkler bu iletişim ortamını “*yaygın bir ağda birbirine bağlı, yüksek hesaplama kapasitesine sahip ucuz işlemciler üzerine kurulu bir iletişim ortamına geçiş.*” olarak tanımlamaktadır (Benkler, 2006, akt. Ito, 2008). Ağa erişilebilirliğin kolaylaşması ve cep telefonlarının günümüzde giderek “uzuv” haline dönüşmesi ağdaki diğer insanlarla etkileşimlerimizi “bir tık” uzağımızda kılmaktadır.

Ağ tabanlı kamuların bir araya gelmesiyle dijital hikaye anlatımlarına şahitlik edilmeye başlanmıştır. Her sosyal medya platformu kendi mimarisi içinde insanlara hikayelerini anlatma imkanı sunduğu gibi başkalarının hikayelerini paylaşma imkanı da sunabilmektedir. Böylelikle sosyal medyada bireylerin hikayeleri çevrimiçi akış halindedir. Couldry’e (2008, s. 374) göre “dijital hikaye anlatımı”, potansiyel olarak kamuya açık formatlarda çevrimiçi olarak paylaşılan kişisel anlatıların geniş bir kategorisidir. Dijital hikaye anlatımı bireylere anlatacak oldukları hikayeleri kamusal alanda paylaşma ve ağda yayma fırsatı sunarak demokratik koşulların gelişmesini sağlamaktadır. Birbirlerinin hikayelerini duyma ihtimali olmayan kalabalıklar dijital hikaye anlatımı kanalı sayesinde buluşarak hikayelerini paylaşma şansı yakalamaktadırlar.

Ayrıca Couldry (2008, s. 373), dijital hikaye anlatımının sosyal potansiyelini ve bu mecranın demokrasiyi konsolide etme kapasitesine odaklandığı makalesinde Hjarvard'ın “medyatikleşme (mediatization)”, Silverstone'un “aracılık (mediation)” kavramlarından aldığı ilhamla bu iki rakip kavramın göreceli güçlüklerini ve zayıflıklarını karşılaştırmıştır.

“Medyatikleştirme” terimi, çeşitli sosyal, kültürel ve toplumsal süreç ile pratiklerin medyada temsil edilmeye uygun biçimlere veya formatlara uyarlanması sürecini ifade etmektedir (Couldry, 2008, s. 377). Ancak Couldry'e (2008, s. 378) göre medyatikleşme kavramı sorunludur çünkü medyanın mantığını sanki hepsi bir arada aynı yönde, aynı hızda paralel mekanizma aracılığıyla ve aynı olasılık formülüne uygun olarak çalışıyormuşçasına tek bir medya mantığına indirgemektedir. Başka bir deyişle, medya mantığını diğer tüm mantıklardan üstünmüş gibi ele almaktadır. Sonuç olarak Couldry, “aracılama (mediation)” fikrinin bu kadar yüksek derecede çeşitliliğe sahip bir prosedürün anlaşılmasında daha yararlı olduğunu iddia etmektedir. Medya araştırmalarında aracılık terimi “herhangi bir şeyin medya aracılığıyla aktarılması eylemi”ne atıfta bulunmak için kullanılabilir. Couldry ise medyatikleştirme kavramını 1990'ların başından bu yana anlamlandırma süreciyle, çağdaş toplumlarda medya ve medya kurumlarının “varlığının” genel farkı ve etkisi olarak anlamaktadır.

“Aracılık” terimi kullanılırken, kurumsallaşmış iletişim biçimlerinin (basın, radyo ve televizyon yayınları ve giderek artan bir şekilde world wide web gibi) toplumsal yaşamdaki sembollerin genel dolaşımına dahil olduğu temelde diyalektik sürecini tanımlama gayreti ile kullanılmaktadır ki bu süreç eşit olmayan bir şekilde diyalektiktir, ancak temelde diyalektik bir süreçtir (Silverstone, 2002, akt. Couldry, 2008, s. 380). Couldry (2008) arabuluculuk anlayışını salt diyalektik bir çerçeveye sınırlandırıldığı takdirde, medya üretim sürecindeki çeşitli aktörler arasında var olan karmaşık karşılıklı bağımlılıklar ağının görülemeyeceğini ileri sürmektedir.

Dijital hikaye anlatımının yeni medya formatlarına uyacak şekilde dönüştürüldüğünü söylemekle yetinen medyatikleştirme yaklaşımı eksik bir yaklaşımdır. Sonuç olarak, çevrimiçi dolaşıma giren hikayelere ve bunların nasıl dolaşıma girdiğine, hizmet ettikleri amaçlara, besledikleri beklentilere, sağladıkları yaratıcı alana, hikayeleri anlatılanların ve anlatılmayanların kimliklerine dikkat etmek önemlidir. Couldry de (2008, s. 383) dijital anlatı formlarıyla birlikte gelişen sosyal beklentiler ve kullanım mantıklarının da işin içine girdiğinde, dijital hikaye anlatıcılığı etrafında meydana gelen değişimlerin tek bir medyatizasyon mantığıyla açıklanamayacağını ileri sürmektedir.

Kısaca, “ağa bağlı kamular” kavramsallaştırması, dijital iletişim teknolojisi ve sosyal medya platformlarının kullanımı yoluyla sosyal etkileşim gruplarının oluşumuna ve sosyal etkileşimlerin nasıl gerçekleştirildiğine atıfta bulunmaktadır. Fakat sosyal medya platformlarındaki etkileşimlerin yalnızca bilgi ve anlam paylaşımıyla sınırlı olmadığı aynı zamanda duygusal ifade ve tepkilerle de şekillendiği göz önünde bulundurulmalıdır. Duygulanım (affect) kavramı bu bağlamda önem kazanmaktadır ve devreye “müteessir kamular (affective publics)” (Papacharissi, 2014, akt. Papacharissi, 2016) kavramsallaştırması girmektedir.

Ağa bağlı kamular kavramı, dijital iletişim teknolojileri aracılığıyla oluşan toplulukları anlamak için önemli bir adımdır. Öte yandan, müteessir kamular kavramı da bu toplulukların duygulanımsal boyutlarını ve duygulanımsal tepkilerini ele almaktadır. Ayrıca, duygulanımların bu toplulukların oluşumu ve etkileşimleri üzerindeki etkisine dikkat çekmektedir. Bu nedenle, müteessir kamular kavramının varlığı, ağa bağlı kamuların duygulanımsal tepkilere dayalı olarak nasıl bir araya geldiği ve duygulanımın sosyal medya etkileşimlerini nasıl şekillendirdiğini ele alarak bir boşluğu da doldurmaktadır.

2.6. Müteessir Kamular (Affective Publics)

Lünenborg (2020) müteessir kamuları ve sosyal medyanın duygulanımsallığını göz önünde bulundurarak Habermasçı gelenekte duran kamusal alan anlayışının yeni medya için neden yetersiz kaldığını tartışmaktadır. Kamusal alanın orijinal Almanca anlamı ilk olarak, yabancılara açık kurumsal ortam olarak “alan” iken ikinci anlamı, kamusal karar alma sürecini teşvik etme kapasitesine sahip “alan”dır (Koller, 2010, s. 263'ten akt. Lünenborg, 2020). Lünenborg'un belirttiği gibi ikinci tanım kamusal alanın oluşumundaki rasyonel söylem ve müzakareyi yapı taşı olarak belirlemiştir. Fakat Lünenborg (2020), günümüzdeki yaklaşma kültürü ve ağı bağlı iletişim teknolojileri nedeniyle kamusal eklemlenmelerin geçmişe nazaran daha karmaşık olduğunu anımsatmaktadır. Yaklaşımını bu çerçeve üzerine oturtan yazar, kamuları da durağan varlıklar olarak değil dijital medya pratiklerinin kullanılmasıyla dinamik süreçler olarak tasavvur etmektedir.

Lünenborg'un (2020) teorik perspektifine göre dinamik süreç içerisinde oluşan kamuların kurucu yapı taşı duygulanım dinamikleridir. Yazar, Papacharissi'nin müteessir kamular (affective publics) kavramsallaştırmasını kullanarak kamusal alanın sadece bir tartışma ve müzakere forumu olmaktan öte bir işlev gördüğünü, aynı zamanda dayanışma ve aidiyeti de teşvik ettiğine işaret etmiştir ki bu yaklaşım çalışmada benimsenen yaklaşımlardandır. Bu bakış açısı da Habermas'ın kamusal alan tanımını yetersiz kılan nedenlerden biridir.

Yazar, insanlar ve teknoloji arasındaki etkileşimi performatif, süreçsel ve duygulanımsal olarak değerlendirmektedir. Papacharissi'nin (2016) bakış açısında da tartışılacağı üzere çalışmada Twitter, duygulanımın yoğun olduğu performatif alan olarak ele alınmıştır.

Paylaşılan duygular etrafında bir araya gelerek hikaye anlatan ve dağılan çevrimiçi topluluklar, Papacharissi (Papacharissi, 2014, akt. Papacharissi, 2016. s. 2) tarafından müteessir kamular (affective publics) olarak kavramsallaştırılmaktadır. Müteessir kamular, medya aracılığıyla bir araya gelmekte, birbirleriyle olan etkileşimlerinden doğan söylemler aracılığıyla örgütlenmekte ve şekillenmektedir. Yazara göre müteessir kamular, Twitter gibi duygu yüklü ifadeleri destekleyen ve teşvik eden platformlarda toplanmaktadırlar. Bu kamusal oluşumları harekete geçiren bağlamlar farklı olsa da ortak noktaları duygulanımın kamusal olarak dışa vurumudur.

Papacharissi (2016) aynı zamanda Twitter’da üretilmiş olan içerik ve akışların duygusal olduğu ve akışların söylemsel olarak müteessir kamu oluşumuna çağrıda bulunduğunu ifade etmektedir. Bu görüşün benimsenmesinde sosyal medyanın etkili bir şekilde kullanıldığında, ağa bağlı kamuların harekete geçirilmesinde çok önemli olabilecek atıl bağlantıların canlandırılması için bir katalizör görevi görebildiği düşüncesi yatmaktadır (s. 4).

Çalışmanın sahası olan ve içeriğin gerçek zamana eş aktığı Twitter merkeze alındığında duygusal yoğunluğun yönlendiriciliğiyle etkileşimlerin ani, gelip geçici biçimde vuku bulduğu kanaati benimsenmektedir. Hashtag kampanyaları bir şarkının nakaratına benzetilecek olursa, kolektif koro hep bir ağızdan nakaratı ritmik şekilde defalarca tekrar etmektedir (Papacharissi, 2016). Defalarca tekrar edilme hali kısa sürede parlayıp sönümleyerek uzun süreli etkiye sahip olmayabilir. Fakat Papacharissi (2016) aidiyet ve dayanışma duygularını, kamusal ağları nakaratta buluşturan duygu olarak ele almaktadır. Müteessir kamuları, harekete geçirilen ve birbirine eklemlenen ağa bağlı kamusalılık olarak değerlendirmektedir.

Yazarın teorik çerçevesine göre bireysel bakış açılarının birbiriyle ilişkilenerken hikaye anlatımının gerçekleştiği atmosferden bahsedilmektedir. Twitter’da retweet ve bahsetme

(mention) hacimlerinin yüksek olması hikayenin iş birliği içinde yaratıldığını göstermektedir. İş birlikçi hikaye anlatımı müteessir kamusalılığı da söylem olarak var etmektedir. Ağda bir araya gelerek hikaye anlatan müteessir kamuların ritmi anlık, hızlı ve duygu yoğunluktadır. Başka bir deyişle müteessir kamuların hikaye anlatımının ağa bağlı ritimleri Twitter'daki akışta bir dizi duygu sergisiyle bizleri karşılamaktadır. Yazar nezdinde hashtagler tarafından organize edilmiş bu işbirlikçi söylemler duygu yapıları olarak yorumlanabilir. Duygu yapıları *“belirli tarihsel anın kültürünü, ruh halini ve hissiyatını yansıtan, çözüm halinde sosyal deneyimlerdir”* (Williams, 1961, akt. Papacharissi, 2016). Hashtagler de hangi konuya istinaden açıldıysa konusunun duygu yapılarını yansıtmaktadır.

Papacharissi (2016), duygulanım ve duygu arasındaki farka değinmektedir. Duygulanımın duygu olmadığını öne süren yazara göre duygulanım, duygunun deneyimlendiği yoğunluktur. Verilen tepkiyi bilişsel olarak tanımlamadan ve onu duygu olarak addetmeden önce deneyimlenen dürtü veya hareket duygusudur (s. 10). Nakaratı güçlendiren de duygulanımdır, ritim rehberliğindeki tekrarlama, hareketin duygulanımsal hızını güçlendirmektedir. Duygulanım olayın kendisi değil katmanıdır. Robinson'un (2009, akt. Papacharissi, 2016) ifadesinden alıntı yapan Papacharissi duygulanımı vatandaşların bir hikayenin içine girdiklerini hissetmelerinin bir yolu olduğunu altını çizmektedir.

Sonuç olarak Twitter'da müteessir kamuların iş birlikçi hikaye anlatımı için hashtagler etrafında toplandığını görmekteyiz. Kolektif sesleriyle nakaratı defalarca tekrar etmekte. Andaki duygu yoğunluklu tekrar edilme hali volkan patlamasındaki kızgın lav ırmaklarına benzetilebilir. Etkin olmayan fakat her an hareketlenerek patlaması mümkün olan uyuyan yanardağlar gibi, tıpkı bir hashtag kampanyası da yeniden Twitter akışında uyanmış haliyle karşımıza çıkabilir. Papacharissi (2016) uyanma halinin duygulanımdan kaynaklandığı görüşünü benimsemektedir. Duygulanım, topluluk

duygularını sürdürdüğü gibi duyguları yeniden harekete geçirebilir veya pasif durumda kalmasına neden olabilir (s. 12).

Papacharissi'nin (2016) müteessir kamular kavramsallaştırması, Lünenborg'un (2020) ağ bağlantılı iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasının sonucunda kamusal eklemlenmelerin ortaya çıkışı ve kök salışında yeni bir anlayışı gerekli kıldığı görüşünü pekiştirir niteliktedir. Bu nedenle, sosyal medya platformlarında konuşmacıların tonu, modu ve ses seviyesinin yanı sıra içerik dolaşımının ritmine de dikkat çekmektedir. Jenkins, Ford ve Green de (2013) geleneksel ayrımların aşınması nedeniyle kamusal iletişim süreçlerinin açıklanmasında yayılım yoluna işaret etmektedirler.

Tweetlerin retweet yoluyla dolaşıma girmesi ve birçok kişiye ulaşması retweetin önemli yayılım yollarından biri olduğunu göstermektedir. Ses seviyesi ve dolaşımın ritmi olarak retweetleri incelemek bu bağlamda yeniden önem kazanmaktadır. Paasonen'in (2020) bakış açısı takip edilecek olursa, yankılanmalar, nitelikleri, hızları, yoğunlukları ve ritimleriyle salınım halindeki duygulanım kayıtlarını ele almanın yoludur. Defalarca retweetlenerek hakkında en çok konuşulanlar (trend topic) listesine giren hashtaglerden de anlaşılacağı üzere retweetler duygusal yankı meydana getirerek duygulanım kayıtları oluşturmaktadır.

Kunstman da (2021) Papacharissi'nin (2016) izleğini genişletmiştir. Çevrimiçi sosyal medya platformlarını, kolektif olarak paylaşılan duygular etrafında inşa edilen duygu alanları olarak ele almıştır ve dijital alanın duygular ve hisler üzerindeki etkisini anlamaya çalışmak için “yankılanma” terimini kullanmıştır (s. 70). Ona göre yankılanma, hashtagler, tweetler, memler vb. hareket yollarıyla şekillenmektedir. Belirli duygular içinde yankılanmanın nasıl işlevselleştiğini soran Kuntsman (2021), yankılanmanın yalnızca duyguların dijital dolaşımını takip etmemize değil değişim, direniş, uzlaşma vb. süreçlerin de takipçisi olmamıza olanak sağladığını ileri sürmektedir. Çalışmada

Kunstman'ın (2021) perspektifi de benimsenerek hashtagler aracılığıyla Twitter'da meydana gelen yankılanmanın izi sürülecektir.

Bu sebepler nedeniyle kamusal alan tanımında karşılaşılan, bireylerin rasyonel eleştirel tartışmalar ve müzakere yoluyla uzlaşmaya vardığı fikrinin sanal ortamda mümkün olamayacağı düşünülmektedir. Çalışmada Papacharissi (2016), Paasonen (2020), Kunstman'ın (2021) izleği takip edilerek Twitter, duygusal söylemlerin ağırlıkta olduğu perspektifle ele alınacaktır.

2.7. Türkiye’de Sosyal Medya Çalışmaları Üzerine

Bu başlık altında “*Yeni Medya Ekseninde Değişen İletişimin Yapı Taşları*” başlığında tartışılmış olan kavramsal eksenler takip edilerek Türkiye’de yapılmış çalışmalar incelenecektir.

Twitter üzerinden yürütülen çalışmaların genellikle kutuplaşma üzerine olduğu görülmektedir (Bulut & Yörük, 2017). Özellikle gezi protestolarından bu yana geçen süreç içerisinde sosyal medyanın çeşitli yönleriyle çalışmalara konu olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan biri de Türkiye’de Twitter’daki siyasi trollüğü medya popülizmi lensi ile analiz eden Bulut ve Yörük’ün (2017) çalışmasıdır. Bulut ve Yörük (2017) Adalet ve Kalkınma Partisi’nin internet topluluklarını harekete geçiremediğini bu nedenle hükümet yanlısı troller aracılığıyla Twitter’da gerçekleştirilen kutuplaştırıcı performansların sergilendiğini iddia etmektedir. İddialarının temelinde Twitter’ın mimarisinin trollerin davranışlarını sergilemek için özellikle elverişli olduğu düşüncesi yatmaktadır. Bruns ve Moe’nun (2014) bakış açısını temel alan araştırmacılar Twitter’ın kişiler arası mikro, mezo (takipleşme) ve makro (hashtag) yapısal iletişim katmanları sayesinde farklı sosyalliklerin üretildiğini belirtmektedirler. “*Yeni Medya Ekseninde Değişen İletişimin Yapı Taşları*”nda da tartışıldığı gibi kullanıcı pratikleriyle şekillenen Twitter’ın iletişim zemini, kullanıcıları sohbete davet etmektedir.

Çalışmada belirlenmiş olan anahtar kelime ve hashtagler referans alınarak troller tarafından en çok retweet edilen ve favorilere eklenen tweetler analiz edilmiştir. Popüler konularla ve hashtaglerle ülke gündeminin etkilendiğini ileri süren yazarlar trollerin Papacharissi'nin (2015) belirttiği gibi dağınık kalabalıkları harekete geçirmeyi, gerçek ya da hayali topluluklar etrafında ağa bağlı kamuların oluşumunu kolaylaştırmayı amaçladıklarını ifade ederek trollerin Twitter'daki eylemlerinin sonuçlarını incelemişlerdir.

Aidan McGarry, Olu Jenzen, Hande Eslen-Ziya, Itir Erhart ve Umut Korkut (2019) ise Gezi Parkı protestocularının protesto esnasında Twitter'da paylaşmış olduğu görsel imgelere odaklanmışlardır. Araştırmada belirlenmiş olan Gezi Parkı anahtar kelimesi doğrultusunda tweetler toplanmıştır. Böylelikle protestocuların görsel imgeleri kullanarak mesajlarını nasıl ilettikleri analiz edilmiştir. McGarry ve diğerleri, çevrimiçi protesto iletişiminin gündelik hayatın gizli kalan, görünmeyen pratiklerini ve protesto ritüellerini nasıl ortaya çıkardığını okura sunmuştur. Yakınlaşma kültürünün roller arasındaki keskin ayrımları ortadan kaldırmasıyla protestocuların içerik oluşturması, paylaşımında bulunması ve içeriği çeşitli yollarla dağıtması sayesinde protestolara tanıklık sağlanmıştır. Araştırma amacı doğrultusunda çalışmada protestocuların gündelik hayatından imgeler sunmasının protesto anlayışlarını iletmedeki rolü gözler önüne serilmiştir.

Gündelik hikayelerin çevrimiçi medya platformlarında siyasi kutuplaşmayı nasıl yansıttığına ve güçlendirdiğini inceleyen çalışmalardan biri de Özdüzen ve Umut'un (2020) çalışmasıdır. Gedik ve İntizar arasındaki ilişkiye dair görüntülerin internet ortamında ifşa edilmesiyle birlikte konuya ilişkin Twitter'da açılmış hashtagler incelenmiştir. Sıradan olay üzerinden siyasi yankıların oluşturduğu kamularla olayın makro-politik ritim kazandığı araştırmacılar tarafından ortaya koyulmuştur. "*Müteessir Kamular*" başlığı altında tartışıldığı gibi, çalışmanın çıktılarından da olan; Twitter

kullanıcılarının paylaşımları, retweetleri, yorumları duygu yüklü söylemlerin taşıyıcısı olarak duygulara hitap etmektedir. 10.030 tweeti içerik analizi yapabilmek için LGBTİ+ kimliği ve kadınlara yönelik duygularla ilintili kodlayarak analiz eden Özdüzen ve Umut (2020), Twitter'ın duygusal söylemlerle kutuplaşmayı pekiştirmedeki rollerini ortaya koymuştur. Böylelikle toplumdaki bölünmelerin sosyal medyada ne denli yoğunlaştığı da bağlamsallaştırılmıştır.

Özdüzen ve McGary (2020), Gezi Parkı protestolarının (Türkiye, 2013) dijital izlerini ve Twitter üzerindeki bu izlerin nasıl çeşitli aktörler tarafından yeniden canlandırıldığını ve anlamlandırıldığını incelemektedir. Araştırmacılar, protestoların ve ardından gelen yargılamaların (2018-2019) dijital izlerinin, çeşitli gruplar tarafından topluluk desteği oluşturmak, doğruluk iddialarını ileri sürmek, kimlik/topluluk oluşturmak ve/veya tanınma talep etmek için kullanıldığını belirtmektedirler. Yazarlar, çalışmada hem Gezi yanlısı hem de Gezi karşıtı aktörlerin Twitter'da popüler hashtagler aracılığıyla paylaştıkları metin ve görselleri, içerik ve çok modlu analizlerle incelemektedir. Çalışmada, protestoların dijital izlerinin, Türkiye'nin sosyal ve politik yapısında devam eden kutuplaşma ve gözetleme pratiklerine ışık tuttuğu sonucuna varılmaktadır.

Görkemli (2012), 1990'lar ve 2000'lerin başında Türkiye'deki eşcinsel aktivizmde internetin kullanımını incelemektedir. Makalede, Türkiye'deki medya ve cinsel söylem tarihi bağlamında, geleneksel medya ve bu medyanın cinsiyet ve cinsellik algıları üzerindeki etkisi ele alınmaktadır. Ardından, internetin LGBT topluluğu içinde yeni bir aktivizm ve bağlantı biçimi olarak nasıl “dijital bir dolap” işlevi gördüğüne odaklanılmaktadır.

Eslen-Ziya (2013) çalışmasında sosyal medyanın Türkiye'deki kadın aktivizmde nasıl önemli bir kaynak haline geldiğini incelemektedir. 2000'lerin başında Türkiye'deki kadın aktivizminin evrimi analiz edilmektedir. Çalışmada, kadın aktivist gruplarının,

özellikle sivil ve ceza kanunlarındaki ayrımcılık konularında, Avrupa Birliği sürecini bir araç olarak kullanarak yasal değişiklikler elde etme süreci incelenmektedir. Sosyal medyanın, aktivistlerin bilgi paylaşımı, ağ oluşturma ve protesto etkinlikleri düzenleme konusunda önemli bir kaynak olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle, kadınların kürtaj hakkı ve cinsel sağlık konularında sosyal medya üzerinden nasıl güçlü bir kampanya yürüttükleri ve bu kampanyaların sonucunda hükümetin kürtaj yasağını geri çektiği detaylı bir şekilde analiz edilmektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Söylem Analizi

Yaşanan hızlı teknolojik değişimlerle beraber büyük veri olarak adlandırılan veri setleriyle karşı karşıya kalınmıştır. Büyük veri yalnızca büyük veri setleri ve bu veri setlerini analiz etmek için kullanılan araçlar değil aynı zamanda araştırmadaki dönüşümleri de ifade etmektedir (Burkholder, 1992, akt; Boyd & Crawford, 2012). Boyd ve Crawford'un (2012) çalışmasında büyük veri, temsiliyet kapasitesi bağlamında tartışılmamakta, daha önce erişilemeyen nitelikte ve nicelikteki verilerin kapsamlı analizi mümkün kıldığı odak noktasıyla ele alınmaktadır. Çalışmada da veri depolama sistemlerinin gelişmesi sayesinde, önceden analiz edilmesi mümkün olmayan nicelikteki veriler incelenmiştir.

Öldürülen bütün kadınlar için Twitter'da hashtag açılmamakta açılrsa dahi birçok hashtag, hakkında en çok konuşulanlar (trend topic) arasına girememektedir. Bu nedenle “İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme taleplerinin yükselişe geçtiği ve nihayetinde Türkiye'nin sözleşmeden çekildiği 2021 yılında, toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle öldürülmüş ve Twitter'da hakkında en çok konuşulanlar arasına girmiş (trend topic) kadın cinayetleri, sosyal medyadaki ağı bağlı (networked) söylemlerde nasıl çerçevelenmekte ve inşa edilmektedir?” sorusu, araştırmanın hareket noktasını oluşturmaktadır. Bu soruya cevap verebilmek amacıyla söylem analizi yaklaşımı benimsenmiştir.

Söylem analizi, dilin kullanımını hem kendi içinde bir olgu olarak hem de sosyal ve kültürel bağlamlarla ilişkili olarak nasıl kullanıldığını inceleyen bir yöntemdir. Söylem analizinde dil, yalnızca bilgi aktarım aracı olarak ele alınmaz aynı zamanda sosyal olayları, kimlikleri ve tutumları inşa ederek şekillendiren bir olgu olarak değerlendirilir (Potter, 2004).

Potter (2004) söylem analizi yaklaşımını üç temel ilkeye dayandırmıştır. Buna göre söylem, eylem odaklıdır, konumlandırılmıştır ve inşa edilmiştir. Eylem odaklı olması söylemin ne “yaptığı” ve “nasıl inşa edildiği” ile ilgilidir. Potter (2004) söylem analizinin iki şekilde konumlandırıldığından bahsetmektedir. Genel olarak konumlandırılmış olması söylemlerin belirli bağlamlar ve durumlar içinde ortaya çıktığına bu durumun da söylemin anlamı ve etkisi üzerindeki belirleyiciliği olduğuna işaret etmektedir. İlk konumlandırma etkileşim dizileriyle ilgilidir. Yani eylemler önceki eylemlere verilen tepkilerdir ve bu tepkiler de sonraki eylemlerin önünü açmaktadır. Söylemin konumlandırıldığı ikinci yol ise retorik konumlandırmadır. Söylem analizinde retorik konumlandırma, bir ifade ya da söylemin bir diğerini desteklemek ya da karşı çıkmak veya bir konudaki belirli bir bakış açısını güçlendirmek için nasıl inşa edildiğini incelemek adına kullanılan bir yöntemdir. Retorik, bir argüman oluşturma veya bir mesaj iletme disiplini. Dolayısıyla retorik konumlandırma, söylemin bu amaçlar doğrultusunda nasıl şekillendirildiği ile ilgilenmektedir.

Söylem iki düzeyde inşa edilmektedir. İlk düzeydeki inşa, kelimeler, retorik araçlar ve deyimler kullanılarak oluşturulan inşadır. İkinci düzey de söylemin temsiliyeti ile ilgilidir. Bu temsiliyette bireylerin, toplumların olayları, konuları nasıl anladığı ve bu konulara vermiş oldukları tepkinin nasıl şekillendiği merkezdedir (Potter, 2004). Söylemin eylem odaklı olduğu, ne yaptığı ve bunun için nasıl konumlandırılıp inşa edildiği araştırma sorusuna cevap aranırken rehber alınmıştır.

Söylem analizinde kullanılan başlıca kaynaklar arasında mülakatlar, odak gruplar ve metinler yer almaktadır. Çalışmaya konu olan tweetlerin kendisi de metindir. Metinler yani tweetler doğal akışta oluşmaktadır. Bu doğallık metodolojik açıdan bir avantaj olarak görülebilir. Mülakat için oluşabilecek doğal olmayan ortam bu kaynak için söz konusu değildir (Potter & Wetherell, 1995). Tweetler için ayrıca bir kayıt veya transkripsiyon süreci de gerekmemektedir. Twitter kullanıcılarının söylemleri ve söylemleri arasındaki

farklar önemli bir analitik ayrım olduğu için Tweetlerde neyin nasıl söylendiği ve bu söylemler arasındaki farklara dikkat edilerek temalar oluşturulmuştur.

Kısacası söylem analizi, farklı söylemlerin olayları veya nesneleri inşa etme biçimlerinin yanı sıra dili konuşan bireyler tarafından yeniden üretilme biçimlerinin incelenmesidir. Buna ek olarak, söylemlerin koşullar içinde nasıl konumlandırıldığı dikkate alınır ve bağlama özgü olduğu kadar eylem odaklıdır (Potter, 2004).

3.2. Veri Setinin Oluşturulması

3.2.1. Kadın Cinayeti Vakalarının Seçimi

“İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme taleplerinin yükselişe geçtiği ve nihayetinde Türkiye’nin sözleşmeden çekildiği 2021 yılında, toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle öldürülmüş ve Twitter’da hakkında en çok konuşulanlar arasına girmiş (trend topic) kadın cinayetleri, sosyal medyadaki ağa bağlı (networked) söylemlerde nasıl çerçevelenmekte ve inşa edilmektedir?” sorusuna yanıt arayışı, ilk olarak Anıt Savaş’ın sağladığı verilerle başlamıştır. Anıt Savaş, dijital bir anıt işlevi görerek, 2008 yılından günümüze kadar Türkiye’de şiddet nedeniyle ölen kadınlara dair çeşitli bilgileri bir araya getiren bir platformdur. Site ziyaretçileri, platformda yer alan kadınların isimlerine tıkladığında, maktûlün yaşı, olayın yaşandığı yerin bilgisi, maktûlün neden öldürüldüğü, korunma talebinin olup olmadığı, öldürülme şekli ve failin durumu ile ilgili bilgilerle karşılaşmaktadır.

Çalışmanın ilk adımını, site aracılığıyla 2021 yılında şiddet nedeniyle ölen kadınlar hakkındaki bilgilerin Excel tablosunda bir araya getirilmesi oluşturmaktadır. Excel tablosunda, sitede yer alan bilgilere yer verilmesinin yanı sıra cinayete dair Twitter’da hashtaglerin açılıp açılmadığı ve cinayetin, hakkında en çok konuşulanlara girip girmediği bilgisi de yer almıştır. Yani tablonun bir sütununda cinayetin Twitter’da sansasyon yaratıp yaratmadığı sorgulanmıştır. Bu sorgulamanın amacı Twitter’da

hakkında en çok konuşulan kadın cinayetlerini tespit etmek ve aralarından toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle öldürülmüş olan kadın cinayetlerini ayırabilmektir.

Hakkında en çok konuşulan kadın cinayetlerinin tespiti, bireysel Twitter kullanımında kadın cinayetlerinin takibine ek olarak “Türkiye Gündemi-Twitter Trending” sitesi⁵ aracılığıyla desteklenmiştir. Site, Twitter’da hakkında en çok konuşulanlar arasına girmiş olan hashtagler için kullanıcılara kelime, yıl ve ülke seçeneklerini sunarak arama yapma imkanı sağlamaktadır. Bu site aracılığıyla kadın cinayetlerine dair açılabilir olan hashtagler çeşitli kombinasyonlarla hakkında en çok konuşulanlar arasına girip girmediği noktasında teyit edilmiştir.

Sorgulamalar neticesinde 2021 yılında -kronolojik sırasıyla- Mervenur Polat, Gizem Canbulut, Benu Narlı, Sezen Ünlü, Zeynep Erdoğan, Deniz Poyraz, Azra Güendam Haytaoğlu, Esra Hankulu, Şebnem Şirin, Başak Cengiz, Müslüme Yağal olmak üzere on bir kadın cinayetinin hakkında en çok konuşulanlar listesine girdiği görülmüştür. Deniz Poyraz ve Müslüme Yağal cinayetleri dışındaki dokuz kadın cinayeti, toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle gerçekleştirilmiştir.

3.2.2. Örneklemin Oluşturulması

Mervenur Polat, Gizem Canbulut, Benu Narlı, Sezen Ünlü, Zeynep Erdoğan, Azra Güendam Haytaoğlu, Esra Hankulu, Şebnem Şirin, Başak Cengiz araştırma evrenini oluşturan kadınlardır. Araştırma örneklemini ise bahsi geçen kadınlar arasından tematik analiz yöntemiyle seçilmiş beş kadın oluşturmaktadır. Örnekleme dahil edilen beş kadın, belli başlı özellikleri nedeniyle kamuoyunda diğer dört kadına göre daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Örneklemdaki kadınlardan Sezen Ünlü hamile olması, Zeynep Erdoğan mesleği, Azra Güendam Haytaoğlu öldürölme biçiminin yarattığı sansasyon, Esra Hankulu failin

⁵ <https://www.twitter-trending.com/turkey/tr>

politik bağlantıları, Başak Cengiz ise sokak ortasında tanımadığı yabancı biri tarafından öldürülmesi ile kamuoyunda yankı bulmuştur. Bu sebeple, Mervenur Polat, Gizem Canbulut, Bensu Narlı ve Şebnem Şirin’e kıyasla, örnekleme yer alan kadınlar kamuda daha fazla tartışılmıştır. Bu çeşitlilikler dikkate alınarak, temalar arasında bağlantı kurulabilecek vakaların seçilmesiyle örneklem oluşturulmuştur.

Örnekleme yer alan hashtag kampanyalarının büyüklüğü Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Örneklem Tablosu

Örnekleme Yer Alan Kadınlar	Toplam Tweet	Toplam Retweet	Örneklem	Örneklemin Retweet Sayıları	Yüzde*
Sezen Ünlü	19.036	74.540	511	67.868	%91,05
Zeynep Erdoğan	2.586	10.956	70	9.377	%85,59
Azra Gülendam Haytaoğlu	89.226	331.488	2.395	302.225	%91,17
Esra Hankulu	20.659	79.914	554	75.180	%94,08
Başak Cengiz	54.783	253.584	1.470	231.568	%91,32
Toplam	186.290	750.482	5.000	686.218	%91,44

*Tablodaki yüzde sütunu, örneklemdeki retweet sayısının, toplam retweet sayısına oranlanmış halidir.

Örnekleme her bir kişi için belirlenmiş olan hashtagler kapsamında atılmış olan tweetler, ağırlıklı oranlama sonucuna istinaden retweet edilme sayıları dikkate alınarak sıralanmış ve örneklem büyüklüğüne uygun sayıda tweetler analiz edilmiştir. Bruns ve Stieglitz’in de (2014) belirttiği gibi Twitter’ın iletişim süreçleri ve medya içeriğinin ne sıklıkla paylaşıldığından etkilenmektedir. Bütüncül bir perspektif için Bruns ve Stieglitz (2014) paylaşım sıklığı, favorilere ekleme gibi Twitter mimarisinin sunduğu yayılım özelliklerine dikkat edilmesi gerekliliğini hatırlatmaktadır. Tüm bu yayılım yolları, içeriğin öne çıkıp çıkmaması üzerinde oldukça etkilidir. Retweetlemenin kriter olarak belirlenme nedeni de bütüncül perspektif sağlayabilme amacıyla her sözün eşit olmadığı düşüncesinde yatmaktadır.

Bu bakış açısı sayesinde en fazla dolaşıma girmiş tweetler incelenmiştir. Belirlenmiş olan yaklaşımın amacı, kampanyada hakkında daha fazla tweet atılmış olan kadın cinayetleriyle görece daha az tweet atılmış olan kadın cinayetleri arasında incelenecek olan tweetler arasında denge kurarak örneklemin temsil düzeyini artırmaktır.

Tablo 1’den de görüleceği üzere örnekleimde yer alan kadınlar hakkında kampanya çerçevesinde atılmış olan tüm tweetlerin %91,44’ü incelenmiştir.

Daha önce de bahsedildiği gibi, Twitter verileri büyük veri kapsamına girmektedir. Beş kadına ilişkin Twitter’da yürütülen hashtag kampanyalarının belirlenmesiyle veri çekimi aşamasına geçilmiştir.

3.2.3. *Twitter’den Veri Çekimi*

Araştırmanın sahası Twitter olduğu için Twitter’ın kendisinden veri elde etmek çalışmanın ayrılmaz bir parçasıdır. Belirlenen hashtaglerin verilerini toplamak ve analiz etmek için ayrıca kodlama dili bilgisine gerek olmayan açık kaynak kodlu bir yazılım olan Mecodify kullanılmıştır. Al-Saqaf (2022b) tarafından geliştirilen araç, ilk olarak 2016 yılında Avrupa Birliği tarafından finanse edilen “Media Conflict and Democratization (MeCoDEM)” projesi sırasında Twitter verilerinin toplanması, analiz edilmesi ve görselleştirilmesi hedefiyle kullanılmıştır. Bu bağlamda, Mecodify’ın temel amaçlarından biri, sosyal medya verilerinin geniş ölçekli analizini mümkün kılmak ve büyük veri analizi ile görselleştirmeyi sınırlı kodlama yeteneklerine sahip araştırmacılar için basitleştirmektir.

Bu çalışmada Akademik Araştırma hesabı kullanılmıştır. Akademik Araştırma hesabı, akademik kuruma bağlı çalışan araştırmacılara, yüksek lisans veya doktora öğrencilerine ticari olmayan araştırma hedefinin ayrıntılarını belirten form aracılığıyla Twitter

tarafından ücretsiz şekilde sağlanmaktadır.⁶ Akademik araştırma hesabı, geriye dönük olmak üzere kullanıcısına zaman sınırlaması olmaksızın ayda on milyon tweete erişim hakkı tanımaktadır (Al-Saqaf, 2022a).

Veri çekimini yönetilebilir hale getirmek için Akademik Hesap aracılığıyla örneklemdaki her bir kadın cinayeti için hashtag kampanyasına başlanan tarihin bir gün öncesi başlangıç zamanı olarak kabul edilmiştir. Başlangıç tarihinden itibaren on beş gün sürelik zaman dilimi ise bitiş zamanı olarak baz alınmıştır.

Hangi kadın cinayetinin verileri çekiliyorsa, bu konuyla ilgili en çok konuşulan ve popüler olan hashtagler arasına “or (ve/veya)” ifadesi eklenerek “Vaka Arama Sorgusu (Case search query)” alanına çeşitli kombinasyonlarla girilmiştir. Çekilecek olan tweetlerin görüntü, video, retweet, bahsetme vb. özellikleri içerip içermeyeceği “Tweet Türü (Tweet Type)” kısmından seçilmiş böylelikle veri setinin özellikleri tanımlanmıştır.

Bir tweetin kim tarafından hangi saat ve dakikada paylaşıldığı, kullanıcının kaç takipçisinin olduğu, kaç kişiyi takip ettiği, hesabı ne zaman açtığı, tweetin kaç kişi tarafından beğenildiği, kaç kişi tarafından retweet edildiği, kaç kişinin tweete yorum yaptığı gibi değişkenlere, belirlenmiş olan filtrelerle ulaşılmıştır (Al-Saqaf & Berglez, 2022). Analiz hedeflerine uygun şekilde gerekli bilgilerin siteye girilmesinin ardından veri çekimi başlamıştır. Aratılmış olan hashtag kampanyalarının büyüklüğüne bağlı olarak veri toplama süreleri değişiklik göstermiştir. Veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra elde edilen veri setleri MS Excel formatında indirilmiş ve akabinde veri analizine başlanmıştır.

⁶ Çalışmada, Twitter Uygulama Programlama Arayüzlerine (API) 2022 yılı içerisinde erişim sağlanmıştır. Ancak Twitter API'lerine erişim, 2023 yılı içerisinde ücretli hale getirilmiştir.

3.3. Veri Analizi Tekniği ve Etik Unsurlar

3.3.1. Tematik Analiz

Toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle gerçekleştirilmiş olan kadın cinayetlerinin söylemsel olarak nasıl inşa edildiğini analitik çerçevede değerlendirebilmek için tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Temaların belirlenebilmesi için Braun ve Clarke'ın (2006) nermiş olduğu altı adım takip edilmiştir. Altı adımlı prosedür, araştırmacılara analitik esneklik sağlamanın yanı sıra verinin derinlemesine ve ayrıntılı şekilde incelenmesine de olanak tanımaktadır. Altı adım, veriye aşına olmak için tweetlerin tekrar tekrar okunması, veri niteliklerini tanımlamak için ilk kodların oluşturulması, potansiyel temalar altında kodların toplanarak temaların aranması, kodlanmış veriler ve temalar arasında uyumun olup olmadığını anlayabilmek için temaların gözden geçirilmesi, her temaya ait olan özelliklerin de incelenmesiyle birlikte temaların tanımlanması ve adlandırılması ile veri içeriklerinin son defa irdelenmesinin ardından raporun hazırlanması şeklinde (s. 87).

Tematik analizin amacı, veriler içindeki örüntüleri belirlemek ve analiz etmektir. Tematik analiz yöntemiyle sözel görüşmeler veya metinler analiz edilebilmektedir (Braun & Clarke, 2006). Bu özelliği sayesinde birçok araştırmada kullanılmaktadır (Bulut & Yrk, 2017; Ural, 2021). Büyük veri analizinde verilerin özetlenmesi, veri setinde yer alan verilerin benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koyabilmede kolaylık sağlaması tematik analizin önemli özellikleridir (Braun & Clarke, 2006). Çalışmaya konu olan Twitter verileri de büyük veri kapsamına girmektedir. Bu nedenle tematik analiz yönteminin kullanılması büyük veri setlerinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Tematik analizin sağlamış olduğu avantajlar çalışmanın amacına hizmet ettiği için tercih edilmiştir.

Çalışmanın verisi olan Tweetler, Mecomify aracılığıyla indirildiği için ilk aşamada verilere aşinalık yok denecek kadar azdı. Kodlamalara başlamadan önce tweetlere aşinalık kazanabilmek için örneklemede yer alan tweetler en az iki kere olmak üzere baştan

sona kodlama yapılmadan okunmuştur. Okumalar sayesinde olası temalar şekillenmeye başlamış ve kodlama, tema oluşturma aşamaları esnasında sonraki aşamalarda dönüp bakılabilecek fikirlerle ilgili notlar alınmıştır.

Verilere dair bir dizi fikrin oluşmaya başlamasıyla ikinci aşamaya geçilmiştir. Bu aşamada araştırma sorusu göz önünde bulundurularak verilerden ilk kodlar oluşturulmaya başlanmıştır. Kodlar oluşturulurken tüm veri seti, Excel dosyası üzerinden sistematik bir şekilde yeniden ve yeniden okunmuştur. Okumalar esnasında tema oluşturabilecek idam, darağacı, kısas, İstanbul Sözleşmesi, kadın mezarlığı, koruyamama, cezalardaki indirim vb. kelime ve söz grupları ayrıca renklendirilmiştir. Çalışmanın ilerleyen aşamalarında hangi temaların önemli olacağı bilinmediği için birden fazla potansiyel kodlama yapılarak uygun olan içerikler farklı temalar altında toplanmıştır.

Verilerin başlangıç seviyesinde kodlanmasıyla üçüncü aşamaya geçilmiştir. Bu aşamada analizin odak noktası, kodlardan ziyade temalar düzeyine yönlendirilmiştir. Kodların tekrar analiz edilmesiyle kapsayıcı temaların nasıl oluşturulabileceği üzerine düşünülmüş ve oluşturulan kodlar, potansiyel temalarla ilişkilendirilmiştir. Örneğin İstanbul Sözleşmesi’nden bahseden tweetler “Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları” teması altında bulunan “İstanbul Sözleşmesi” alt temasına kodlanmıştır. Bu aşamanın sonunda aday temalar ve ilişkili kodlar oluşturulmuştur.

Aday temaların rafine edilmesiyle dördüncü aşamaya geçilmiştir. Bu aşamada Patton’un önermiş olduğu iç homojenlik (internal homogeneity) ve dış heterojenlik (external heterogeneity) adlı iki ölçütten faydalanılmıştır (Patton, 1990, akt. Braun & Clarke, 2006). Ölçütlere göre aynı tema altında kodlanan veriler anlamlı şekilde bir arada bulunurken farklı temalar arasında da açık ve belirgin ayrımlar olması gereklidir.

Dördüncü aşamada temaların gözden geçirilmesi iki seviyeli süreç şeklinde ilerlemiştir. Birinci seviyede her temaya kodlanan içerik okunmuş ve kodlanan verilerin

birbiriyle örtüşüp örtüşmediğine karar verilmiştir. Aday temaların birbiriyle tutarlı olmadığı noktada uyumlu olmama nedeninin temanın kendisinden mi yoksa temaya kodlanmış verinin kendisinden mi kaynaklı olduğu sorgulanmıştır. Sorgulamalar ve Patton'ın (1960, akt. Braun & Clarke, 2006) ölçütü doğrultusunda “Hukuk ve Adalet Eleştirisi” adlı alt temanın bazı kodlamaları “İdam Çağrıları” alt temasına aktarılmıştır. Braun ve Clark'ın (2006) belirttiği gibi mevcut temayla uyuşmayan içerik için yeni temalar yeniden düzenlenerek yeni bir tema oluşturulmuştur. Görüleceği üzere temaların oluşturulması doğrusal süreçten ziyade tekrarlı bir süreçtir. Veri setinin, oluşturulan temaları temsil ettiği düşünüldüğü esnada beşinci aşamaya geçilmiştir.

Beşinci aşamada, araştırma sorusuna cevap verebilen ve analizde sunulacak temaların özünde ne anlattığı tanımlanmış ve temalardaki veriler yeniden analiz edilmiştir. Tek bir temanın çok kapsamlı ve karmaşık olmamasına dikkat edilmiştir. Her tema bir diğerinden farkı belirleyecek şekilde tanımlanmış ve tema başlıklarının okuyucuya içerikle ilgili kısa, net fikir verecek şekilde olmasına özen gösterilmiştir. Aşama sonunda nihai şekilde temaların ne olup olmadığı belirlenmiştir.

Son basamak olan altıncı aşama ise temaların analizinin yazıya döküldüğü kısımdır. Ki bu, çalışmada bulguların yorumlandığı analiz kısmını oluşturmaktadır.

3.3.2. Araştırma Etiği

İnternetle birlikte araştırma yöntemlerinde yaşanan değişiklikler birtakım tartışmalara neden olmuştur. Yürütülen tartışmalardan biri de etik kaygılar üzerinedir. Yeni medyanın sunduğu veri tabanı ve gelişen teknoloji sayesinde çeşitli programlar aracılığıyla verileri elde etmek görece kolaylaşmıştır. Fakat Tunç'un da (2021) belirttiği gibi çevrimiçi, çevrimdışı araştırma süreçleri yalnızca veriye indirgenemez.

Etik tartışmaların bir ayağını özel/kamusal alan ayrımı oluşturmaktadır. İnternet kullanıcıları, nispeten kamusal alan olarak adlandırılabilen platformlarda

katılımcılığını sergilerken gizlilik açısından beklentilerini de sürdürebilir. Bu beklentinin sürdürülmesine ek olarak kullanıcılar kamusal ve özel alan ayrımını bilmeyebilir. Araştırmacılar ise katılımcıların faaliyetlerinin çıktılarını çalışmalarında veri olarak kullanabilir (Markham ve Buchanan, 2012, akt; Tunç, 2021).

Williams ve diğerleri (2017), Twitter'dan elde edilen verilerin sosyal bilim araştırmalarında kullanımıyla ilgili etik sorunları ele almakta ve unutulma hakkıyla ilgili bir çerçeve tanımlamaktadırlar. Yazarların belirttiği gibi, kullanıcılar Twitter'a kaydolurken verilerini üçüncü taraflarla paylaşmayı kabul etmektedir fakat pek çok kullanıcı Twitter'a kaydolurken kabul etmiş olduğu sözleşme içeriğinde yer alan bu ibarenin ne anlama geldiğini ve potansiyel olarak araştırma nesnesi olacağını bilmeyebilir. Bu nedenle çalışmada, unutulma hakkı korunarak kişisel kullanıcıların paylaştığı tweetler anonimleştirilmiştir. Böylelikle analizde yer alan tweetlerin, başkaları tarafından bulunma ihtimali ortadan kaldırılmıştır. Fakat kamusal figürlerin tweetleri genellikle kamusal tartışmaların da bir parçası olabileceği için paylaşımları olduğu gibi aktarılmıştır.

Tweetlerin analizi yapılırken, küfürlü içerik barından tweetler dışarıda bırakılmıştır. Küfürlü tweetlerin az sayıda olması ve sadece hakaret içermeleri nedeniyle analiz için yeterli derinliği sağlayacak nitelikte olmadığı düşünülmüştür. Bununla birlikte çalışmada, kullanıcıların paylaştığı tweetlerin içeriğinden en çarpıcı olan söz öbeklerine yer verilmiştir. Bu yaklaşım, söz konusu tweetlerin Google veya Twitter üzerinden aratılması durumunda kullanıcıların kimliklerinin tespit edilemeyeceği bir anonimlik sağlamaktadır.

Sonuç olarak anonimleştirme kararı, muhtemel yaşanabilecek etik sorunlar üzerine düşünülerek alınmıştır. Etik tartışmalar hala çözüme ulaşmış değildir ve çalışmada benimsenmiş olan yaklaşımın yeterli olup olmadığı ile ilgili kesin kural yoktur.

4. MÜTEESSİR KAMULARIN DİJİTAL ANLATILARI

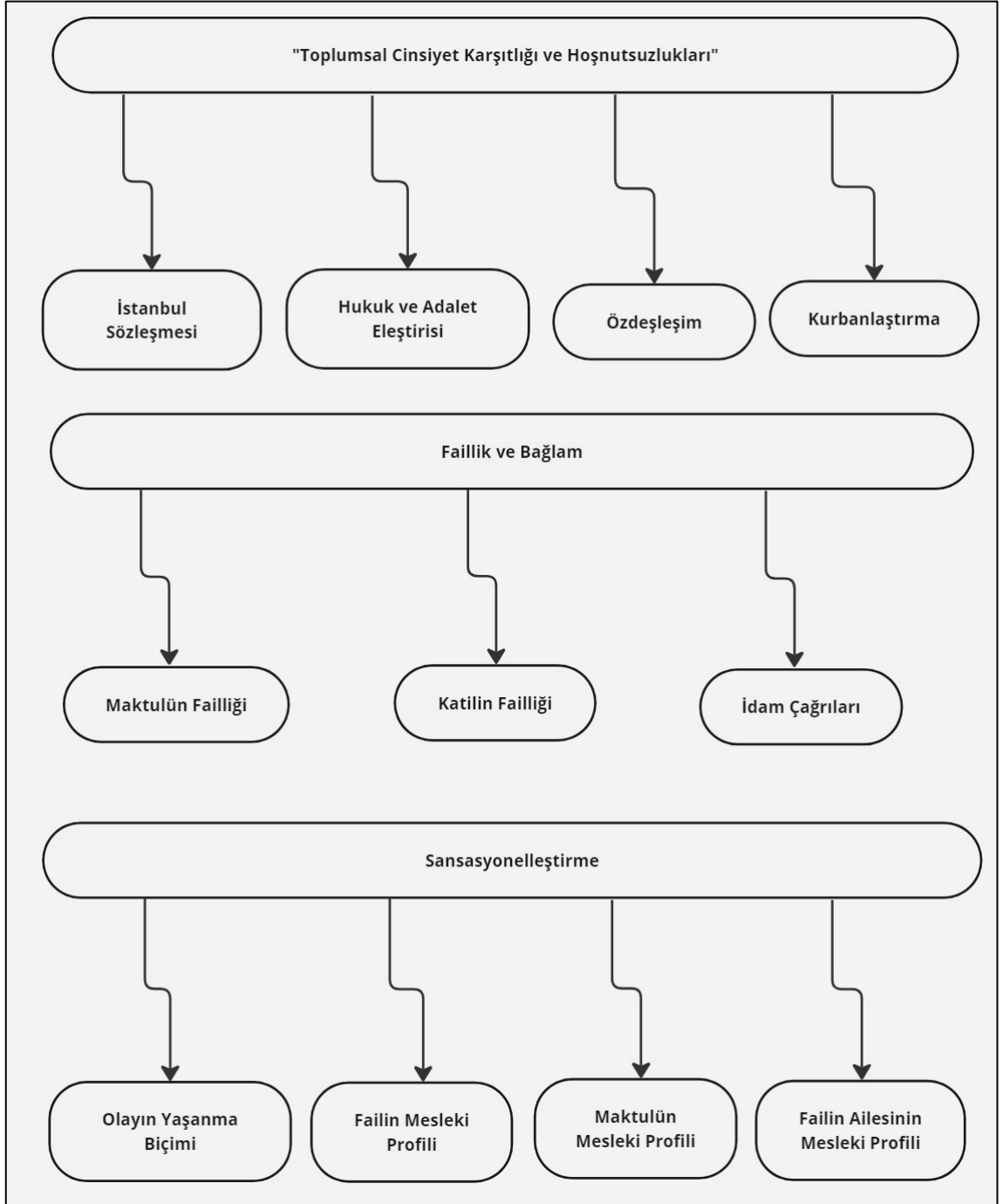
Twitter kullanıcıları, platformun mimarisi sayesinde katılımcı etkileşim ortamında, öldürülen kadınlar için birbirinden farklı hashtagler açmıştır. Açılan bu hashtagler, ağ tabanlı kamular arasında ağ bağlantılı bir söylem (networked discourse) oluşturarak sosyal etkileşimde bulunma olasılığı düşük olan bireylerin ilgili konu hakkında tartışmalarını, fikir alışverişinde bulunmalarını ve etkileşime girmelerini sağlamaktadır.

Hashtaglerin yayılması, yeniden paylaşma, favorilere ekleme, yanıtlama gibi çeşitli etkileşim kalıpları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu etkileşimler, ağ bağlantılı söylemi destekleyerek konunun daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamakta ve konuşmanın dinamik bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Hashtag'in trend konular arasına girerek birden fazla kullanıcıya ulaşmasına en çok katkı sağlayan öncül, daha önce de bahsedildiği üzere, yeniden yayınlamadır (retweetleme). Öldürülen kadınlar için açılan hashtagler, Bruns ve Moe'nun (2014) belirttiği şekliyle, tweetler için işaretleyici görev görerek onları belirli bir konuya göre kategorize etmektedir. Ağ bağlantılı kolektif söylemin bir parçası olarak müteessir kamular, çeşitli iletişim kalıplarını kullanarak kategorize edilmiş hashtagler aracılığıyla iş birliği içerisinde hikaye anlatmaktadır.

Kadın cinayetlerine ilişkin hashtaglerin kullanımı, konuyla ilgili duygu yapılarının yansıması olarak hizmet etmektedir. Süreçte ortaya çıkan anlatıların ritmi anlık, hızlı ve duygu yoğunluktadır. Bu bölümde örnekleme dair belirlenmiş olan hashtaglerin tematik kalıpları üzerinden müteessir kamuların duygu yapıları incelenecektir.

Şekil 1: Müteessir Kamuların Duygulanımlarının Temaları

4.1. Biyografik Arka Planın İzinde: Örneklemedeki Kadınlar

Bu başlıkta, araştırma örnekleminde yer alan Sezen Ünlü, Zeynep Erdoğan, Azra Gülendamlar Haytaoğlu, Esra Hankulu ve Başak Cengiz'in kim oldukları, eğitim durumları, kim tarafından ve ne şekilde öldürüldükleri vb. biyografik arka planlarına odaklanılacaktır. Okuyucuya sunulan arka plan bilgileri sayesinde sonraki bölümlerde ele

alınacak olan kadın cinayetlerinin nasıl çerçeveslendiği ve inşa edildiği sorusuna verilen cevaplara da analitik perspektiften yaklaşma imkanı sunulmuş olunacaktır.

Sezen Ünlü, 26 Mart 2021 tarihinde İzmir’de bir süredir ayrı olduğu Anıl Yolum tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. Ölümüne neden olan 16 bıçak darbesi ve olay esnasında Ünlü’nün 17 yaşında, 5 aylık hamile olması sosyal medyada yankıya neden olmuştur. Twitter’da Sezen Ünlü için açılan hashtaglerde hamilelik fotoğrafı ve bebeğinin gömülme anına dair görsellere yer verilmesiyle de ölüm haberi sansasyonel hale getirilmiştir.

Anıl Yolum ifadesinde, öldürme nedenini “2 aydır sorunlarımız vardı. Konuşmak için gittim. Eşime ait sosyal medya hesabında başka kişilerden gelen mesajları gördüm ve sinirlendim. Bu nedenle aramızda tartışma çıktı. Sonra eşimi bıçakladım ve olay yerinden kaçtım” şeklinde belirtmiştir. Aynı zamanda Sezen Ünlü’nün babası daha önceki zamanlarda kızının Anıl Yolum tarafından darp edildiğini, resmi olarak şikayette bulunarak darp raporu almalarına rağmen Yolum’un tutuklanmadığını da belirtmiştir. Yaşanan olayın bu yanı, sosyal medyada hukuk sistemine olan güvensizlik ve adaletsizliği de tartışmaya açmıştır (T24, 2021a).

Mahkeme sürecinde, sanık Anıl Yolum haksız tahrik indirimi almayı talep etmiş ve Sezen Ünlü’nün kendisine onur kırıcı hakaretlerde bulunduğunu ileri sürmüştür. Ancak, mahkeme heyeti, sanığın “gebe olduğu bilinen kadını kasten öldürme” suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir (T24, 2021a).

Zeynep Erdoğan, 9 Mayıs 2021’de Ankara’da eşi Mehmet Erdoğan tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. Erdoğan çifti, olaydan yaklaşık 9 ay önce internet üzerinden tanışmıştır. İddiaya göre Mehmet Erdoğan kendisini mühendis olarak tanıtmış, ancak

uzun süredir işsiz olduğu ve bir meslek sahibi olmadığı tespit edilmiştir (Habertürk, 2021).

Mehmet Erdoğan daha önce birçok kez dolandırıcılık suçu işlemiştir. Erdoğan'ın suç kayıtları arasında güveni kötüye kullanma, otodan hırsızlık, suç eşyasının kullanması ve kabul edilmesi, banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması, uyuşturucu madde imal ve ticareti, açıktan hırsızlık, tehdit ve dolandırıcılık bulunmaktadır. Bu suçların birçoğu, Mehmet Erdoğan'ın Zeynep Erdoğan ile ikinci evliliğini yaptığı sırada işlenmiştir. Ayrıca, daha önce cezaevinde yatmış ve pandemi nedeniyle tahliye edilmiştir (Habertürk, 2021).

Fail, Zeynep Erdoğan'ın oğlunu ise darbedip bodrum katına kilitlemiştir. Olaydan bir gün sonra oğlunun kendi imkanlarıyla elleri bağlı şekilde evden çıkması ve komşuların durumu fark edip polise bildirmesi üzerine cinayet açığa çıkmıştır (Habertürk, 2021).

Haberin sosyal medyada sansasyonel hale getirilmesinde Zeynep Erdoğan'ın doktor olması, eşiyle internetten tanışması ve eşinin sabıka kaydı rol oynamıştır. Zeynep Erdoğan'ın daha önce eşi tarafından tehdit edildiği ve Mehmet Erdoğan'a yönelik bir uzaklaştırma tedbiri alındığı belirlenmiştir. Bu tedbir, Zeynep Erdoğan'ın eşini şikayet etmesi üzerine uygulanmıştır.

Mehmet Erdoğan ifadesinde, internet üzerinden tanışmalarının ardından üç ay sonrasında evlilik gerçekleştirdiklerini, bir süre sonra ekonomik sebeplerle ilişkilerinde sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Fail, ifadesine göre olay günü Zeynep Erdoğan'ın “*seni bırakacağım, senden daha iyi birini buldum*” şeklindeki sözlerinin ardından Zeynep Erdoğan'ın yanına giderek kendisini aldatıp aldatmadığını sorgulamıştır. Mehmet Erdoğan, Zeynep Erdoğan'ın aldatma eyleminin gerçekleştiğini kabul edip hakaretlerine devam etmesi sonucunda kontrolünü kaybederek öldürdüğünü belirtmiştir. Mehmet

Erdoğan, “eşi kasten öldürme” suçundan ağırlaştırılmış müebbet, diğer suçlardan ise 25 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır (Cumhuriyet, 2021b; Habertürk, 2021).

Akdeniz Üniversitesi Gazetecilik Bölümü öğrencisi 21 yaşındaki Azra Gülendam Haytaoğlu, Antalya'da ablası Ezgi Haytaoğlu ile yaşamaktaydı. 28 Temmuz 2021'de yaşadığı sağlık belirtileri üzerine yaptırmış olduğu COVID-19 testinden pozitif sonuç almıştır. Test sonucunun pozitif olması ablası ile aralarında bir tartışmaya yol açmıştır. Ablası, Azra'nın dikkatsiz olduğu gerekçesiyle hastalığa yakalandığını belirtmiştir. Bu tartışma esnasında Azra, hava almak için evden ayrılmış ve ablası ile olan iletişimi koparmıştır. Eve dönmemesi üzerine endişelenen ablası, Azra'ya telefonla ulaşmış fakat Azra, “*Bir kafede koronavirüs geçirmiş bir abiyle oturuyorum, beni çok iyi anlıyor. Bugün onunla kalacağım.*” cevabını vermiştir. Bu konuşmadan sonra Azra'ya bir daha ulaşılammıştır (Beyaz Gazete, 2021).

Haytaoğlu'nun babası Mustafa Haytaoğlu, kızının kaybolduğunu öğrenince Antalya'ya gelmiş ve kızının bulunması için polise başvuruda bulunarak Twitter'dan kampanya başlatılmıştır. Emniyet Müdürlüğü'nün yapmış olduğu araştırma sonrasında Haytaoğlu'nun en son Mustafa Murat Ayhan ile iletişimde olduğu belirlenmiştir. Yapılan çapraz sorgulama neticesinde Ayhan cinayeti itiraf ederek ekiplere cesedin gömülü olduğu ormanlık alanı göstermiştir. Böylelikle Azra Gülendam Haytaoğlu Antalya'da 5 gün süren kayboluşunun ardından 28 Temmuz 2021 tarihinde ormanlık alanda beden bütünlüğü bozulmuş şekilde bulunmuştur (Milliyet, 2021).

Mustafa Murat Ayhan, Haytaoğlu ile bir kafede tanışarak iş vaadi ile iletişim bilgilerini paylaştıklarını iddia etmiştir. Ayhan, iddianamede cinayete dair

“... 01.30 sıralarında evime gittik. Azra'ya oğlumun odasında kalmasını teklif ettim ama o covid olduğu için salonda yatmayı tercih etti. Ben de odama geçip alkol aldım... Saat 13.00 sıralarında odamdan çıktım. Azra'ya baktığımda üzerinin açık olduğunu gördüm. Örtmek için yanına oturdum. Üzerini örttüğüm esnada elim kalçasına değdi. Panikle uyanıp 'Sen ne yapıyorsun?' diyerek bağırdı ve yüzümün sol tarafını tırmaladı. Panikledim. O anda 'Sus ne bağıırıyorsun?'

diyerek iki elimle Azra'nın boğazını sıkmaya başladım. Ta ki Azra'nın hareketsiz kaldığı ana kadar boğazını sıktım. Azra'nın nefes almadığını, nabzının atmadığını fark edince öldüğünü anladım... Ertesi sabah hava aydınlandığında uyandım. Azra'nın banyo küvetindeki cesedini parçalamaya başladım. Önce kollarını el, dirsek ve omuzdaki eklem yerlerinden 6 parçaya ayırdım. Sonra ayaklarını diz kapağına kadar, diz kapağından kalçaya kadar olan kısımlarını yine eklem yerlerinden 4 parçaya ayırdım. Kestiğim her vücut parçasını ayrı ayrı poşetlere koydum. Geriye sadece Azra'nın gövdesi kalmıştı. Gövdeyi o şekilde küvet içerisinde bıraktım. Parçalama işlemi yaparken kıyafetlerini keserek üzerinden çıkarıyordum. Sonra kan lekesi dikkat çekmesin diye kıyafetleri çamaşır suyu ile doldurduğum kova içerisine bastım. Bu işlemin ardından poşetlere koyduğum el, kol ve bacak parçalarını evimde bulunan askılı spor çantaya koyup Varsak Kirişçiler köyündeki ormanlık alana gittim. Her bir ceset parçasını ayrı ayrı bir çalının içerisine attıktan sonra tekrar aracımın evime döndüm. Azra'nın kalan gövde kısmını da tek parça halinde çantaya sığdıramayacağımı anlayınca belinden itibaren bıçakla ikiye böldüm. Böldüğüm ceset parçasını ayrı ayrı çöp poşetine koydum. Bu poşetleri de aynı çantanın içerisine koyup aynı alana götürüp attım. Kovaya bastığım Azra'ya ait siyah renkli şort, pembe ya da açık kırmızı renkli tişört, külot ile sütyenini kanlardan tamamen temizledikten sonra, Azra'yı parçalamada kullandığım bıçağı ve olayda hiç kullanmadığım testereyi çöp poşetine koyup evden çıktım. Testere ve bıçağı Boğaçay'ına, kıyafetleri de askılı çanta ile birlikte çöp konteynerine attım. Olaydan dolayı pişmanım”

ifadelerini kullanmıştır (T24, 2021d).

Haytaoğlu'nun beden bütünlüğü bozularak öldürülmesi ve Ayhan'ın ceset parçalarını taşıırken kameralara yansıyan görüntüleri bu ölümü sansasyonel hale getirmiştir. Mustafa Murat Ayhan'a “nitelikli kasten öldürme” suçundan ağırlaştırılmış müebbet ve “cinsel saldırı” suçundan da 16 yıl hapis cezası verilmiştir. Ayhan, kalmış olduğu tek kişilik hücrelerinde intihar ederek hayatını sonlandırmıştır (Independent, 2022; T24, 2021b).

Ankara'da, 5 Ağustos 2021'de Furkan G. ve Dilan C.'nin ihbarı üzerine 25 yaşındaki Esra Hankulu'nun evine gidilmiş ve Hankulu evinde ölü olarak bulunmuştur. Tanık ifadeleri ve kamera kayıtları sonrası Hankulu'nun en son Ümitcan Uygun ile görüştüğü tespit edilmiştir. Verilen gerekçeli kararda olay günü Ümitcan Uygun ve diğer iki sanığın aynı evde bulunduğu ve Hankulu'na ölümcül sonuçlara yol açacak şekilde şiddet uygulandığı belirtilmiştir. Kararda, Uygun'un bayılan Hankulu'yu diğer sanıklarla birlikte banyoya taşıyarak kendine getirmeye çalıştığı, Hankulu'nun bir süre sonra kendine gelerek çay demleyip sanıklarla sohbet ettiği aktarılmıştır. Mahkeme, Adli Tıp

Kurumu raporlarına dayanarak Hankulu'nun kafa travması sonucu hayatını kaybettiğini belirtmiştir. Ancak, bu travmanın kesin olarak nasıl meydana geldiği- Hankulu'nun kafasının sert ve künt bir cisimle vurulması mı, yoksa düşürülmesi sonucu zemine çarpması mı- belirlenemediği kaydedilmiştir. Raporlara göre, Hankulu'nun failin evde bulunduğu sırada öldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan otopside Hankulu'nun tırnakları arasında Ümitcan Uygun'a ait DNA profilleri tespit edilmiştir (NTV, 2022).

Bu durumlar göz önünde bulundurularak, öldürme kastının olmadığına hükmedilmiş ve Uygun'a, "kasten öldürme" suçundan değil, "neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama" suçundan" 10 yıl hapis cezası verilmiştir. Gerekçeli kararda ayrıca, diğer iki sanığın suç delillerini kararttıkları ifade edilmiştir. Olay anında evde bulunan Furkan G. ve Dilan C. ise "suç delillerini karartma" suçundan 1 ay 6 gün hapis cezası almıştır (NTV, 2022).

Ümitcan Uygun daha önce de Aleyna Çakır ölümü ile ilgili soruşturmada şüpheli olarak sorgulanmaktaydı. Çakır'a ölümünden birkaç ay önce şiddet uyguladığı görüntüleri sosyal medyada canlı olarak yayınlayan Uygun "konut dokunulmazlığını ihlal" ve "tehdit" suçlarından yargılanmaktaydı. Müge Anlı'nın programında işlenen bu cinayet için öne sürülen birkaç iddia bulunmaktadır. İddialardan biri Uygun'un annesinin yurttan çocuk eğitmeni olarak çalıştığı bu yolla da kadınları pavyonda çalışmaya yönlendirdiği yönündedir. Uygun'un eski sevgilisinin iddiasına göre, Uygun da eski kız arkadaşını görüntüleriyle tehdit ederek pavyonda çalıştırmak istemiştir.

Hankulu dosyasında Uygun'un telefonun dijital incelemesinde olayın gerçekleştiği günün sabahında Aleyna Çakır'ın fotoğraflarına baktığı saptanmıştır. Hankulu'nun ölüm nedeninin Uygun ile aralarında bu durumdan ötürü yaşanan kıskançlık olabileceği öne sürülmüştür (CNNTürk, 2021; T24, 2021c).

Uygun'un, daha önce Çakır'a şiddet uyguladığını kabul etmesine, Çakır'ın öldüğü gün sperm ve doku örneklerinin Uygun ile uyumlu çıkmasına ve uyuşturucu madde

kullandığının delillerle kanıtlanmasına rağmen serbest bırakılması, kamuoyunda babası Durak Uygun'un siyasi bağlantılarını kullandığını düşündürmüştür. 3 ay sonra gerçekleşen Hankulu cinayeti bu sebepler nedeniyle kamuoyunda sansasyon yaratmıştır.

9 Kasım 2021 tarihinde 28 yaşındaki Başak Cengiz bir proje için iki aylığına İstanbul'a gittiği esnada tanımadığı Can Göktüğ Boz tarafından samuray kılıcı ile öldürülmüştür. Fail, savunmasında *“Çok canım sıkkındı. Bir kadını bıçaklamayı düşündüm. Evdeyken birini öldürmeyi planladım. Elime kılıcı alıp dışarı çıktım. Öldürebileceğim, bana direnemeyen birinin, bir kadının geçmesini bekledim. Karşıma o çıktı, öldürdüm”* ifadelerini kullanmıştır (Hürriyet, 2021; Sabah, 2021).

Ailesinin açıklamasına göre Boz, 14 yaşından itibaren psikolojik tedavi görmekteyken son zamanlarda ilaçlarını kullanmayarak tedaviyi reddetmeye başlamıştır. Bu nedenle Boz'un avukatı olarak annesi mahkemede, akıl sağlığının yerinde olmadığı, gözlem altına alınarak tedavisinin tamamlanmasını talep etmiştir. Ayrıca Boz'un evinden olayda kullanılan samuray kılıcının yanı sıra 15 kılıç ve bıçak ele geçirilmiştir (CNNTürk, 2022a).

Boz'un akıl sağlığına yönelik hazırlanan raporda cezai ehliyetinin tam olduğu belirtilerek “canavarca hisle veya eziyet çektirerek kasten öldürme” suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmiştir (CNNTürk, 2022b).

Can Göktüğ Boz, haberlere annesinin avukat, babasının ise mühendis olması ve kendisinin özel bir üniversitede mühendislik ile açık öğretim fakültesinde sosyoloji okumasıyla konu olmuştur. Başak Cengiz de mimar olması ve tanımadığı biri tarafından samuray kılıcı ile öldürülmesiyle haberlerde yer almıştır.

4.2. “Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları”

İstanbul Sözleşmesi, Hukuk ve Adalet Eleştirisi, Özdeşleşim, Kurbanlaştırma; Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları temasının dört alt temasıdır. Alt

temalar birbirinden net çizgilerle ayrılmamakta, birbirleriyle iç içe geçmiş, bağlantılı duygulanımlara ev sahipliği yapmaktadır.

2010 yılında dönemin başbakanı Erdoğan'ın toplumsal cinsiyet eşitliğine inanmadığını ifade etmesiyle yapısal unsurların zayıflatılması yönündeki adımların temeli atılmıştır. Ulus ötesi bir ivme kazanan toplumsal cinsiyet karşıtı hareketin aktörleri, toplumsal cinsiyet kavramına sosyal bir yapı olarak karşı çıkmaktadır. Hareket, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerlemesini geleneksel, kültürel ve dini değerlere tehdit olarak gören bir dizi aktör tarafından karakterize edilmektedir. LGBTIQA+ haklarına dair elde edilen kazanımlara da şiddetle karşı çıkılarak, LGBTQA+'yı insanlığın yok oluşuyla özdeşleştirmektedirler.

Böylece milliyetçiler, muhafazakarlar ve köktendincilerin aktivizm zemini oluşmaktadır (Kancı vd., 2023). Bu zeminde bir araya gelen toplumsal cinsiyet karşıtı aktörler, erkek aleminin (manosphere) de bir tezahürüdür (Hermansson vd., 2020).⁷

Hem erkek aleminin hem de daha geniş toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlerin aktörleri, mesajlarını güçlendirmek, yeni üyeler kazanmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeyi amaçlayan politikalara karşı örgütlenmek için dijital ve sosyal medya platformlarını kullanmaktadır. Bu bağlamda İstanbul Sözleşmesi karşıt grupları tarafından sosyal medya üzerinden kampanyalar yürütülmüştür. Sözleşmenin Batılı toplumsal cinsiyet ideolojilerini dayattığı, eşcinselliği “savunduğu” ve Türk aile yapısını bozmaya yönelik olduğu yönünde argümanlara tanık olunmuştur. Karşıt grupların kaygıları, hükümet yetkilileri tarafından da pekiştirilerek sözleşmeden çekilme sürecinin

⁷ Erkek alemi (manosphere), Hermansson ve diğerleri (2020) tarafından kavramsallaştırılmıştır. Erkek alemi, tartışmalarını erkekler ve erkeklikle ilgili konular üzerine yoğunlaştıran web siteleri, bloglar ve çevrimiçi forumlardan oluşan bir ağı kapsamaktadır. Bu platformlarda bir araya gelen aktörler, sıklıkla geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını vurgularken, feminizme ve toplumsal cinsiyet eşitliği arayışına karşı muhalefetlerini dile getirmektedir. Erkek alemi, radikal ve zaman zaman şiddet içeren fikirlerin ortaya çıkmasını kolaylaştırarak “toksik erkekliği” teşvik etme eğilimi nedeniyle eleştirilere maruz kalmıştır. Sonuç olarak bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan hareketlere karşı daha kapsamlı bir toplumsal dirençte katkıda bulunmuştur.

meşrulaştırılmasında araç olarak kullanılmıştır (Eslen-Ziya, 2022). Temalarda, müteessir kamuların sıklıkla karşıt grupların argümanlarına cevap niteliğinde retorik sorular sorduğu görülmektedir.

Kancı ve diğerlerinin de (2023) dile getirdiği gibi, AKP, toplumsal cinsiyet karşıtı söylemleri yayan sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal medya platformlarının çoğalmasına müdahale etmeyerek, zaman zaman da söylemleri teşvik etmiştir. Nihayetinde, toplumsal cinsiyet karşıtı hareket ve erkek alemi dolaylı olarak güçlendirilmiştir. Bu platformlar, İstanbul Sözleşmesi gibi toplumsal cinsiyet eşitliği girişimlerine aktif olarak karşı çıkmakta, kadınları ve LGBTIQ+ bireyleri marjinalleştiren ve şeytanlaştıran imaj oluşturmaktadır. Bu da yazarların kavramsallaştırmasında hareketin sivil boyutunu oluşturmaktadır.

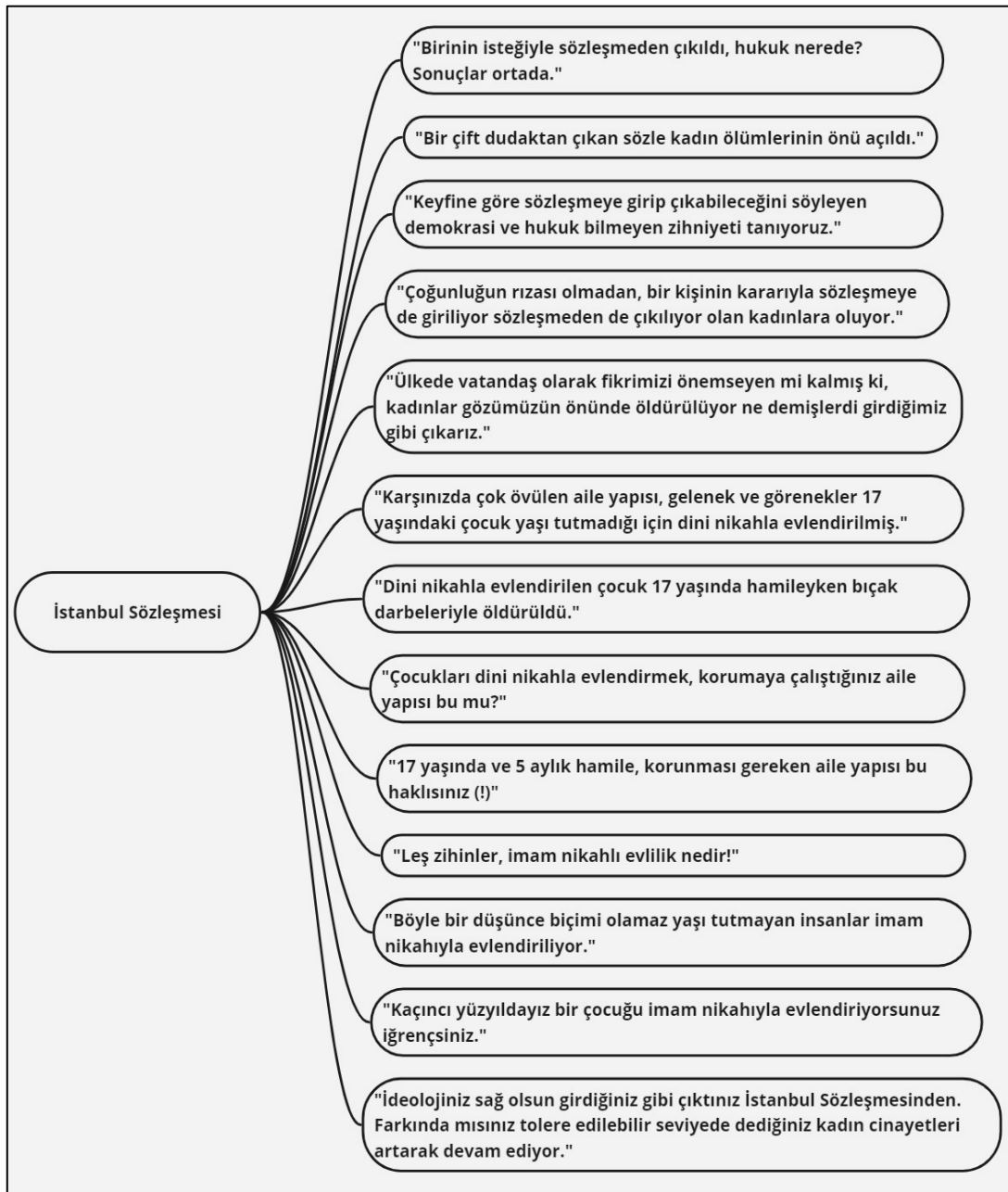
Alt temalardaki söylemlerin çerçevesini, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması, yargıdaki cezasızlık, şiddetin normalleştirilmesi, siyasi olarak AKP'nin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerilemesine ve kadınlara yönelik yasal korumaların zayıflamasına yol açan politika ve reformları hayata geçirmesinin eleştirisi oluşturmaktadır. AKP, kadınları koruyan yapısal engelleri aktif bir şekilde ortadan kaldırarak onları ayrımcılık ve şiddete karşı daha savunmasız bırakmıştır. AKP'nin söylemleri ve politikaları da toplumsal cinsiyet karşıtı hareketi güçlendirir niteliktedir. Kancı ve diğerlerinin (2023) analizinde bu durum hareketin yapısal boyutunu oluşturmaktadır.

AKP hükümetinin milliyetçi, muhafazakar ve İslamcı ideolojilerle uyum içerisinde olması, Türkiye'deki toplumsal cinsiyet karşıtı hareketi belirgin bir şekilde güçlendirmiştir (Kancı vd., 2023). Bu, kadın haklarını korumaya yönelik yapısal engellerin giderek aşınmaya daha açık hale geldiği eş zamanlı bir dinamik yaratmıştır. Dinamiğin etkileri, "Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları" etrafındaki hakim söylemlerde özellikle göze çarpmaktadır.

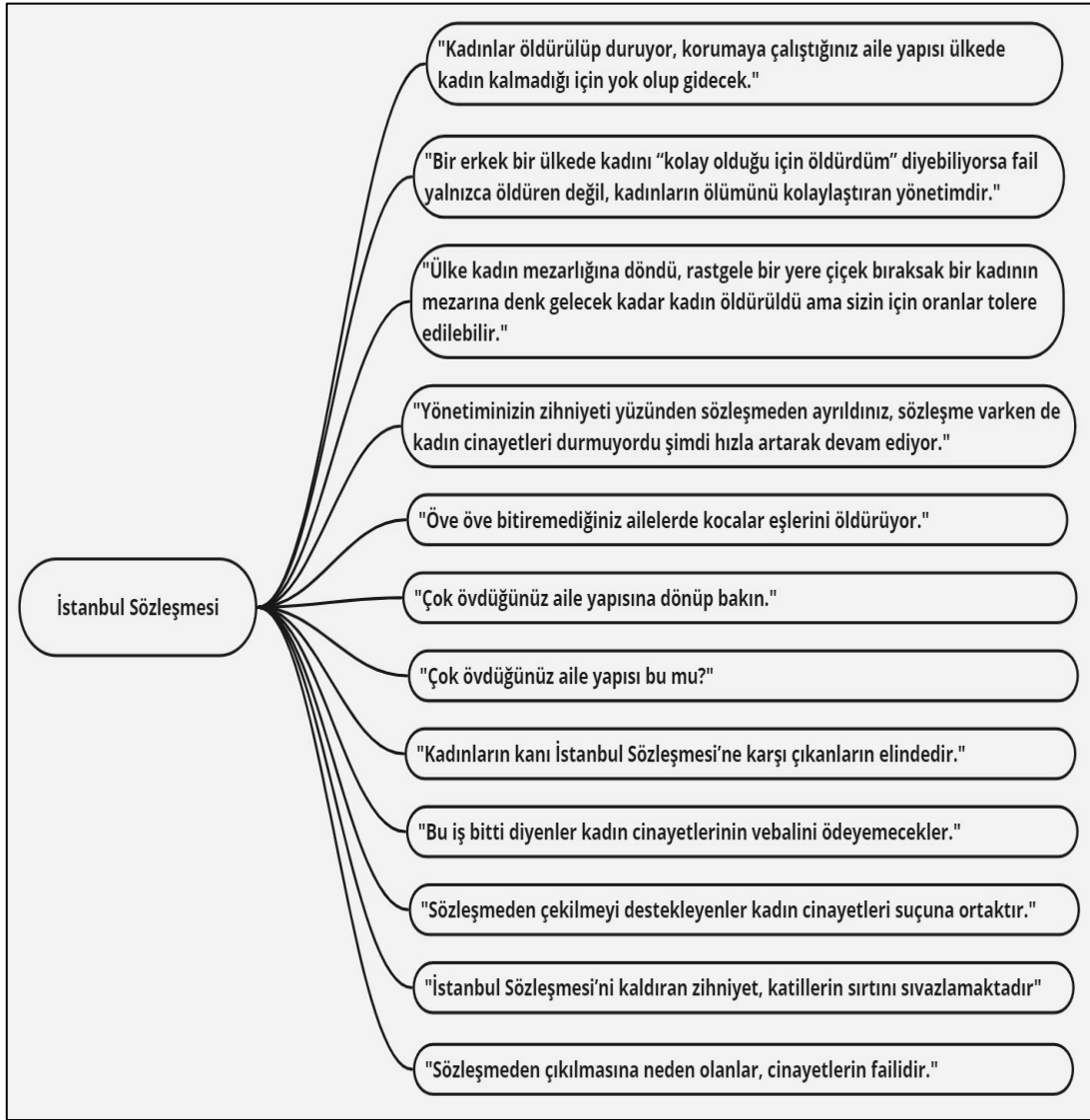
4.2.1. İstanbul Sözleşmesi

Müteessir kamuların İstanbul Sözleşmesi alt temasında paylaştığı tweetlerin tonunda, hükümetin kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve ele alınmasını amaçlayan bir Avrupa Konseyi anlaşması olan İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı nedeniyle Türkiye'de kadın hakları ve korunmasının mevcut durumuna ilişkin derin bir hayal kırıklığı ve öfke duygusu hakimdir.

Şekil 2: İstanbul Sözleşmesi Tweetleri

Şekil 3: İstanbul Sözleşmesi Tweetleri (Devamı)

Resmi adı “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi” olan İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve Türkiye tarafından 11 Mayıs 2011 tarihinde onaylanan bir antlaşmadır. İstanbul Sözleşmesi resmi olarak 14 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, üye ülkelerin ve bir bütün olarak Avrupa bölgesinin güvenliğini ve refahını artırmak amacıyla aile içi istismara karşı sıfır tolerans politikasını teşvik etmektedir (A. Güneş, 2019). Temel amacı kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin tüm tezahürlerinin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması ve suç teşkil eden fiillerin

kovuşturulması ile faillerin cezalandırılması olmak üzere dört temel ilkeye dayanmaktadır.

Ayrıca sözleşme, taraflarının uluslararası insan hakları hukuku çerçevesinde, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin çeşitli yansımalarının ele alınması için kapsamlı bir dizi yükümlölük getirmektedir. Sözleşme, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet şiddeti ve toplumsal cinsiyet şiddetine müdahale noktasında “gereken özeni gösterme” normunu tanımlayan kriterlere ilişkin açıklamalar sunmaktadır (Simonovic, 2014, akt; Güneş, 2019). İmzacı ölkeler için, zorla evlendirme, kadın sünneti, zorla kısırlaştırma ve namus cinayetlerinin yasaklanması gerekliliği de sunulmuştur (A. Güneş, 2019).

Aile içi şiddet, sözleşmede cinsiyetten bağımsız bir olgu olarak tanımlanmıştır. Sözleşmenin giriş bölümünde açıkça belirtildiği üzere, kadınların ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz kalma ihtimalinin erkeklerden daha yüksek olduğu kabul edilmekle birlikte erkeklerin de şiddet mağduru olabileceği ihtimali tanınmaktadır (Kadınlara Yönelik şiddet ve Aile İçi şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin Onaylanması Hakkında Karar, 2012). Dolayısıyla şiddet mağduru olan kişi, sözleşmenin sunmuş olduğu önleyici tedbirlerden faydalanma imkanına sahiptir. Tüm bu bağlamda sözleşme, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile kadına yönelik şiddet arasında yapısal bağlantı kuran, yasal olarak uygulanabilir çerçeve oluşturması bakımından önemli bir kilometre taşı olmuştur (A. Güneş, 2019).

Türkiye, 2011 yılında sözleşmeyi onaylayan ilk ölkelerden 2021 yılında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından yayınlanan bir kararname ile sözleşmeden çekilme kararı alınmıştır. Söz konusu karar hem Türkiye içinde hem de dışında çok sayıda kadın hakları savunucusu ve sivil toplum kuruluşu tarafından eleştirilmiştir. Geri çekilmenin ardından, kadına yönelik şiddeti ele alma çabalarına ilişkin kaygılar artmış ve böylece

İstanbul Sözleşmesi'nin önemine yeniden dikkat çekilmiştir. Taraflarını şiddetten korumakla yükümlü kılarak şiddet önünde yapısal bariyer oluşturan İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması, müteessir kamuların tweetlerinde hükümeti ve politikalarını sorumlu tutan ton ile kendini göstermektedir.

Recep Tayyip Erdoğan ve partisinin öncülüğünde İstanbul Sözleşmesi karşıtı gruplar, söz konusu sözleşmenin Batı kökenli toplumsal cinsiyet ideolojisini dayattığını, heteronormatif olmayan cinsel yönelimleri teşvik ederek Türkiye'nin geleneksel aile yapısını erozyona uğratacağını iddia etmektedirler (Eslen-Ziya, 2022, s. 2-3). İddialar doğrultusunda, sözleşmeden çekilme yönünde bir zorunluluk olduğu argümanı güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Twitter gönderilerinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sürecine ilişkin olarak kullandığı *“girdiğimiz gibi çıkarız”* ifadesi sıklıkla eleştirel bir bağlamda kullanılmaktadır. *“Birinin isteğiyle sözleşmeden çıkıldı, hukuk nerede? Sonuçlar ortada”*, *“bir çift dudaktan çıkan sözle kadın ölümlerinin önü açıldı”*, *“keyfine göre sözleşmeye girip çıkabileceğini söyleyen demokrasi ve hukuk bilmeyen zihniyeti tanıyoruz”*, *“çoğunluğun rızası olmadan, bir kişinin kararıyla sözleşmeye de giriliyor sözleşmeden de çıkılıyor olan kadınlara oluyor”*, *“ülkede vatandaş olarak fikrimizi önemseyen mi kalmış ki, kadınlar gözümüzün önünde öldürülüyor ne demişlerdi girdiğimiz gibi çıkarız”* tweetlerinde görüleceği üzere eleştiriler, sözleşmeden çekilme kararının tek bir kişinin inisiyatifiyle alınmasını ve bu durumun demokratik ilkelerle bağdaşmadığını vurgulamaktadır.

Hashtag etrafında toplanan müteessir kamular, Sezen Ünlü cinayetine gönderme yaparak, *“karşınızda çok övülen aile yapısı, gelenek ve görenekler 17 yaşındaki çocuk yaşı tutmadığı için dini nikahla evlendirilmiş”*, *“dini nikahla evlendirilen çocuk 17 yaşında hamileyken bıçak darbeleriyle öldürüldü”*, *“çocukları dini nikahla evlendirmek,*

korumaya çalıştığınız aile yapısı bu mu?”, “17 yaşında ve 5 aylık hamile, korunması gereken aile yapısı bu haklısınız (!)” söylemleriyle, gelenek ve göreneklerin övüldüğü, aile yapısının kutsandığı bir ortamda, 17 yaşındaki bir çocuğun dini nikahla evlendirilmesi ve 5 aylık hamileyken kıskançlık motifiyle 16 yerinden bıçaklanarak bebeğiyle birlikte öldürülmesini eleştirmektedirler. Tweetlerde, İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararına gerekçe gösterilen aile yapısına da atıfta bulunmaktadır.

İmam nikahlı evliliklerin toplumsal bir gelenek olarak meşrulaştırılmasına yönelik, *“leş zihinler, imam nikahlı evlilik nedir!”, “böyle bir düşünce biçimi olamaz yaşı tutmayan insanlar imam nikahıyla evlendiriliyor”, “kaçıncı yüzyıldayız bir çocuğu imam nikahıyla evlendiriyorsunuz iğrençsiniz”* vb. ifadeler kullanılarak bu evlilik biçimini benimseyen ve destekleyen kişilere yönelik nefret ve aşağılama duyguları ifade edilmektedir. Sezen Ünlü’nün cinayetten bir hafta önce *“sabırsızlıkla bekliyorum seni bebeğim”* paylaşımı, hikaye anlatımında müteessir kamular tarafından sıkça paylaşılarak duygusal tonajı yükseltmektedir.

“İdeolojiniz sağ olsun girdiğiniz gibi çıktınız İstanbul Sözleşmesinden. Farkında mısınız tolere edilebilir seviyede dediğiniz kadın cinayetleri artarak devam ediyor”, “kadınlar öldürülüp duruyor, korumaya çalıştığınız aile yapısı ülkede kadın kalmadığı için yok olup gidecek”, “bir erkek bir ülkede kadını “kolay olduğu için öldürdüm” diyebiliyorsa fail yalnızca öldüren değil, kadınların ölümünü kolaylaştıran yönetimdir”, “ülke kadın mezarlığına döndü, rastgele bir yere çiçek bıraksak bir kadının mezarına denk gelecek kadar kadın öldürüldü ama sizin için oranlar tolere edilebilir”, “yönetiminizin zihniyeti yüzünden sözleşmeden ayrıldınız, sözleşme varken de kadın cinayetleri durmuyordu şimdi hızla artarak devam ediyor” söylemlerinde ise, işlenen cinayetler toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları perspektifinden derinlemesine eleştirilere tabi tutulmuştur. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme sürecinin,

sözleşmenin aile yapısını bozduğu iddialarıyla meşrulaştırılmasına rağmen cinayet vakalarının sayısında azalma yerine artış yaşanması eleştirilerin odağında yer almaktadır. Kadın cinayetlerindeki artışın nedeni, yönetim ideolojisinin sonucu olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle ülkenin “kadın mezarlığı”na dönüştüğü ifade edilerek cinayetlerin aslında her zaman politik boyut taşıdığı fakat sözleşmeden çekilmeyle bu “gerçekliğin” somutlaştığı yönündeki söylemlere zemin oluşturmuştur.

Dönemin Aile ve Sosyal Hizmetler bakanı Derya Yanık’ın bir sunum sırasında, pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet vakalarındaki artışın “tolere edilebilir” seviyelerde olduğunu ifade etmesi, yükselen cinayet oranlarının yönetim ideolojisiyle bağdaştırılmasında referans noktalarından biri olarak kullanılmıştır (Cumhuriyet, 2021a).

“Öve öve bitiremediğiniz ailelerde kocalar eşlerini öldürüyor”, “çok övdüğünüz aile yapısına dönüp bakın” tweetlerinde ve özellikle *“çok övdüğünüz aile yapısı bu mu?”* retorik sorusuyla sözleşmeden çekilmeye gerekçe olarak sunulan endişelerin yersizliğinin altı çizilmektedir.

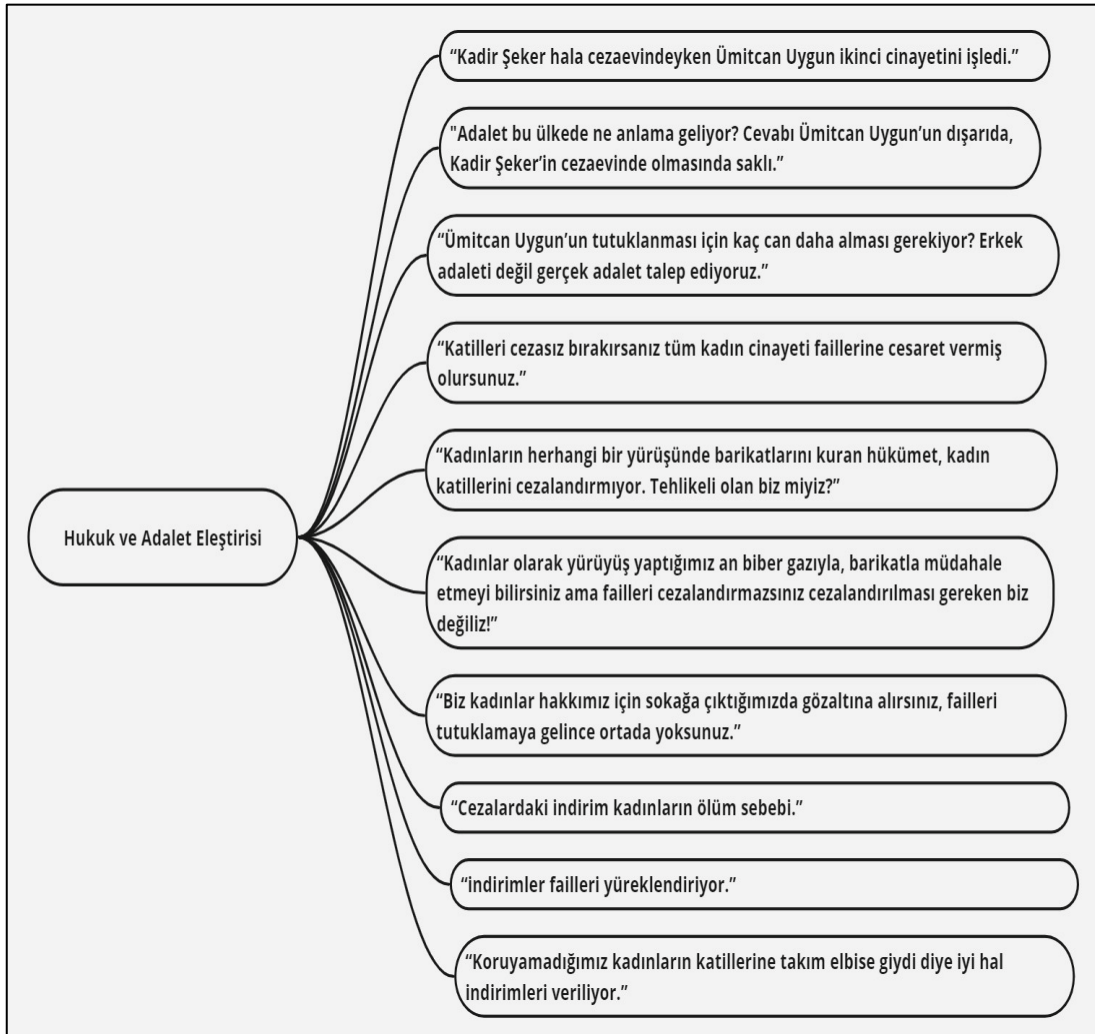
Müteessir kamular, *“kadınların kanı İstanbul Sözleşmesi’ne karşı çıkanların elindedir”, “bu iş bitti diyenler kadın cinayetlerinin vebalini ödeyemeyecekler”, “sözleşmeden çekilmeyi destekleyenler kadın cinayetleri suçuna ortaktır”, “İstanbul Sözleşmesi’ni kaldıran zihniyet, katillerin sırtını sıvazlamaktadır”, “sözleşmeden çıkılmasına neden olanlar, cinayetlerin failidir”* vb. ifadelerle, İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilme kararına katkıda bulunarak dahil olan kişileri ve kurumları işlenen cinayetlerin sorumluları olarak değerlendirmektedir. Kullanıcılar, eleştirilerini, mevcut yönetimin politika ve eylemlerine yönelterek sözleşmeden çekilmenin faillere cesaret verdiğini ima etmektedir. Tweet akışlarından da görüleceği üzere, cinayetlerin artarak devam etmesi İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılmasıyla ilişkilendirilmekte, sözleşmeden çekilme kararının yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğini gündeme taşınmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyle birlikte şiddet önündeki yapısal bariyerlerin zayıflatılması ve şiddet dalgasını hafifletecek etkili bir koruyucu mekanizmanın bulunmaması, dijital hikaye anlatımında müteessir kamuları hukuk ve adalet eleştirisi alt temasında bir araya getirmiştir.

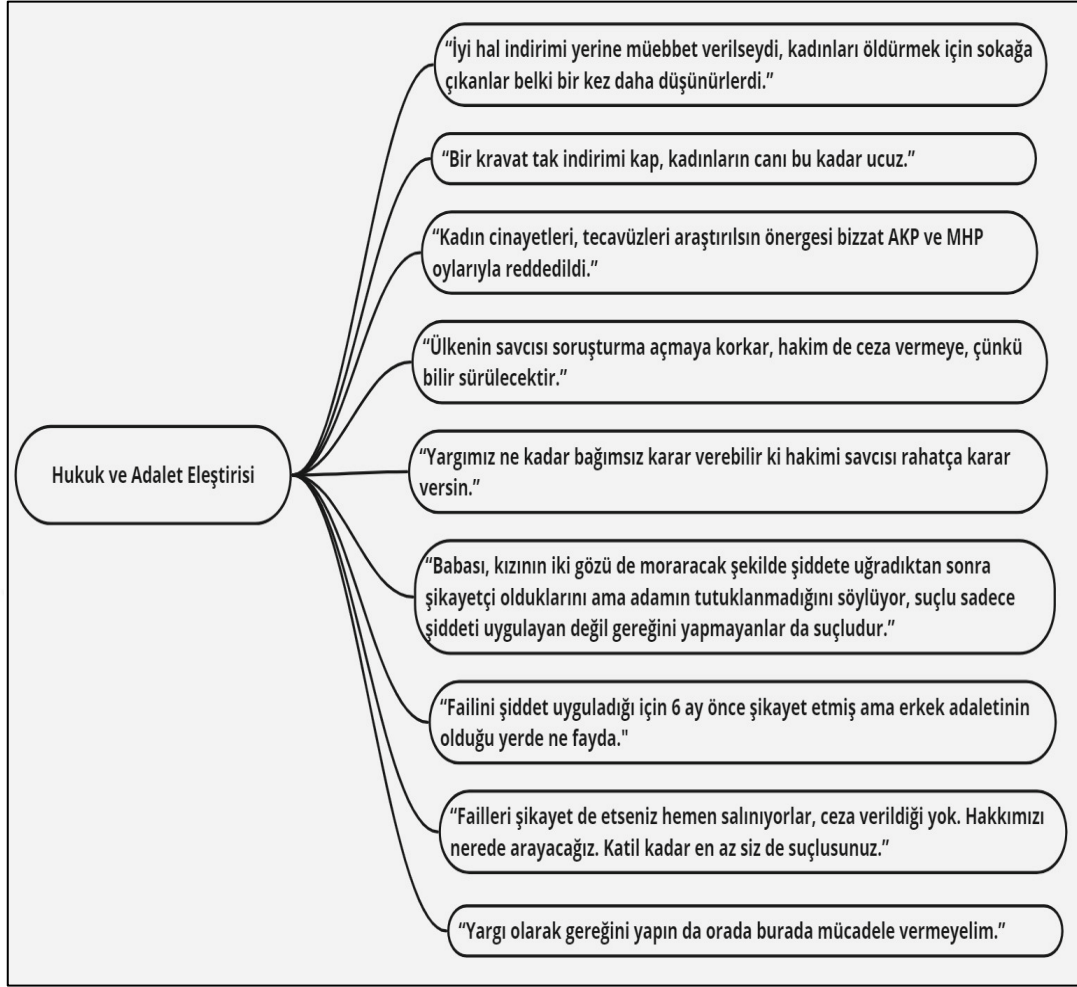
4.2.2. Hukuk ve Adalet Eleştirisi

Tweetlerde yapısal eşitsizliklerin eleştirisi, farklı durumlar karşısında uygulanan ceza yaptırımlarının karşılaştırmalı bir perspektiften ele alınmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Şekil 4: Hukuk ve Adalet Eleştirisi Tweetleri

Şekil 5: Hukuk ve Adalet Eleştirisi Tweetleri (Devamı)

"Kadir Şeker hala cezaevindeyken Ümitcan Uygun ikinci cinayetini işledi", "adalet bu ülkede ne anlama geliyor? Cevabı Ümitcan Uygun'un dışarıda, Kadir Şeker'in cezaevinde olmasında saklı", "Ümitcan Uygun'un tutuklanması için kaç can daha alması gerekiyor? Erkek adaleti değil gerçek adalet talep ediyoruz", "katilleri cezasız bırakırsanız tüm kadın cinayeti faillerine cesaret vermiş olursunuz" ifadelerinde olduğu gibi, iktidarın failleri koruma eğilimine dair söylemler, özellikle bir dönem Aleyna Çakır cinayetinin şüphelisi olarak kamuoyunun dikkatini çeken Ümitcan Uygun'un serbest bırakılmasının eleştirisini içeren tweetler üzerinden inşa edilmektedir. Bu karşılaştırmalı

tweetlerin içeriğinde, Uygun'un serbest bırakılmasını çevreleyen koşullar ile Kadir Şeker'in⁸ devam eden tutukluluğu yan yana getirilmektedir.

“Kadınların herhangi bir yürüşünde barikatlarını kuran hükümet, kadın katillerini cezalandırmıyor. Tehlikeli olan biz miyiz?”, “kadınlar olarak yürüyüş yaptığımız an biber gazıyla, barikatla müdahale etmeyi bilirsiniz ama failleri cezalandırmazsınız cezalandırılması gereken biz değiliz!”, “biz kadınlar hakkımız için sokağa çıktığımızda gözaltına alırsınız, failleri tutuklamaya gelince ortada yoksunuz.” söylemlerinde, kadınların katılımıyla gerçekleşen yürüyüşlere hükümetin barikatlar kurdurarak müdahale etmesi, hak talep eden kişilerin, potansiyel kadın katillerinden daha tehlikeli algılandığının göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Hükümetin kadınların güvenliğine yönelik somut tehditleri ele almak yerine muhalefeti “cezalandırmakla” daha fazla ilgilendiği düşünülmektedir.

“Cezalardaki indirim kadınların ölüm sebebi”, “indirimler failleri yüreklendiriyor”, “koruyamadığımız kadınların katillerine takım elbise giydi diye iyi hal indirimleri veriliyor”, “iyi hal indirimi yerine müebbet verilseydi, kadınları öldürmek için sokağa çıkanlar belki bir kez daha düşünürlerdi”, “bir kravat tak indirimi kap, kadınların canı bu kadar ucuz” vb. ifadelerde, adli makamdaki aktörlerin, faillerin duruşma için takım elbise giyip kravat takarak sergiledikleri imajın etkisi altında, cezai indirimlere gidiyor oluşu eleştiri konusu haline getirilmiştir. Bu indirim uygulamaları, hükümetin kadın düşmanlığı temelinde şekillenen politikaları destekleyerek potansiyel suçlulara cesaret verdiği yönündeki görüşleri Twitter akışında vurgulamaktadır.

⁸ Kadir Şeker, 5 Şubat 2020’de bir kadına şiddet uygulayan erkeği durdurmak isterken yaşanan olayda erkeğin ölümüne sebep olduğu için tutuklanmıştır. Olay, Kadir Şeker’in bir parkta bir kadına şiddet uygulanırken müdahale etmesiyle başlamıştır. Müdahale sırasında şiddet uygulayan erkeklerle aralarında çıkan arbede sonucunda, Şeker, erkeği kalbinden bıçaklamıştır. Kadir Şeker, bu olayın ardından “kasten öldürme” suçlamasıyla yargılanarak tutuklanmıştır. Ardından, Covid-19 kapsamında açık cezaevinden izinli çıkmış, 15 Temmuz 2023’te çıkan bir kanun kapsamında, açık cezaevinde bulunan, 5 yıl ve aşağısı cezası olanlar için açık cezaevine dönmeme hükmünün getirilmesiyle yeniden cezaevine dönmemiştir (Hürriyet, 2022, 2023).

“Kadın cinayetleri, tecavüzleri araştırılsın önergesi bizzat AKP ve MHP oylarıyla reddedildi”, “ülkenin savcısı soruşturma açmaya korkar, hakim de ceza vermeye, çünkü bilir sürülecektir”, “yargımız ne kadar bağımsız karar verebilir ki hakimi savcısı rahatça karar versin” söylemlerinde, hükümetin yargı üzerindeki nüfuzu, mecliste kadın cinayetleri ve tecavüz olaylarının araştırılması amacıyla sunulan önergenin AKP ve MHP oyları ile reddedilmesiyle bağlantılandırılmıştır. Önergenin reddedilmesi, yargı mensuplarının, özellikle savcıların soruşturma başlatmada ve hakimlerin ceza vermekte tereddüde düştükleri yönünde yorumlanarak yargıdaki otasansür konusu ön plana çıkarılmıştır.

“Babası, kızının iki gözü de moraracak şekilde şiddete uğradıktan sonra şikayetçi olduklarını ama adamın tutuklanmadığını söylüyor, suçlu sadece şiddeti uygulayan değil gereğini yapmayanlar da suçludur”, “failini şiddet uyguladığı için 6 ay önce şikayet etmiş ama erkek adaletinin olduğu yerde ne fayda”, “failleri şikayet de etseniz hemen salınıyorlar, ceza verildiği yok. Hakkımızı nerede arayacağız. Katil kadar en az siz de suçlusunuz”, “yargı olarak gereğini yapın da orada burada mücadele vermeyelim” vb. tweetlerin bir kısmında, kadınların öldürülmeden önce şiddet failleri hakkında suç duyurusunda bulunduğu ancak faillerin herhangi bir cezai yaptırımla karşılaşmadığı vakaların altı çizilmektedir. Kullanıcılar, yasal yollardan adalet arayışının sonuçsuz kaldığını ve yetkililerin gerekli müdahaleyi yapmamış olmaları nedeniyle kadınların yaşamını yitirdiğini vurgulayan ifadelerle yer vererek, ölümleri aydınlatma sorumluluğu bulunan yetkilileri suçlamaktadır.

Twitter kullanıcıları, yeterli delil olmasına rağmen şüphelilerin serbest bırakılmasını, cezalardaki indirimleri, adalet sisteminde farklı vakalara yaklaşımdaki eşitsizlikleri “erkek adaleti” olarak değerlendirmektedir. Anlatılar, ülke adalet sisteminde cezasızlık kültürünün hakim olduğu yönündedir.

Kandiyoti (2016), toplumsal cinsiyete dayalı şiddet faillerinin yeterince cezalandırılmamasının, hukukun üstünlüğünün zayıflatılması ve belirli kişi veya eylemlerin yasal yansılardan muaf tutulmasıyla birleştiğinde, daha geniş bir sistemik soruna işaret ettiğini ileri sürmektedir. Bu doğrultuda, AKP'nin toplumsal cinsiyet ve aileye ilişkin politika ve söylemlerinin tesadüfi olmadığı, bu politika ve söylemlerin siyasi stratejilerin ve yönetimin merkezinde üç alanda yer aldığı öne sürülmektedir. Bahsedilen alanlardan biri de siyasi söylemde şiddetin “normalleştirilmesidir” (s. 105). “Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları” teması da şiddetin toplumsal bağlamda normalleştirilmesinin sonuçlarıyla eleştirel bir şekilde ilgilenen söylemsel yapıları kapsamaktadır. Söylemlerde, normalleştirmenin şiddet döngülerini nasıl sürdürdüğü ve şiddetlendirdiği sorunsallaştırılmaktadır.

Kandiyoti (2016) “normalleştirme” kavramının içini, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yargı sistemi içerisinde nasıl ele alındığını inceleyerek doldurmaktadır. Foucaultcu anlamda kullandığı “normalleştirme” kavramı ile belirli davranış ve inançların toplumda nasıl yerleşik hale geldiği ve gerçekliğin “doğal” veya sorgulanamaz parçaları olarak görüldüğü kastedilmektedir (s. 109). Yazar, kadın haklarını korumak için yürürlükte olan resmi yasalar ile bu yasaların uygulamaya konulduğunda ortaya çıkan fiili sonuçlar arasında önemli bir uçurum bulunduğunu belirtmektedir.

Cezalardaki iyi hal indirimleri ve cezasızlık, erkek hakim ve savcıların cezalandırması gereken erkek şiddet failleri arasında, adaleti hak eden kadın mağdurların aleyhine, kaygı verici düzeyde empati veya özdeşleme olduğu yönünde yorumlara neden olmaktadır (Kandiyoti, 2016). Kadınları hukuki bağlamda koruyamayan adalet sisteminde hukuk arayışı, Kandiyoti'nin (2016) de belirttiği gibi Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu vb. sivil toplum kuruluşlarının omuzlarına kalmaktadır. Bahsi geçen alt temalardaki tweetlerde ise adalet arayışı, müteessir kamular tarafından mikroblog hizmeti olan Twitter'da hashtag kullanımı aracılığıyla gerçekleşmektedir.

4.2.3. Özdeşleşim

Şiddet eylemini olanaklı kılan mekanizmalar nedeniyle hashtag etrafında bir araya gelen müteessir kamular, cinayete kurban giden maktullerle özdeşleşim kurmaya başlamış ve bu tür trajik sonlara maruz kalanlarla derin bir empatik bağın sinyallerini vermiştir.

Şekil 6: Özdeşleşim Tweetleri

"Bir sonraki öldürülen kadın sen, ben veya en yakın arkadaşın olabilir", "sadece isimler değişiyor", "benim başıma da gelir mi korkusu ile yaşıyoruz", "yarın adına hashtag açılan kadın ben olabilirim", "açılan hashtaglere yetişemiyoruz sıra ne zaman bize gelecek diye bekliyoruz" vb. söylemlerde, müteessir kamular, endişe duygusunu taşıyan cümlelerle kurban olmanın algılanan rastlantısallığını ve öngörülemezliğini vurgulamaktadır. Ölümcül erkek şiddetinin bir sonraki potansiyel hedefi olup olmayacakları hakkında dokunaklı, metaforik sorgulamalar yapmaktadırlar.

Müteessir kamular, artan kadın cinayetlerini takip edemediklerini ve bu şiddetin kendilerinin de başına gelebileceğinden korktuklarını dile getirerek her geçen gün artan kaygılarını ifade etmektedirler. Oluşan cezasızlık ve hoşgörü kültüründe, yalnızca kurbanların isimlerinin değişiklik gösterdiği ve bu şiddet döngüsünü etkili bir şekilde ele

alma ve engelleme konusundaki sistemik başarısızlığın altını çizen anlatı ile korku ve savunmasızlık iklimi belirginleşmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin “*sıradaki ben olabilirim*” şeklinde tekrarlayan duygulanım kalıpları, endişelerin münferit olmadığı, ortak potansiyel maktul duygusunun mevcut olduğunu göstermektedir.

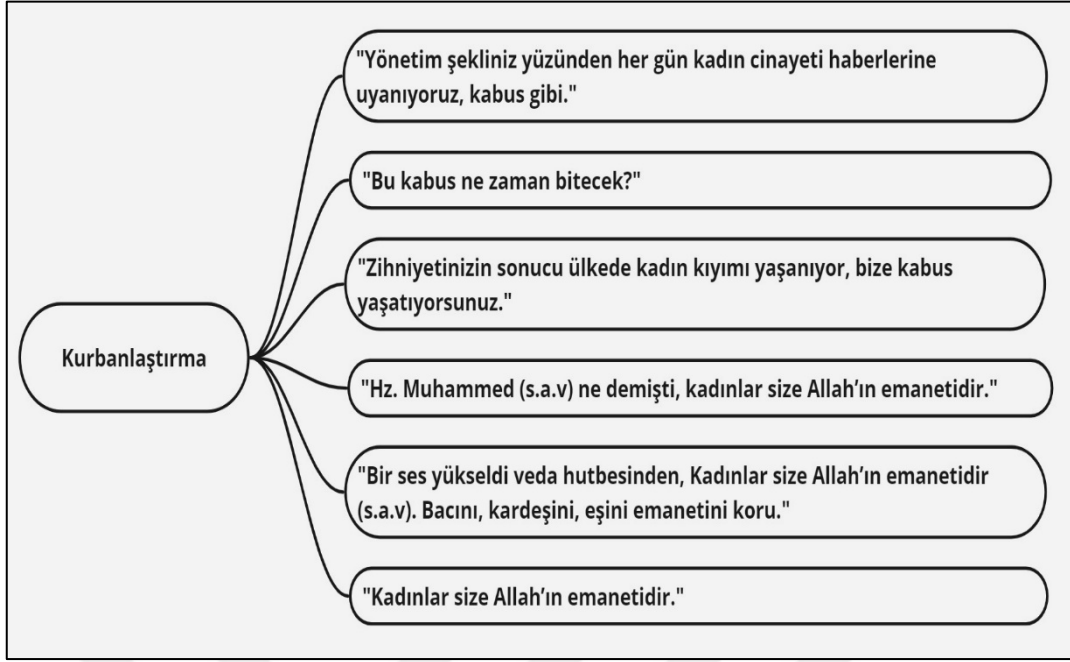
4.2.4. Kurbanlaştırma

Cinayet önündeki yapısal bariyerleri inşa edemeyen kurumsal yapı nedeniyle artan kadın cinayetleri, kadınların korunmaya muhtaç olduğu anlatısına neden olmaktadır. Böylece, kadınlar dolaylı olarak faillik ve öznellikten sıyrılarak kurtarılması gereken nesneler statüsüne indirgenmektedir. “Kurbanlaştırma” alt temasında kadınların edilgenleştirildiği ve yeni adaletsizliklerin üretildiği görülmektedir.

Şekil 7: Kurbanlaştırma Tweetleri

Şekil 8: Kurbanlaştırma Tweetleri (Devamı)

Kurbanlaştırma alt temasını çevreleyen söylemlerde, kolektif yas görülmektedir. Tweetlerde, *“kadınlarımızı koruyamadık”*, *“affet seni de koruyamadık”*, *“ülkemizdeki kadınları korumaya ne zaman başlayacağız?”*, *“kadınlarımızı koruyabilmek için daha kaç canın alınması gerekiyor?”* gibi ifadelerle ve retorik sorularla cinayetlere karşın bir sorumluluk duygusunun beslendiği görülmekte ve kadınları, nihayetinde hayatlarına mal olan şiddet eylemlerinden koruma konusundaki kolektif başarısızlığa atıf yapılmaktadır. Müteessir kamular, *“yaşarken koruyamadık hakkını bize helal etme”*, *“Twitter’da adalet arayışından öteye geçemedik, sakın affetme bizi”*, *“mezarına getirilen çiçekler nafile bizi affedip hakkını helal etme”* gibi ifadelerle maktullerden özür dileyerek, bu tür trajedileri önleyemedikleri için affedilmeye layık olmadıkları duygusunu yansıtmaktadırlar.

“Yönetim şekliniz yüzünden her gün kadın cinayeti haberlerine uyanıyoruz, kabus gibi”, *“bu kabus ne zaman bitecek”*, *“zihniyetinizin sonucu ülkede kadın kıyımı yaşıyor, bize kabus yaşıyorsunuz”* tweetlerinde, kadınlara yönelik öldürücü şiddetin süregelen varlığı, hükümetin koruma için gerekli yapısal engelleri sürdürme ve

güçlendirme konusundaki başarısızlığının doğrudan sonucu olarak tekrar eden “kâbus” benzetmesiyle kurgulanmaktadır.

Söylemlerin bir kısmını oluşturan tweetlerde, “Hz. Muhammed (s.a.v) ne demişti, kadınlar size Allah’ın emanetidir”, “bir ses yükseldi veda hutbesinden, Kadınlar size Allah’ın emanetidir (s.a.v). Bacını, kardeşini, eşini emanetini koru”, “Kadınlar size Allah’ın emanetidir” hadisine atıf yapılmaktadır. Topluma, özellikle de kadınların evlilik veya kan bağı ile bağlı olduğu erkeklere, kadınları korumak konusundaki dini ve ahlaki görevlerini hatırlatmak adına ahlaki bir çağrı yapılmaktadır. Kadın cinayetleri ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet meselesi, hadise yapılan atıfta da belirtildiği üzere, “kutsal emanetin” ihlali ve ahlaki bir ihlal olarak çerçevelenmektedir.

Toplumsal ideallerin sorgulanması bağlamında bu söylem, hadislerle atıfta bulunarak toplumun davranışları ile savunduğu değerler arasındaki uyumu eleştirmektedir. Hadis aracılığıyla, kadınlara kutsal varlıklar olarak gösterilen hürmetin, onlara sürekli acı çektirilmesiyle yan yana durduğu paradoksal bir duruma ışık tutulmaktadır. Kadınların emanet olarak görüldüğü kimselerin, evlilik veya aile bağıyla bağlı olduğu erkekler olması, Kandiyoti’nin (2016) AKP yönetiminin izlediği ideoloji ve pratik alanlardan neoliberal refah ve istihdam politikalarına denk düşmektedir. AKP’nin uyguladığı neoliberal refah ve istihdam politikaları, muhafazakâr aile değerleri ile uyum içinde şekillendirilmektedir. Devletin sosyal hizmetleri azaltma eğilimi ve sosyal yardım politikalarını aile birimine dayandırma yaklaşımı, aileyi hem ekonomik refahın temeli hem de sosyal yardımın temel dağıtıcısı olarak konumlandırmaktadır. İş politikaları ve istihdam teşvikleri de bu muhafazakâr aile modelini destekleyecek şekilde kurgulanmıştır. Ailenin devlet müdahalesinde olmasının yeni olmadığını hatırlatan yazar, Sirman’ın (2005) “ailesel vatandaşlık” terimine gönderme yaparak, ideal vatandaşın bireyden ziyade, bir koca ve ona bağlı eş/anne olarak tanımlamasını hatırlatmaktadır.

Nihayetinde kadınlara mağduriyet tesis edilerek, statüleri “hayırsever koruyucuların minnettar özneleri”ne indirgenmektedir (Babül, 2015, akt, Kandiyoti, 2016).

Kurbanlaştırma alt temasında, kadınlar pasifleştirilmekte, adaletsizliğin sürmesine katkıda bulunan söylemler ortaya çıkmaktadır. Mohanty’nin (1984) eleştirdiği gibi, kadınların korunması gereken kimseler olduğu anlatısı, kadınları tek tipleştirerek özerk failler olarak rollerinin zayıflamasına yol açmakta, kadınların farklı deneyimleri ve aktif rolleri göz ardı edilmektedir. Kurbanlaştırıcı söylemler, toplumsal cinsiyet kalıplarını da bir yandan pekiştirmektedir.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun 2022 yılı raporuna göre, 2010 yılından 2023 yılına kadar kadın cinayetlerinin azaldığı tek yıl İstanbul Sözleşmesi’nin imzalandığı 2011 yılıdır. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili tartışmaların başlamasından bu yana, kadın cinayetleri ve kadınlara ilişkin şüpheli ölüm vakalarında belirgin artış yaşanmıştır (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023).

Hem müteessir kamuların diyaloglarında hem de verilerde görüldüğü üzere, cinayetlerde yaşanan artış üzerinde yapısal eksikliklerin rolü göz ardı edilemeyecek derecede önem arz etmektedir. Mevcut sosyo-politik iklimde yapısal bariyerlerin zayıflatılması, çok yönlü ilişkiler ağında gerçekleşmektedir. Araştırmacıların birçoğu, gözlemlenen artışı, kadın haklarını marjinalleştiren ve giderek daha otoriter ve ataerkil bir karakter sergileyen hükümetin ideolojisiyle ilişkilendirmektedir (Eslen-Ziya, 2022; Kancı vd., 2023; Kandiyoti, 2016).

Hükümetin temsil ettiği ideolojiye göre de kadınların öncelikli ve tek uğraşı ev işleri ve çocuk yetiştirme etrafında yoğunlaşmaktadır, bu da kadınların doğuştan gelen biyolojik ve dini olarak belirlenmiş özleriyle uyumlu görülmektedir. AKP’nin siyasi söylemlerinde görülen bu ve benzeri söylemler, daha önce de bahsedildiği şekilde şiddetin normalleştirilmesinin öncüsü olarak toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlere dair

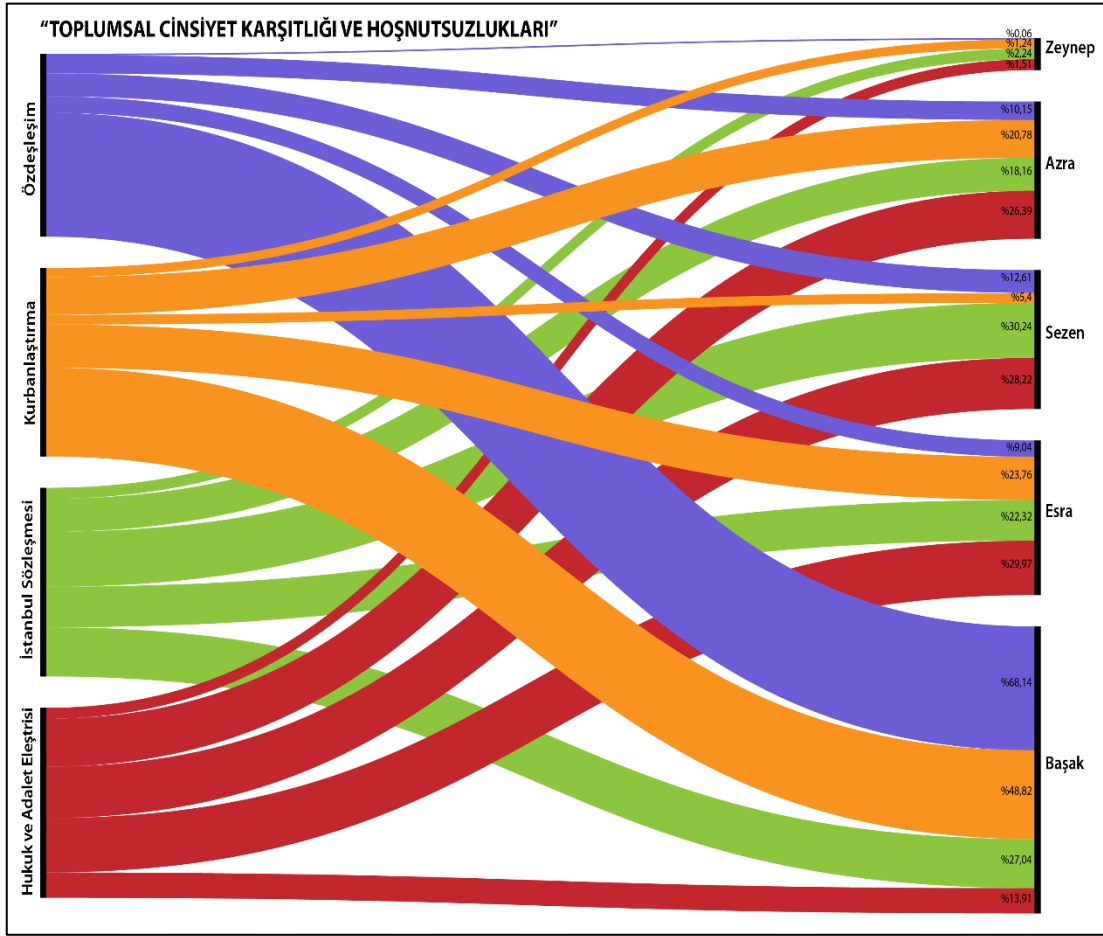
yaygın örüntüyü yansıtmaktadır (Kandiyoti, 2016). Ural ve Çabuk Kaya'nın (2018) çalışması da geleneksel cinsiyet rollerine uymama durumunda kadınlara yönelik şiddetin nasıl meşrulaştırıldığını göstermektedir. Bu normların ihlali, kadınların şiddete maruz kalması ve şiddetin toplumsal olarak haklı gösterilmesini beraberinde getirmektedir. Bu durum, kadın cinayetlerindeki artışı daha geniş bir toplumsal ve ideolojik bağlamda açıklamaktadır.

4.2.5. “Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları” Temasının Farklı Vakalarda Yankıları

Retweetler, içeriklerin yankılanması ve yayılımı açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle, Ural'ın (2021) önerdiği gibi, Twitter'da oluşturulan anlamların retweetler ve favoriler aracılığıyla nasıl genişletildiği konusu, temaların farklı vakalardaki yankıları başlığı altında analiz edilecektir.

Paasonen'in (2019) perspektifine göre, bu yankılanmalar, içeriklerin hızı, yoğunluğu ve ritmiyle, duygusal rezonansların kaydını oluşturmaktadır. Retweetlerin, özellikle hakkında en çok konuşulanlar listesine giren hashtagler, duygusal yankılar yaratarak duygulanım yatırımlar yapmaktadır. Bu bağlamda, retweet eylemlerinin, Twitter'da oluşturulan anlamların nasıl genişlediğini ve duygusal bağlamları nasıl etkilediğini analiz etmek önemlidir. Bu tema özelinde ise, anlatıların retweet edilme sıklığı aracılığıyla farklı derecelerde yankılanması her bir kadın cinayeti olgusunun “toplumsal cinsiyet eşitsizliği” çerçevesinde gerçekleşip gerçekleşmediğini hükme bağlayan kolektif hikaye anlatıcılığını destekler niteliktedir. Kullanıcılar retweet fonksiyonu aracılığıyla bazı olguları biraz daha fazla öne çıkarırlar.

Şekil 9: "Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları" Temasının Yankıları

İstanbul Sözleşmesi alt temasına ait en fazla retweet oranları Sezen Ünlü örneğinde görülürken en az retweet oranı Zeynep Erdoğan'da görülmektedir. Ünlü'nün hikayesi, 17 yaşında imam nikahı ile birliktelik sürmesi ve hamileyken bebeğiyle birlikte öldürülmesi anlatılarıyla inşa edilmektedir. Maktulün, failini daha önce şikayet etmesi, resmi evlilik yaşında olmaması ve hamileyken öldürülmesi, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme gerekçelerinden biri olan aile yapısını koruma argümanı zemininde referans alınarak eleştirilmektedir.

Sezen Ünlü'den sonra en yüksek retweet oranı Başak Cengiz'de görülmektedir. Tweetlerde, Cengiz'in sadece kadın olduğu için kolay öldürülebileceği düşüncesiyle hedef seçilmesi, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının kadınları daha savunmasız bıraktığı iddiasıyla ilintilendirilerek anlatılaştırılmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi alt temasında en az retweet edilen örnek olan Zeynep Erdoğan ise, orta sınıfa mensup bir doktordur ve farklı suç kayıtları bulunan biriyle evlidir. Tweetlerde, maktulün mesleki statüsüne odaklanılmakta ve bu bağlamda öldürücü şiddet eylemiyle karşı karşıya kalması, şahsi sorumluluk çerçevesinde ele alınmaktadır.

Hukuk ve Adalet Eleştirisi alt teması kapsamında retweet oranının en yüksek olduğu isim Esra Hankulu'dur. Hankulu, daha önce bir cinayet şüphelisi olan kişi tarafından öldürülmüştür. En fazla retweet edilen tweetlerde, cezasızlık atmosferine vurgu yapılarak adalet sisteminin eleştirildiği anlatılara şahitlik edilmektedir.

Hankulu'dan sonra en yüksek retweet oranına Sezen Ünlü sahiptir. Ünlü, faili tarafından daha önce şiddete uğramış, failinden şikayetçi olmuş fakat etkili bir yargı takibi gerçekleşmemiştir. Ünlü'nün hikaye anlatımında, adalet sisteminin eleştirisi görülmektedir. Müteessir kamular, yetkili mercilerin şiddet faillerini gerektiği şekilde cezalandırmadığını öne sürerek eleştirel tutum sergiledikleri anlatı inşa etmektedir.

En az retweet oranına sahip isim ise Zeynep Erdoğan'dır. Tweetlerde, Erdoğan'ın hekim olarak mesleki statüsüne odaklanılarak, eş seçimiyle ilgili tercihlerine dikkat çekilmiş ve bu bağlamda maruz kaldığı şiddetin sorumluluğu kişiselleştirilerek Erdoğan'a atfediliyor gibi görünmektedir.

Özdeşleşim alt temasında, Başak Cengiz, retweet oranları içinde en yüksek paya sahiptir. Cengiz, toplumsal cinsiyet norm ihlali olmadan sokakta yürürken tanımadığı bir şahıs tarafından öldürülmesi ile anlatılaştırılmaktadır. Müteessir kamular, öldürülme şekline atıf yaparak "*ben de olabilirim*" ifadesi etrafında dijital hikaye anlatımı gerçekleştirmektedir.

Özdeşleşim alt temasında en az retweet oranı, Zeynep Erdoğan ve Esra Hankulu örneklerinde görülmektedir. Erdoğan ve Hankulu'nun ölümleri, partner tercihleri

üzerinden inşa edilmiştir. Anlatılarda, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarının bireysel tercihlerine vurgu yapılmaktadır.

Kurbanlaştırma alt temasında en fazla retweet oranı, Başak Cengiz ve Esra Hankulu'ya aittir. Anlatılar, Cengiz'in, sokakta tanımadığı bir kişi tarafından hedef alınması ve öldürülmesi ile çerçevelenerek kadınların korunması gereken bireyler olduğunu vurgulamaktadır.

Esra Hankulu'nun failinin daha önce şiddet eyleminin sanığı olması, adalet sisteminin etkisizliği ve mağdurların korunmaması bağlamında bir kurbanlaştırma anlatısı ile inşa edilmiştir.

Kurbanlaştırma alt etmasında en düşük oran Zeynep Erdoğan'a aittir. Önceki alt temalarda olduğu gibi, Erdoğan'ın mesleki statüsüne atıf yapılarak, şiddet eyleminin sorumluluğu maktule atfediliyor gibi görünmektedir.

4.3. Faillik ve Bağlam

Müteessir kamular, Faillik ve Bağlam temasında, hikaye anlatımının odağını, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden uzaklaştırmaktadır. Söylemsel inşada, toplumsal cinsiyete dayalı öldürücü şiddet, alternatif bağlamlar içinde yeniden çerçevelenmektedir.

Hikaye anlatımındaki odak değişimi sonucunda yaşanan çerçeveleme, Maktulün Failliği, Katilin Failliği ve İdam Çağrılarını olmak üzere üç farklı ancak birbiriyle ilişkili alt temalarda ele alınmıştır.

4.3.1. Maktulün Failliği

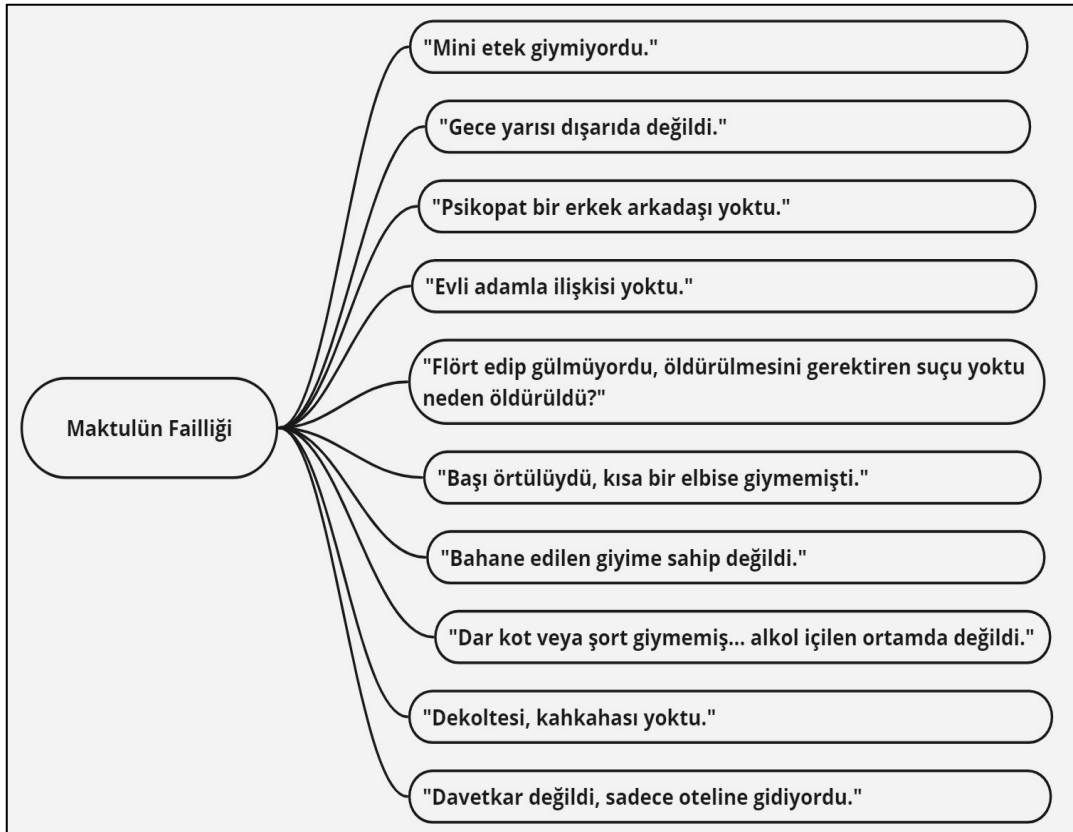
Butler (2020a) bir yaşamın kaybını, yaralanmasını fark etmeden ya da yasını tutmadan önce, o yaşamın yaygın sosyal ve epistemolojik çerçeveler içinde yaşamaya değer bir hayat olarak kabul edilmesi gerektiği fikrini öne sürmektedir. Bu, toplumun kolektif

anlayış ve kabulünün, hangi hayatların değerli ya da yas tutmaya değer görüldüğünün belirlenmesinde önemli bir rol oynadığı anlamına gelmektedir.

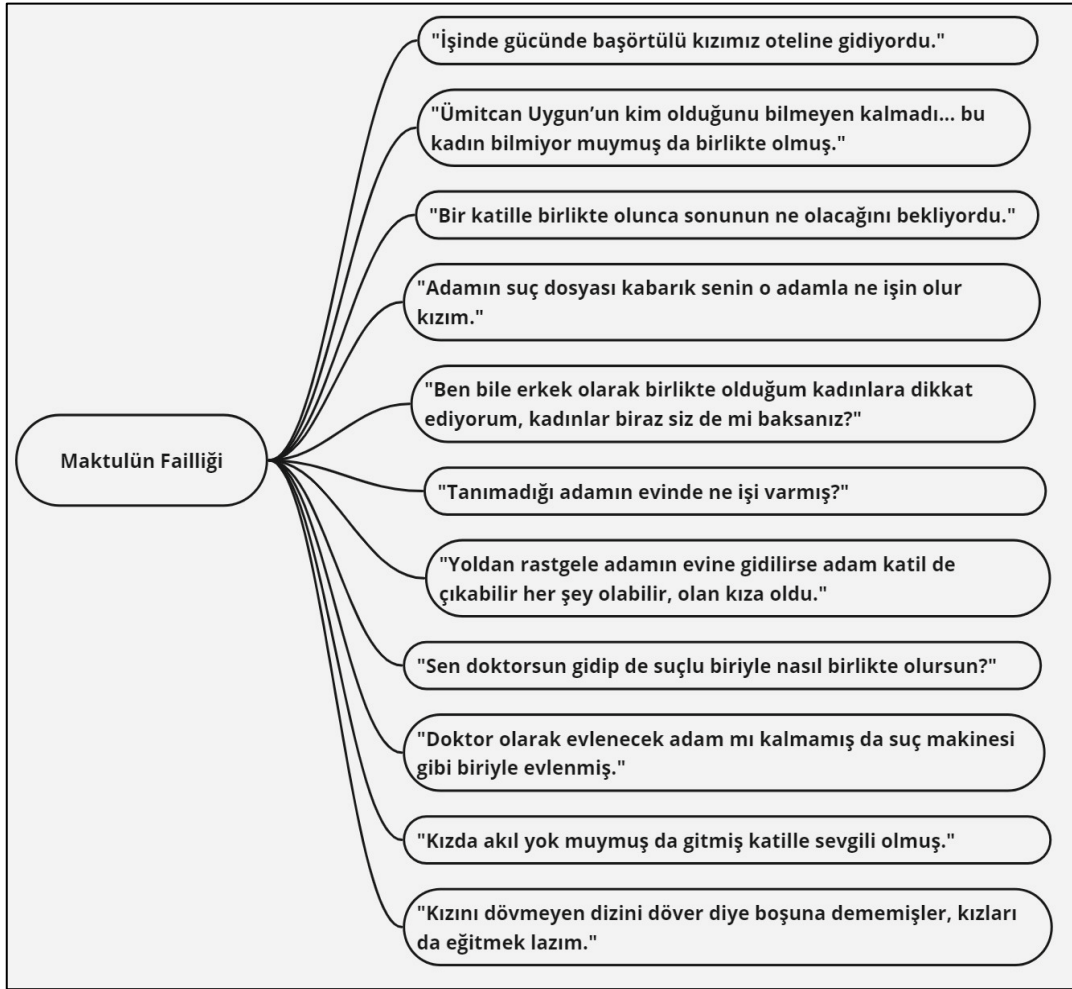
Butler (2020a) belirli yaşamların, egemen kültürel veya toplumsal anlayış çerçeveleri içinde değerli veya “yaşanabilir” olarak görülmemesi halinde, etkili bir şekilde görünmez ve önemsiz olduklarına işaret etmektedir. Bu durumda belirli yaşamlar “yaşanabilir” hayatlar olarak kabul edilmemekte ve dolayısıyla kayıpları, yaralanmaları kabul edilmemekte veya yasları tutulmamaktadır. Bu yaklaşım, toplumsal normlar ve ön yargılar temelinde bazı yaşamların diğerlerinden daha fazla yası tutulabilir kabul edildiği bir yaşamlar hiyerarşisi oluşturmaktadır.

Maktulün Failliği temasındaki tweetlerde de bazı hayatların diğerlerinden daha az yası tutulabilir olduğu fikrinin yinelendiği görülmekte, hangi hayatların değerli ve yas tutmaya değer görüldüğünü belirleyen toplumsal normlar ve kültürel yargılara tanıklık edilmektedir.

Şekil 10: Maktulün Failliği Tweetleri

Şekil 11: Maktulün Failliği Tweetleri (Devamı)

Müteessir kamular, hikaye anlatımlarında yaşanan cinayetleri ele alırken “*mini etek giymiyordu*”, “*gece yarısı dışarıda değildi*”, “*psikopat bir erkek arkadaşı yoktu*”, “*evli adamla ilişkisi yoktu*”, “*flört edip gülmüyordu, öldürülmesini gerektiren suçu yoktu neden öldürüldü?*” gibi ironik ifadeler ve sorgulamalar aracılığıyla öldürülen kadınların eylemlerini merkeze alan anlatı inşa etmektedir. Bu yaklaşım, cinayetleri belirli koşullar altında kadınların davranışları üzerinden çerçevelemektedir. Hikaye anlatımındaki söylemlerde, bir hayatın yası tutulabilirliğini belirleyen toplumsal normlara gönderme yapılarak, hangi hayatın yas tutmaya değer olduğuna karar verme aşamasında kullanılan kriterlerin altının çizildiği görülmektedir. Söylemlerde, toplumsal cinsiyet şiddetine maruz kalan maktullerin davranışları sıralanmakta, bu eylemlerin, şiddeti rasyonalize edebilmek için yeterli nitelikte olmadığı vurgulanmaktadır.

Maktulün davranışlarını merkeze alarak çerçeveleme yapan diğer ironik tweetlerde de *“başı örtülüydü, kısa bir elbise giymemişti”*, *“bahane edilen giyime sahip değildi”*, *“dar kot veya şort giymemiş... alkol içilen ortamda değildi”*, *“dekoltesi, kahkahası yoktu”*, *“davetkar değildi, sadece otele gidiyordu”*, *“işinde gücünde başörtülü kızımız otele gidiyordu”* gibi ifadelerle öldürülen kadınların, toplumsal normlara uygun olarak algılanan davranışlar sergilediği ön plana çıkarılmaktadır. Nihayetinde, ironik tona sahip anlatılarda -kullanıcıların niyetinden bağımsız olarak- maktullerin failliğine gönderme yapılarak, bazı kadınların öldürülmeyi hak ettiği veya edebileceği fikrinin desteklendiği görülmektedir.

Butler'ın (2020b) kırılganlık tanımı, cinayetlerin söylemsel inşa analizinde merkezi bir öneme sahiptir. Butler (2020b) kırılganlığı, bireylerin ve toplulukların hayatlarının diğer insanlara ve sosyal koşullara olan bağımlılığını vurgulayarak tanımlamaktadır. Hikaye anlatımında maktullerin eylemlerinin şiddeti rasyonalize edebilecek nitelikte olmadığı vurgulanmaktadır. Bu, özellikle, *“mini etek giymiyordu”*, *“gece yarısı dışarıda değildi”* veya *“psikopat bir erkek arkadaşına sahip değildi”* gibi ifadelerle çerçevelenen tweetlerde belirginleşmektedir. Bu ifadeler, kadınların hayatlarının kırılganlığının hem tanıdıkları hem de tanımadıkları kişilerin eylemlerine ve toplumsal normlara ne derece bağlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Butler'ın (2020b) kavramsal çerçevesinde, kırılganlık, toplumsal bir hayatın gerçeğini işaret etmektedir; yani bir kişinin hayatı, her zaman bir anlamda başkalarının elindedir ve bu bağlılık, tanıdığımız, az tanıdığımız ya da hiç tanımadığımız insanlar arasında değişkenlik göstermektedir (s.21).

“Ümitcan Uygun'un kim olduğunu bilmeyen kalmadı... bu kadın bilmiyor muymuş da birlikte olmuş”, *“bir katille birlikte olunca sonunun ne olacağını bekliyordu”*, *“adamın suç dosyası kabarık senin o adamla ne işin olur kızım”*, *“ben bile erkek olarak birlikte olduğum kadınlara dikkat ediyorum, kadınlar biraz siz de mi baksanız?”*, *“tanımadığı adamın evinde ne işi varmış?”*, *“yoldan rastgele adamın evine gidilirse adam katil de*

çıkabilir her şey olabilir, olan kıza oldu”, “sen doktorsun gidip de suçlu biriyle nasıl birlikte olursun?”, *“doktor olarak evlenecek adam mı kalmamış da suç makinesi gibi biriyle evlenmiş”* gibi tweetlerde ise kadınların eylemlerinin veya seçimlerinin mağduriyetleri için suçlanabileceği anlatı görülmektedir. Bu söylemler, Butler’ın (2020a) bazı hayatların sistematik olarak diğerlerinden daha savunmasız hale getirildiği güvencesizlik kavramıyla uyumludur. Butler (2020a) güvencesizlik kavramı ile bireylerin veya grupların sistematik olarak maruz kaldıkları şiddet ve zarar riskinin artırılmasını kastederek, toplumsal yapıların ve normların bazı hayatları diğerlerine göre daha fazla riske ve şiddete açık hale getirdiğini vurgulamaktadır. Bu durum, özellikle toplumsal cinsiyet temelli şiddet bağlamında, kadınların yaşadığı güvencesizliği açıklamak için kullanılmaktadır.

Müteessir kamuların maktullere yönelik söylemleri, iki temel çerçeveleme etrafında şekillenmektedir. İlk çerçevelemede, öldürülen kadınların toplumsal normlara uygun davranışları ironik biçimde -kadınların giyimi, gece geç saatte dışarıda olmama, alkollü mekanda bulunmama, partnerin ilişki kurduğu birey vb.- vurgulanmaktadır.

İkinci çerçevede ise *“kızda akıl yok muymuş da gitmiş katille sevgili olmuş”*, *“kızını dövmeyen dizini döver diye boşuna dememişler, kızları da eğitmek lazım”* vb. söylemler aracılığıyla maktulün, ilişki tercihleri ve davranışları eleştirel şekilde sorgulanmakta ve suçlayıcı tutum sergilenmektedir. Bu iki çerçevelemede, bir yanda kederlerini ifade eden müteessir kamuların varlığı görülürken, diğer yanda ise olaya kayıtsız kalan ve suçlayıcı tutum sergileyen seslere tanıklık edilmektedir.

Kullanıcıların tweetleri, kadınların öldürülmesine karşı bir ses yükseltme amacı taşımakla birlikte, ironik ifadelerin kullanımı, istemeden de olsa, kadınların failliğine gönderme yapmaktadır. Böylece, yası tutulabilir olan ve olmayan ayrımı yeniden üretilerek eşitsiz yas politikasına atıf verilmektedir.

Butler (2020b), duygusal ve ahlaki düzeyde tepki vermenin öznel bir durum olmadığını ileri sürerek, duygulanımların yalnızca kişiye ait olmadığını iddia etmektedir (s. 50). Ona göre duygulanımlar kişilere başka yerden aktarılmakta, normatif çerçeveler, belirli hayatları korunmaya değer görerek egemen normlar doğrultusunda tam hayat olarak kabul etmektedir. Diğer yanda da bazı hayatlar, diğerlerine göre daha az yası tutulabilir olarak peşinen tesis edilmektedir. Müteessir kamuların, maktullere yönelik söylemlerindeki farklılıklar da bu normatif çerçevelerin nasıl işlediğini ve toplumda hangi hayatların korunmaya değer görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Butler'ın (2018, 2020a, 2020b) teorik çerçevesi çalışmaya uygulanacak olursa, Twitter'da kadın cinayeti kurbanlarının yas süreçlerinde gözlemlenen eşitsizliklerin, toplumsal normlar, ön yargılar ve güç yapıları tarafından belirlendiği söylenebilir. Butler (2020a) tarafından kavramsallaştırılan “tertipler”, bireylerin ve grupların hayatlarının nasıl algılandığını ve anlamlandırıldığını şekillendiren politik ve sosyal normlar, değerler ve inançlar bütünü anlamına gelmektedir. Tertipler, aynı zamanda, toplumda hangi hayatların değerli ve hangi hayatların değersiz kabul edildiğini belirleyen siyasi yapılar olarak işlev görmektedir (s. 9). Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet temelli şiddet kurbanlarının yasının tutulma biçiminde görülen değişkenlik, Butler'ın (2020a) tartıştığı tertiplerin bir yansıması olarak görülebilir. Müteessir kamular, bu tertiplerin etkisi altında, kadın cinayeti kurbanlarının hayatlarının yasını eşit derecede tutmamaktadır. Bu durum, toplumsal normların ve güç yapılarının, hangi hayatların yasının tutulabilir olduğu konusundaki algıları nasıl şekillendirdiğinin de örneğidir.

4.3.2. Katilin Failliği

Katilin Failliği temasında, kadın cinayetlerini çevreleyen söylemler, siyasi araçsallaştırma ile derinden iç içe geçmiştir. Söylemler, odağı kadına yönelik şiddetten uzaklaştırarak şiddeti, siyasi bağlantılara indirgemektedir. Şiddetin siyasi bağlantılara indirgendığı tartışmalarda kutuplaşmalara şahitlik edilmektedir.

Bu çalışmada kullanılan “kutuplaşma” terimi, eşit güç ve etkiye sahip taraflar arasında bir çatışma veya bölünme anlamında değil, Türkiye bağlamında Yaren ve diğerlerinin (2021) çalışmasında gösterildiği gibi, genellikle bir tarafın diğerine kıyasla daha fazla etki veya kaynağa sahip olduğu durumları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kullanım, eşitsiz ve toplumsal bölünmelere yol açan güç dinamiklerini yansıtmaktadır. Bu bağlamda, “kutuplaşma” teriminin kullanımı, mevcut olan bir bölünmeyi işaret etme amacına hizmet etmektedir; ancak bu, gruplar arasında eşit bir ilişkinin olduğu anlamına gelmemektedir.

Aytaç (2016) eşit olmayan ilişkilerin “zayıf yurttaşlık” yarattığını ileri sürmektedir. Genel çıkar ve kamu yararı adına ahlaki değerler için yaptırım gücü talep edebilen bir yasal ahlakçılığın ortaya çıktığından da bahseden yazar, bu ahlakçılığın, kürtaj, LGBTİ hakları, kadın hakları, inanç ve ifade özgürlüğü etrafındaki kutuplaşmalarda görülebileceğini öne sürmektedir. Aynı zamanda, hukuki ahlakçılığın, değerleri çoğunluk tarafından reddedilen veya yaşam tarzları ahlaka aykırı bulunan vatandaşların hak ve özgürlüklerden yararlanmasında zorluklara yol açtığını iddia etmektedir. Böylece hegemonik değerler sistemine ve yasal paternalizme direnenlerin “zayıf yurttaşlık” bölgelerine yerleştirildiğini ifade eden yazar, zayıf yurttaşlık kavramı ile, resmi vatandaşlık haklarına rağmen “makbul vatandaş” tanımı dışında kalan bireylerin, eylemlerinin sınırlandırılmasını kastetmektedir. Aytaç (2016) yaşanan siyasal dönüşümler sonucunda, seküler olanın da mevcut konjonktürde zayıf yurttaşlık bölgesi olarak yeniden tanımlandığını ifade etmektedir.

Türkiye’de İslamcılık ve seküler ikilemiyle karakterize edilen kamusal tartışmalar da tarihsel, siyasi ve toplumsal faktörlerin karmaşık bir etkileşimini yansıtmaktadır. Bu tartışmalar aynı zamanda hem sekülerliğin hem de İslamcılığın zaman içinde çeşitli aktörler tarafından stratejik olarak kullanıldığı siyasi güç ve hegemonya mücadelesinde araçsaldır (Kandiyoti, 2012; Yaren vd., 2021).

Kandiyoti'nin (2012) sekülerliğin siyasi geçmişini analiz ettiği çalışmasında, sekülerliğin ve islamcılığın, toplumun kültürel ve sosyal dokusu üzerindeki yaygın etkisi gözler önüne serilmektedir. Bu analiz sadece yüzer-gezer gösterenler⁹ olarak sekülerliğin, islamcılığın sosyal normları nasıl şekillendirdiğine değil, aynı zamanda kolektif bilinci ve kurumların yapılarını nasıl derinden etkilediğine ve böylece sosyal yaşamın ve yönetişimin çeşitli yönlerini nasıl etkilediğine de ışık tutmaktadır.

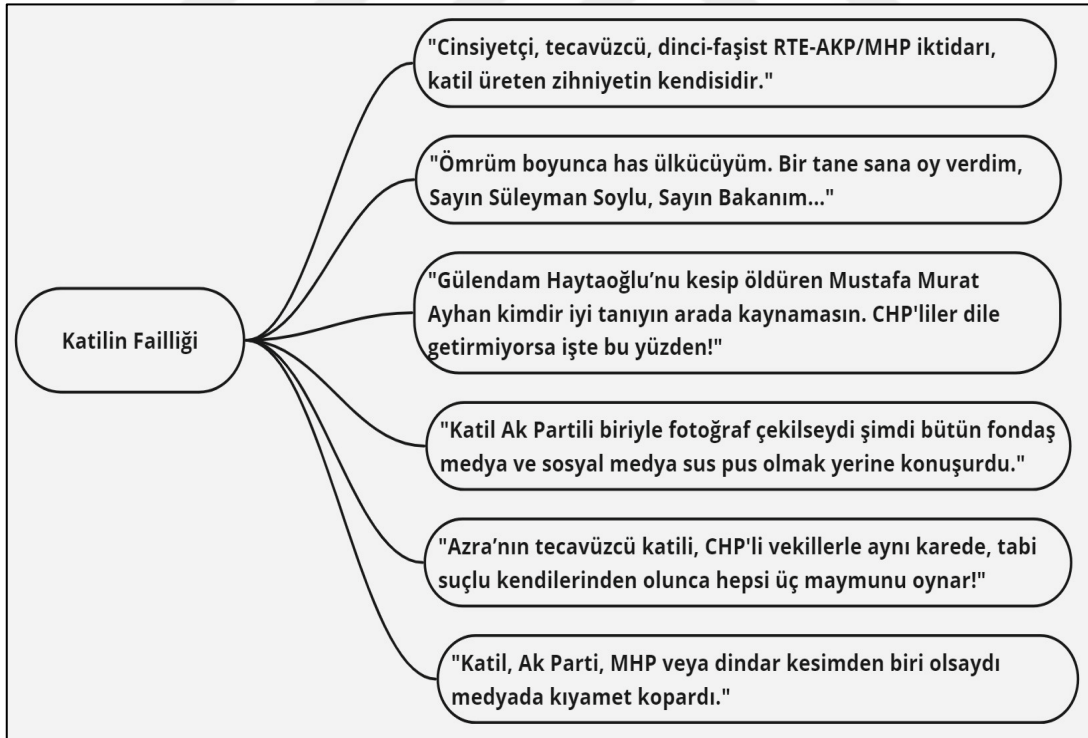
“Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları” başlığı altında tartışıldığı ve Kandiyoti'nin (2012) de çalışmasında ışık tuttuğu üzere, hükümetin söylemleri, eğitim, hukuk, kadın hakları gibi gündelik hayata ve davranışlara ilişkin tartışmaların çerçevelenmesinde belirleyici etkiye sahiptir. Katilin Failliği ve Bağlam temasında da katılımcıların duygulanımlarına sirayet etmiş, politik kutuplaştırma söylemlerinin etkileri görülmektedir.

⁹ Laclau ve Mouffe (2012), “yüzer-gezer gösterenler” (floating signifiers) kavramını, söylem teorileri bağlamında geliştirmişlerdir. Bu terim, bir söylem içerisinde sabit veya kesin bir anlamı olmayan, anlamlarının sürekli olarak müzakere edildiği ve tartışıldığı unsurları ifade etmektedir. Laclau ve Mouffe (2012), bu gösterenlerin, farklı bağlamlarda çeşitli ve değişken anlamlar yüklenebilecek nitelikte olduklarını belirtmektedir. Bu nedenle, “yüzer-gezer gösterenler” olarak kavramsallaştırılan terimler, doğaları gereği belirli bir kavram veya fikre sabitlenmeksizin, söylemsel bağlama bağlı olarak, farklı fikirler ve anlamlarla ilişkilendirilebilir.

Şekil 12: Katilin Failliği Tweetleri

Şekil 13: Katilin Failliği Tweetleri (Devamı)

"AKP iktidarı döneminde fuhuşta %1790, cinsel saldırılarda %1400, kadın cinayetlerinde %800, boşanmada %45 artış görülmüştür", gibi istatistiki verilerin kullanıldığı tweetlerde, AKP iktidarı ile, başta kadına yönelik şiddet olmak üzere çeşitli

toplumsal koşulların gidişatındaki olumsuzluklar arasında nedensel ilişki kurulmaktadır. Böylece istatistiki veriler, toplumsal sorunların ele alınmasındaki algılanan başarısızlıkları vurgulamak için retorik araç olarak hizmet etmektedir.

MHP ve iktidar partisi AKP, müteessir kamuların bazı tweetlerinde şiddet ve suçla ilişkilendirilmektedir. *“Katillerin, tecavüzcülerin, mafyaların yuvası MHP ve ülkü ocaklarıdır”, “elbette ülkü ocaklarındaki kişiler cinayet, tecavüz ve uyuşturucu olaylarıyla anılacaktı”, “katilin MHP teşkilat binası üç hilal önünde bozkurtlu fotoğrafı... şaşırtmadı”, “MHP neredeyse orada ırkçılık, tecavüz ve pislik var, boş insanlar”* gibi ifadelerle, bu siyasi yapılar yalnızca şiddet ve suç kültürüyle ilişkilendirilmekle kalmayıp bu kültürün aktif bir şekilde geliştiricisi olduğu yönünde anlatı inşa edilmektedir. Tweetlerde kullanılan *“şaşırtmadı”, “elbette”* vb. ifadeler, şiddet biçimleri ile siyasi gruplar arasında beklenen ve kaçınılmaz bir bağlantı olduğu yönündeki anlatıyı pekiştirir niteliktedir.

“Ülkücü birinin güzel bir şeye imza attığını gören var mı?” şeklindeki retorik soru, *“ülkü ocakları, bu tür olayların türediği yerdir”* ve *“cinsiyetçi, tecavüzcü, dinci-faşist RTE-AKP/MHP iktidarı, katil üreten zihniyetin kendisidir”* söylemleri MHP, AKP ve ülkü ocaklarına dair kalıpyargıların oluşması ve pekişmesi yönündeki ifadelerdendir. Bu ifadeler *“türediği yer”, “katil üreten zihniyet”* gibi kavramsallaştırmalarla bu grupların doğası gereği suç niteliğindeki faaliyetlerle bağlantılı olduğunu ima eden anlatı oluşturmaktadır.

Tweetlerde, Ümitcan Uygun’un babasının sarfetmiş olduğu *“Ömrüm boyunca has ülkücüyüm. Bir tane sana oy verdim, Sayın Süleyman Soylu, Sayın Bakanım...”* sözlerine de sıklıkla atıf yapılarak, milliyetçi kimlik ve siyasi bağlılık arasında varsayılan bir suç ilişkisine dolaylı şekilde işaret edilmektedir.

AKP, MHP ve ölkü ocaklarını suçlayıcı bir anlatımla ele alan dijital hikaye anlatıcılığının karşısında, Azra Güendam Haytaoğlu'nun faili Mustafa Murat Ayhan'ın, siyasi geçmişinin gündeme getirilmesi ile cinayetlerin siyasi araçsallaştırma süreci devam ettirilmektedir.

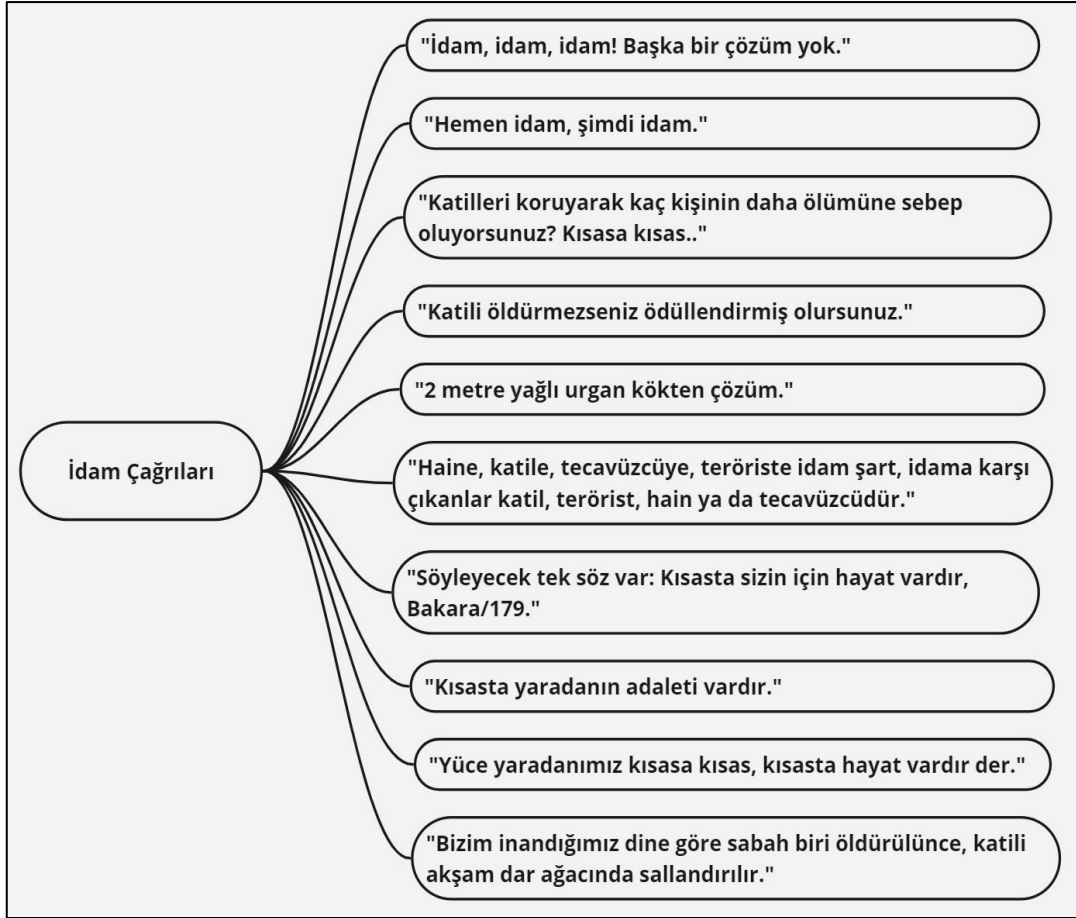
“Güendam Haytaoğlu’nu kesip öldüren Mustafa Murat Ayhan kimdir iyi tanıyın arada kaynamasın. CHP'liler dile getirmiyorsa işte bu yüzden!”, “katil Ak Partili biriyle fotoğraf çekilseydi şimdi bütün fondaş medya ve sosyal medya sus pus olmak yerine konuşurdu”, “Azra’nın tecavüzcü katili, CHP’li vekillerle aynı karede, tabi suçlu kendilerinden olunca hepsi üç maymunu oynar!” tweetlerinde de görüldüğü gibi, olayın medyada ele alınış biçiminin, siyasi bağlantılara göre seçici olduğu ima edilerek medyanın ön yargılı temsiline dikkat çekilmektedir. Özellikle *“medya sus pus”, “hepsi üç maymun”* ifadeleri, failin bahsi geçen siyasi partiyle olan ilişkisi nedeniyle, medyanın ve ilgili siyasi çevrelerin kasıtlı olarak olayı görmezden geldiği, sessiz kaldığı yönünde bir anlatı oluşturulduğunu göstermektedir.

“Katil, Ak Parti, MHP veya dindar kesimden biri olsaydı medyada kıyamet kopardı” gibi ifadeleri içeren tweetler, şiddet eylemlerinin belirli siyasi partilerle özdeşleştirildiğini ve özdeşleştirilen partilere mensup bireylerin, şiddet eylemlerinde bulunmalarının kamuoyu ve medya tarafından çok daha yoğun bir tepkiye neden olabileceğine dair gönderme yapmaktadır. Bu tür ifadelerde kamuoyu ve medya tepkisinde siyasi bağlantılara göre değişkenlik olduğu ve bu durumun toplumsal şiddet algısını etkileyebileceği vurgulanmaktadır. Müteessir kamular tweetlerinde, siyasi kimliklere dayalı şiddet eylemlerinin değerlendirilmesindeki ön yargıları ve medyanın rolünü sorgulayan bir bakış açısı sunmaktadır.

4.3.3. İdam Çağrıları

Müteessir kamular, hikaye anlatımlarının bir kısmında, failler için idam çağrılarında bulunarak vakaları kriminalleştirmektedirler. Bu tweetler, kamusal alanda ceza ve ahlaki cezalandırma söyleminin şekillendirilmesine aktif olarak katılan performatif eylemler olarak da değerlendirilebilir.

Şekil 14: İdam Çağrıları Tweetleri

Butler'ın (2021) perspektifinde performatif eylem, dilin sadece bir şeyleri ifade etmekten öte, bir şeyleri gerçekleştirme gücüne sahip olduğu anlamına gelmektedir. Özellikle dil ve söylem aracılığıyla toplumsal gerçekliklerin ve kimliklerin nasıl oluşturulduğu ve dönüştürüldüğü üzerine odaklanmaktadır. Dilin sadece anlam taşımadığını, aynı zamanda sosyal yapıları ve anlayışları aktif bir şekilde şekillendirdiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla idam çağrılarında bulunan tweetler, adalet ve ceza

konusundaki anlayışlara ahlaki, dini bir yerden karşı çıkarak adaletle ilgili bir anlatının inşasına aktif olarak katılmakla birlikte şiddet çağrısında bulunmaktadır.

“İdam, idam, idam! Başka bir çözüm yok”, “hemen idam, şimdi idam”, “katilleri koruyarak kaç kişinin daha ölümüne sebep oluyorsunuz? Kısasa kısas..” vb. tweetlerde müteessir kamuların tweetlerindeki öfkeli tonun ötesinde belirli bir adalet biçiminin talep edildiği performatif eylem çağrısı görülmektedir. Müteessir kamular, idam cezasının savunuculuğunu yaparak, idamın belirli suçlara gerekli ve acil bir yanıt olarak görüldüğü anlatıyı inşa etmektedir. Müteessir kamular tweetleriyle, bir mesaj iletmekten fazlasını yaparak, Butler’ın (2021) söz edimlerinin kurucu gücü kavramına uygun olarak cinayetlere karşı toplumsal bir tepkinin inşasına katılmaktadır.

“Katili öldürmezseniz ödüllendirmiş olursunuz”, “2 metre yağlı urgan kökten çözüm”, “haine, katile, tecavüzcüye, teröriste idam şart, idama karşı çıkanlar katil, terörist, hain ya da tecavüzcüdür” gibi tweetlerde ise müteessir kamular yalnızca idam cezasını istemek ve savunmakla kalmamakta, aynı zamanda bir tür söylemsel şiddet de uygulamaktadır. Bu tweetler, Butler’ın (2021) özellikle nefret veya saldırganlık yüklü bazı söz edimlerinin yalnızca ifade olmaktan öte, şiddetin aktif katılımcıları olduğu yönündeki argümanı ile örtüşmektedir.

Müteessir kamular, *“söyleyecek tek söz var: Kısasta sizin için hayat vardır, Bakara/179”, “kısasta yaradanın adaleti vardır”, “yüce yaradanımız kısasa kısas, kısasta hayat vardır der”, “bizim inandığımız dine göre sabah biri öldürülünce, katili akşam dar ağacında sallandırılır”* vb. tweetlerinde, dini ve ahlaki gerekçelere dayanarak idam çağrılarını tekrarlamaktadırlar. Tweetlerde, idamı suçlara karşı haklı, hatta gerekli bir tepki olarak çerçevelemek için dini ve ahlaki bir dil kullanılmaktadır. Bu durum Butler’ın (2021) dilin toplumsal algı ve anlatıları şekillendirmede etkili olduğu yönündeki argümanını yansıtmaktadır. Kullanıcılar, dini bir metne atıfta bulunmaktan daha fazlasını

yaparak dini doktrini adalet ve cezalandırma etrafındaki sosyal anlatıya aktif olarak örmektedirler. Böylelikle idam cezası argümanına ilahi bir otorite hissinin eklenerek dini olarak onaylanmış bir eylem olduğu algısının şekillenmesine katkıda bulundukları söylenebilir.

Butler (2021) dilin, özellikle de edimsel yönüyle, nasıl sosyal normlar ve değerler yaratabildiğini veya bunları pekiştirebildiğini tartışmaktadır. Tweetler bağlamında, idamı meşrulaştırmak için dini argümanların kullanılması, toplumsal anlatı içinde bu tür cezalandırma biçimlerinin yalnızca kabul edilebilir değil, aynı zamanda ahlaki veya ilahi olarak onaylandığı fikrini pekiştirmeye yardımcı olabilir.

İdam çağrıları sadece adalet arzusunun ifadesi olmayıp, faillerin kriminalize edilmesine ve bireyselleştirilmesine aktif olarak katkıda bulunmaktadır. Tweetlerde adalet ve ceza belirli şekilde çerçevelenmekte, yalnızca idam cezasına ilişkin görüşler dile getirilmemekte aynı zamanda hukuki ve siyasi anlatılara da meydan okunmaktadır. Bu çerçeveleme, Butler'ın (2021) dilin siyasi gücüne ilişkin fikirleriyle uyumludur ve dildeki edimsel eylemlerin siyasi savunuculuk ve politika oluşturma alanlarına nasıl yayılabileceğini göstermektedir.

Butler (2021), dilin bir şeyleri anlatmakla kalmadığı aynı zamanda sosyal gerçeklikleri ve normları aktif olarak şekillendirdiğini savunmaktadır. Bu görüş doğrultusunda, idam çağrılarında bulunan müteessir kamular, sadece bir fikri ifade etmekle kalmayarak suç ve ceza hakkındaki toplumsal anlayışları ve normları etkileyip yeniden şekillendirme ihtimaline de sahiptir.

Müteessir kamuların idam çağrıları, kadın cinayetlerini, toplumsal dinamiklerden uzaklaştırarak meseleyi kriminalleştirmekte ve bireysel edim haline getirmektedir. Böylelikle, şiddet olayları, failin davranışlarına odaklanılarak ele alınmakta, cinayetler yalnızca yasa ihlali olarak görülerek hukuki ve cezai sorun olarak değerlendirilmektedir.

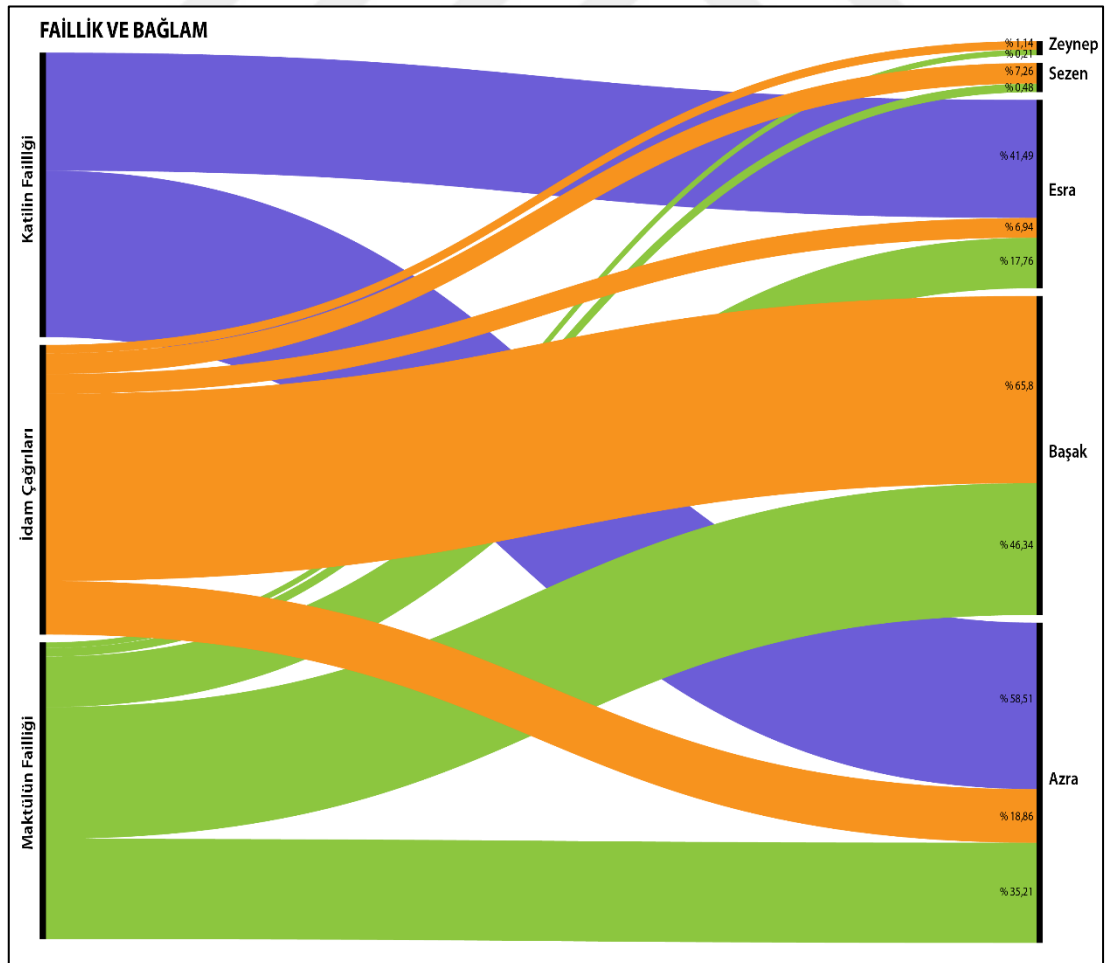
Sonuç olarak da suçları işleyen bireylerin cezalandırılması ön plana çıkmaktadır. Ancak, bu perspektif, kadın cinayetlerinin altında yatan sistematik cinsiyet eşitsizliği ve toplumsal yapıların sorumluluğunun göz ardı edilmesine neden olabilir. Kadın cinayetlerini, yalnızca bireysel bir suç olarak değil, aynı zamanda geniş çaplı toplumsal cinsiyet rolleri, normlar ve beklentiler ile ilişkili sorunlar olarak anlamak önemlidir.

Bu bağlamda, idam çağrıları gibi performatif eylemler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair daha geniş tartışmaları gölgeleyebilir ve suçun toplumsal kökenlerini ikinci planda bırakabilir.

4.3.4. Faillik ve Bağlam Temasının Farklı Vakalarda Yankıları

Faillik ve Bağlam temasının, retweet eylemi ile ön plana çıkarılan alt temalarının duygusal yankıları Şekil 15'teki gibidir.

Şekil 15: Faillik ve Bağlam Temasının Yankıları

Maktulün Failliği temasında en yüksek retweet oranı Başak Cengiz'e aittir. Cengiz'in toplumsal cinsiyet normlarına aykırı bir davranış sergilemeden öldürülmesi, bu cinayetin daha geniş bir kabul ve duyarlılık gördüğünü, müteessir kamuların tweetlerinden anlaşılan yaygın tepki ve yankılarla ortaya koymaktadır. Butler'ın (2020a) teorik çerçevesince, Cengiz, yası tutulabilir bir hayattır. En az retweet oranına sahip isim ise Zeynep Erdoğan'dır. Erdoğan'ın saygın bir mesleğe (hekimlik) sahip olması ve toplumsal statüsü, Butler'ın (2020a) argümanlarına dayanarak, toplumsal ve epistemolojik çerçeveler içinde bir yaşamın yas tutmaya değer görülüp görülmediğiyle doğrudan ilişkilidir. Erdoğan'ın doktor olarak algılanan profesyonel kimliği ve eş seçimi (kriminal eğilimlere sahip olması) gibi özel yaşamına dair kararları, öldürülmesi karşısında geniş çaplı bir duyarlılığın gelişmesine engel olmuş gibi görünmektedir.

Katilin Failliği alt temasında Azra Gülendamar Haytaoğlu en yüksek retweet oranına sahiptir. Tweetlerde, Esra Hankulu'nun faili Ümitcan Uygun'un siyasi bağlantılarıyla ilişkilendirilerek medyada yer bulmasına karşın, Haytaoğlu'nun failinin CHP ile olan siyasi bağlantılarının yeterince vurgulanmaması, müteessir kamuların tweetlerinde, eleştirel şekilde anlatılaştırılmıştır. Haytaoğlu'nun failinin CHP'li vekillerle fotoğrafının bulunması ve bu siyasi bağlantının medyada yeterince vurgulanmadığına dair eleştiriler, cinayeti siyasi araçsallaştırmıştır.

Haytaoğlu'ndan sonra en yüksek retweet oranı Esra Hankulu'ya aittir. Alt temadaki dijital hikaye anlatıcılığı, Hankulu'nun faili Uygun'un, MHP ile olan ilişkisi, daha önce bir cinayet vakasının sanığı olması ve babasının siyasi söyleminin ön plana çıkarılmasıyla inşa edilmiştir.

İdam Çağrılarını alt temasında en yüksek retweetlenme oranı Başak Cengiz'de görülmektedir. Cengiz'in ölümü, müteessir kamular tarafından, toplumsal normlar ve yası tutulabilir hayat anlayışı bağlamında geniş çapta kabul gören ve derin empati uyandıran

bir biçimde çerçevenmiştir. Bu çerçeveleme, müteessir kamuların kolektif anlayışı ile yas tutmaya değer görülen bir hayatın sansasyon yaratıcı kaybı karşısında, kamuoyunun adalet talebinin ve failin en ağır şekilde cezalandırılmasına yönelik taleplerin arttığı anlatılarla temsil edilmektedir. Cengiz'in failinin, şiddeti rasyonalize edecek herhangi bir “makul” sebep olmaksızın, Cengiz’e sıradan ve günlük bir rutin sırasında rastgele bir şekilde saldırması, idam çağrılarının şiddetini ve sıklığını artıran faktörlerden biri olabilir.

Öte yandan, Zeynep Erdoğan, İdam Çağrılarını alt temasında en düşük retweetlenme oranına sahiptir. Anlatılarda, Erdoğan’ın orta sınıfa ait bir birey olması ve hekim mesleğinin öne çıkarılması, suç davranışıyla ilişkilendirilerek maktulün olaydaki sorumluluğunun altını çizen bir temsiliyetle sergilenmektedir.

4.4. Sansasyonelleştirme

Örnekleme yer alan kadın cinayetlerine dair anlatıların bazıları, cinayetin belli başlı yönlerini daha çok ön plana çıkararak yaşananları sansasyonelleştirme yoluyla görünür kılmaktadır. Sansasyonelleştirme aracılığıyla cinayetlere dair oluşturulan anlatı, meseleyi genelde toplumsal cinsiyet eşitsizliği üzerinden konuşmamakta fakat konuya dikkat çekme amacına hizmet etmektedir. Sansasyon, cinayetlere dair okuyucuda ani ve yoğun duygu uyaranları oluşturabilecek olgusal detayların anlatılaştırılmasıyla başlamaktadır. Bazı durumlarda bu sansasyonel anlatılar okuyucuyu, toplumsal cinsiyet eşitsizliği alanındaki tartışmalara yönlendirirken bazen de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden uzaklaştıran tartışma alanlarına sürüklemektedir. Bu bölümde sansasyonelleştirme stratejileri ele alınacaktır.

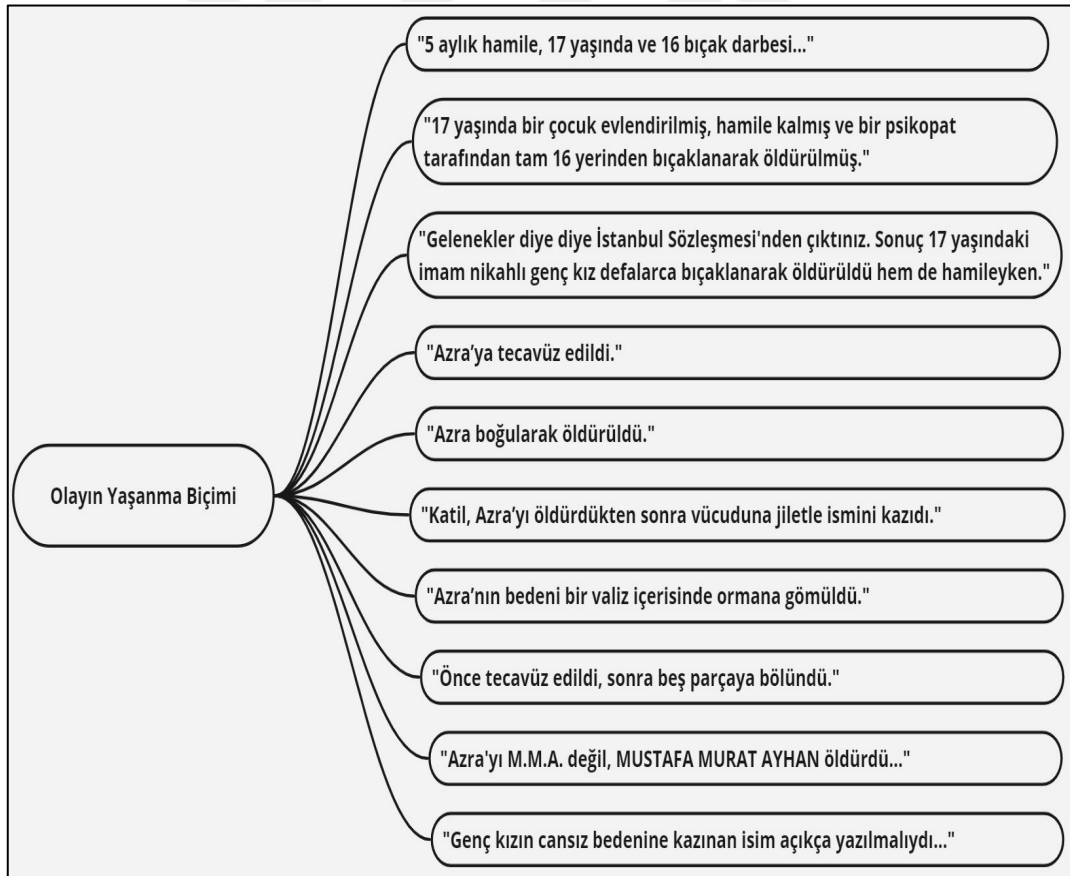
Boonzaier (2022), şiddetin betimlenmesinde kullanılan sansasyonelleştirme söylemlerinin, yaşanan şiddeti teatral bir niteliğe büründürdüğü gibi, şiddet olayının da beklenmedik ve anormal olduğu fikrini yaratabileceğini vurgulamaktadır. Böylece şiddet, olağan dışı hale getirilerek okuyucular için ötekileştirilmekte ve tanınmaz hale

getirilmektedir. Oluşan fikir de kadın cinayetlerinin “dışarıda”, uzak, orta ya da üst sınıf veya orta sınıf olmaya aday okurlar için yaşanma potansiyelinin düşük olduğu izlenimini de oluşturmaktadır (s. 84). Chuma da (2016), medyada şiddet olaylarının yansıtılırken kasıtlı şekilde okuyucunun dikkatini çekmek için sansasyonel başlık kullanılmasını “çılgılık atan manşetler (screaming headlines)” olarak tanımlamaktadır. Chuma’nın (2016) tabiriyle bu çalışmada çılgılık atan temanın alt kategorileri: Olayın Yaşanma Biçimi, Failin Mesleki Profili, Maktulün Mesleki Profili ve Failin Ailesinin Mesleki Profili’dir.

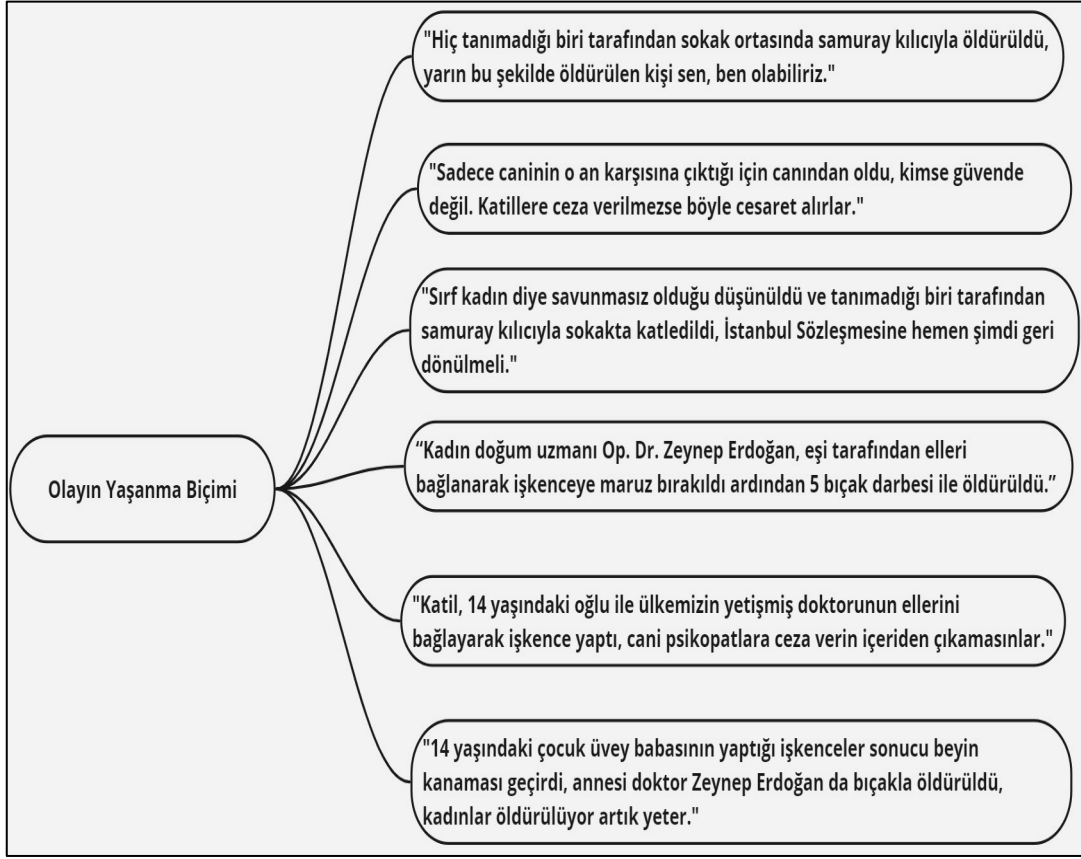
4.4.1. Olayın Yaşanma Biçimi

Olayın Yaşanma Biçimi kategorisi, Sezen Ünlü, Azra Gülendamlar Haytaoğlu, Başak Cengiz ve Zeynep Erdoğan cinayetlerinde mevcuttur.

Şekil 16: Olayın Yaşanma Biçimi Tweetleri

Şekil 17: Olayın Yaşanma Biçimi Tweetleri (Devamı)

Sezen Ünlü'nün öldürülme şekli ile ilgili paylaşılan tweetlerde "5 aylık hamile, 17 yaşında ve 16 bıçak darbesi...", "17 yaşında bir çocuk evlendirilmiş, hamile kalmış ve bir psikopat tarafından tam 16 yerinden bıçaklanarak öldürülmüş", "gelenekler diye diye İstanbul Sözleşmesinden çıktınız. Sonuç 17 yaşındaki imam nikahlı genç kız defalarca bıçaklanarak öldürüldü hem de hamileyken" ifadeleri sıklıkla yer almaktadır. Bu tweetlerde maktulün yaşı, hamile olması ve bıçak darbelerinin sayısı ön plana çıkarılmaktadır. Öldürülme şekline dair her bir unsur şok değerine katkıda bulunarak işlenen cinayetin "vahşetini" ön plana çıkarma gayesine hizmet etmektedir.

Azra Gülendamlı Haytaoğlu cinayetine dair, "Azra 'ya tecavüz edildi", "Azra boğularak öldürüldü", "katil, Azra'yı öldürdükten sonra vücuduna jiletle ismini kazıdı", "Azra'nın bedeni bir valiz içerisinde ormana gömüldü", "önce tecavüz edildi, sonra beş parçaya bölündü" anlatılarında, öldürülme şekline dair, maktulün beden bütünlüğünün bozulması,

failin valizle cesetten kurtulma çabası ile jiletle maktulün vücuduna ismini yazması gündeme getirilerek sansasyon yaratılmaktadır.

Müteessir kamular, “Azra’yı M.M.A. değil, MUSTAFA MURAT AYHAN öldürdü...”, “genç kızın cansız bedenine kazınan isim açıkça yazılmalıydı...” içerikli tweetlerinde, medya pratiklerine yönelik eleştirilerini dile getirmekte ve failin kamusal söylemde açıkça isimlendirilmesinde ısrar etmektedir. Böylelikle, hesap verilebilirliğin altı çizilerek failin kimiksizleştirilmesi ya da anonimleştirme girişimlerine meydan okunmaktadır. Tam isme yapılan vurgu, suçun ciddiyetinin ve failin kimliğinin tanınması gerekliliğinin altını çizmektedir.

Bu ifadelerin her biri, yalnızca bir suçu bildirmekle ilgili değil, aynı zamanda okuyucuda güçlü bir duygusal tepki uyandırmakla ilgili bir anlatı oluşturmaya katkıda bulunmaktadır.

“Hiç tanımadığı biri tarafından sokak ortasında samuray kılıcıyla öldürüldü, yarın bu şekilde öldürülen kişi sen, ben olabiliriz”, “sadece caninin o an karşısına çıktığı için canından oldu, kimse güvende değil. Katillere ceza verilmezse böyle cesaret alırlar”, “sırf kadın diye savunmasız olduğu düşünüldü ve tanımadığı biri tarafından samuray kılıcıyla sokakta katledildi, İstanbul Sözleşmesine hemen şimdi geri dönülmeli” içerikli tweetlerde, dijital hikaye anlatıcılığı, tanımadığı biri tarafından kamusal alanda samuray kılıcıyla öldürülme eylemi merkeze alınarak oluşturulmaktadır. Müteessir kamular, şiddetin beklenmedik ve rastlantısal olmasına vurgu yaparak, öngörülemez şiddet anlatısı inşa etmekte ve endişelerini dile getirmektedir. Failin maktulü tanımaması ve yalnızca kadın olduğu için hedef seçilmesi, tweetlerde savunmasızlık ve empati duygularıyla vücut bularak korku ve savunmasızlık hissini kolektif düzeye taşımaktadır.

“Kadın doğum uzmanı Op. Dr. Zeynep Erdoğan, eşi tarafından elleri bağlanarak işkenceye maruz bırakıldı ardından 5 bıçak darbesi ile öldürüldü”, “katil, 14 yaşındaki

oğlu ile ülkemizin yetişmiş doktorunun ellerini bağlayarak işkence yaptı, canı psikopatlarla ceza verin içeriden çıkamasınlar”, “14 yaşındaki çocuk üvey babasının yaptığı işkenceler sonucu beyin kanaması geçirdi, annesi doktor Zeynep Erdoğan da bıçakla öldürüldü, kadınlar öldürülüyor artık yeter” tweetlerinde, Zeynep Erdoğan’ın mesleğinin sıklıkla belirtilmesi, cinayeti kişisel vaka olmaktan çıkararak toplum için kayıp olduğunu da belirtir niteliktedir. Cinayet tasvir edilirken, sadece maktule uygulanan şiddete değil, maktulün oğlunun da süreç içerisindeki konumuna sıklıkla atıf yapılması, şiddetin yalnızca fiziksel boyutunu değil, psikolojik boyutunu da vurgulamaktadır. Böylece inşa edilen anlatıda, daha derin empati uyandırma ihtimaliyle sansasyon yaratıldığı söylenebilir.

Olayın meydana geliş şeklini konu alan tweetler, içerisinde İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararına yönelik tepkileri, hukuk ve adalet sistemine yönelik eleştirileri, kurbanlaştırma süreçlerini ve okuyucu ile maktul arasındaki özdeşleşmeyi barındırarak kriminalleştirme söylemleriyle de eklemlenmektedir. Böylelikle okuyucu, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamındaki konular hakkında daha geniş çaplı bir diyaloga davet edilmektedir.

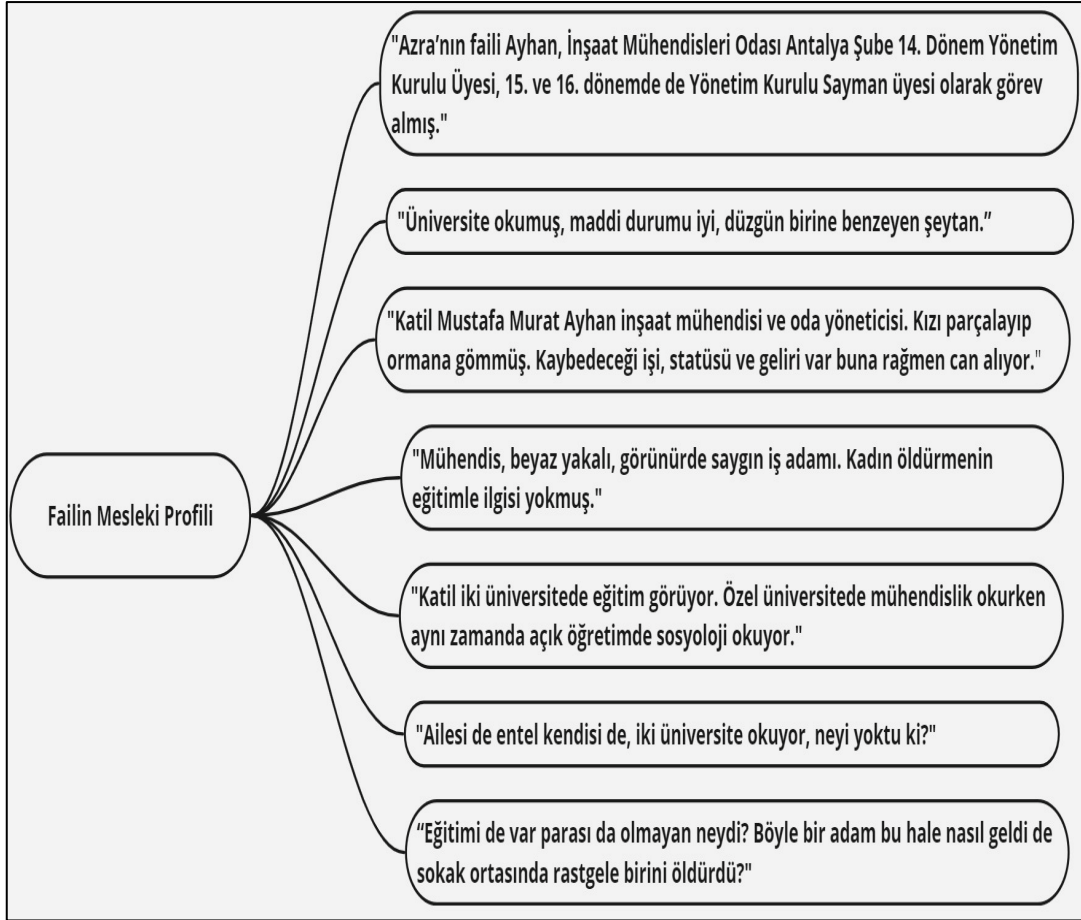
4.4.2. Failin Mesleki Profili

Müteessir kamular, Failin Mesleki Profili, Maktulün Mesleki Profili ve Failin Ailesinin Mesleki Profili temalarında, kültürel sermaye ile mesleki profil etrafında anlatı inşa etmektedir.

Müteessir kamular tarafından farklı sermaye biçimlerinin kadın cinayetleri tasvirinde kullanımını daha iyi kavrayabilmek için Bourdieu’nün (1986) sermaye biçimlerini hatırlamak elzemdir. Bourdieu (1986), sermayenin geleneksel ekonomik anlamının ötesinde, kültürel ve sosyal biçimlerde nasıl var olabileceğine tartışmaktadır. Bourdieu’nün (1986) kültürel sermaye kavramı, eğitim, mesleki profiller ve yaşam tarzı

seçimlerini kapsarken; sosyal sermaye kavramı, bireylerin, grupların sosyal ağları ve ilişkilerinden elde ettikleri fırsat erişimine odaklanır. Ekonomik sermaye ise, maddi varlıkları ve finansal kaynakları ifade etmektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye kavramları, failin tasvirinin, algılanan sosyal sınıflardan nasıl etkilendiğini incelemek için mercek sağlamaktadır.

Şekil 18: Failin Mesleki Profili Tweetleri

"Azra'nın faili Ayhan, İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şube 14. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi, 15. ve 16. dönemde de Yönetim Kurulu Sayman üyesi olarak görev almış.", "üniversite okumuş, maddi durumu iyi, düzgün birine benzeyen şeytan", "katil Mustafa Murat Ayhan inşaat mühendisi ve oda yöneticisi. Kızı parçalayıp ormana gömmüş. Kaybedeceği işi, statüsü ve geliri var buna rağmen can alıyor", "mühendis, beyaz yakalı, görünürde saygın iş adamı. Kadın öldürmenin eğitimle ilgisi yokmuş", "katil iki üniversitede eğitim görüyor. Özel üniversitede mühendislik okurken aynı zamanda açık

öğretimde sosyoloji okuyor”, “ailesi de entel kendisi de, iki üniversite okuyor, neyi yoktu ki?”, “eğitimi de var parası da olmayan neydi? Böyle bir adam bu hale nasıl geldi de sokak ortasında rastgele birini öldürdü?” bu anlatılarda, suç davranışının orta sınıfa mensup bireyler tarafından gerçekleştirilmesi şok ile karşılanarak sorgulanmakta, failin İnşaat Mühendisleri Odasındaki görevi ve mesleği üzerinden sansasyon yaratılmaktadır.

Mustafa Murat Ayhan’ın ve Can Göktuğ Boz’un eğitime ve mesleki statüsüne defalarca atıfta bulunulması kültürel sermayeye sahip bireyler tarafından işlenen suçları, daha düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip bireyler tarafından işlenen suçlardan farklı bir şekilde çerçevelemektedir. Müteessir kamuların, *“üniversite eğitimi almış”, “maddi durumu iyi”, “beyaz yakalı mühendis”, “iki üniversite okuyor”* ifadeleri, eğitilmiş bireylerden beklenen davranışlar ile bir suç failinden beklenecek davranışlar arasında zıtlık olduğu yönündeki söylemler olarak öne çıkmaktadır.

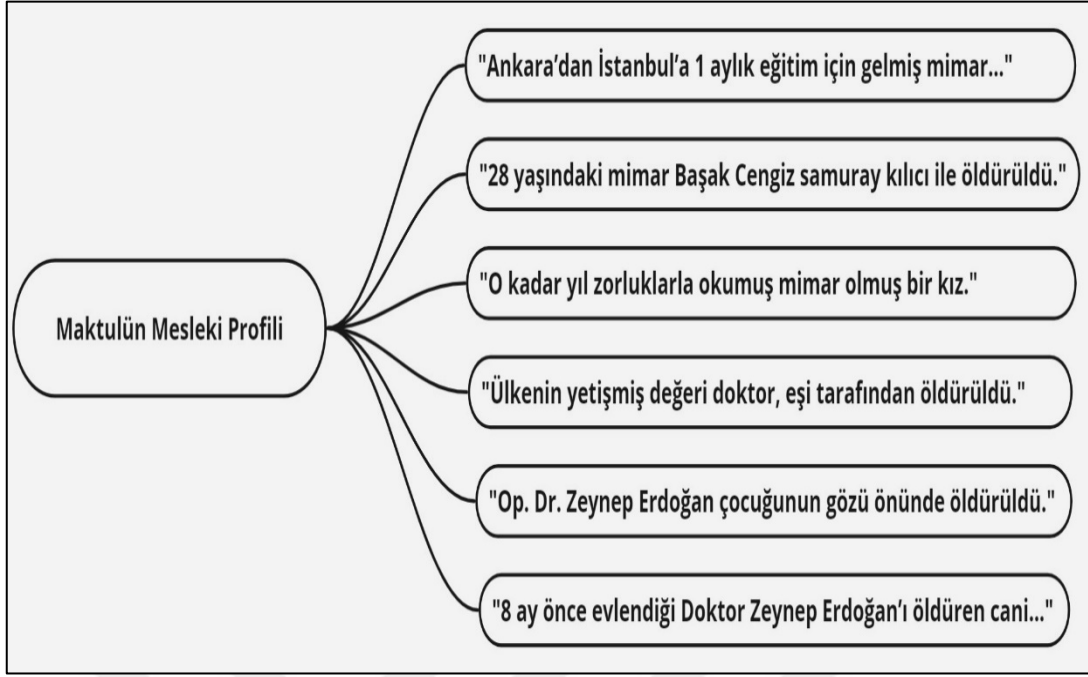
“Neyi yoktu ki?”, “böyle bir adam nasıl bu hale geldi?” şeklindeki retorik sorular, müteessir kamuların şaşkınlığını yansıtarak, bireylerin profesyonel yaşamındaki görünür başarıları bağlamında işlenen suçun anlamlandırılmasının zorluğuna dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak, failin mesleki arka planı, ahlaki ve etik davranışlarla ilişkilendirilmekte, eğitim ve kariyer geçmişi güvenilir göstergeler olarak inşa edilmektedir. Şiddet eyleminin, ekonomik, sosyal ve kültürel sermayeden yoksun olanlar dışından gelmesiyle, vakalar sansasyona dönüşmektedir. Bu anlatılar, kimlerin şiddet eylemlerini gerçekleştirebileceğine ilişkin kalıp yargıları yeniden değerlendirmeye davet ederek, kültürel sermayenin etik davranışın bir göstergesi olarak güvenilirliğini sorgulamaktadır.

4.4.3. Maktulün Mesleki Profili

Müteessir kamuların, maktulün mesleki profiline ait dijital hikaye anlatımında kullanmış olduğu ifadeler Şekil 19’daki gibidir.

Şekil 19: Maktulün Mesleki Profili Tweetleri

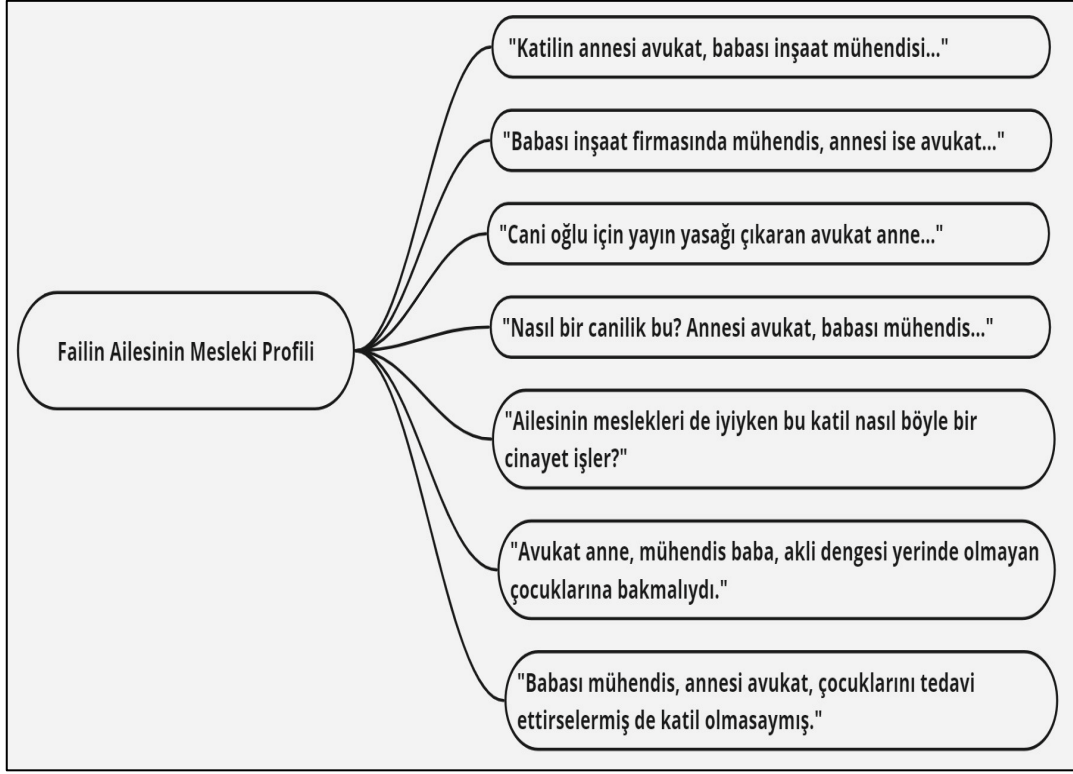
"Ankara'dan İstanbul'a 1 aylık eğitim için gelmiş mimar...", "28 yaşındaki mimar Başak Cengiz samuray kılıcı ile öldürüldü", "o kadar yıl zorluklarla okumuş mimar olmuş bir kız", "ülkenin yetişmiş değeri doktor, eşi tarafından öldürüldü", "Op. Dr. Zeynep Erdoğan çocuğunun gözü önünde öldürüldü", "8 ay önce evlendiği Doktor Zeynep Erdoğan'ı öldüren cani..." tweetlerinde maktullerin mesleki profilleri ön plana çıkarılmaktadır. *"O kadar yıl zorluklarla okumuş"* vb. ifadeler, maktulün mimar olmak için verdiği çabasına ve adanmışlığına vurgu yapmaktadır. *"Ülkenin yetişmiş değeri doktor..."* ifadesi, tweetlerde doktor unvanının sıklıkla kullanılması, maktulün orta sınıf temsilcisi olarak statüsünü pekiştirmektedir.

Müteessir kamular, paylaşmış olduğu tweetler aracılığıyla maktullerin mesleki profillerini öne çıkararak, yaşanan kadın cinayetlerinin yalnızca belirli sosyal ve ekonomik statüdeki bireylerin deneyimi olmadığını vurgulamaktadır. Bu anlatı stratejisi, şiddetin orta sınıfa ait bir deneyim olarak yeniden kodlanmasına olanak sağlayarak medyada sansasyon yaratmanın zeminini oluşturmaktadır.

4.4.4. Failin Ailesinin Mesleki Profili

Failin eylemleri, ailesinin mesleki profili temel alınarak karşılaştırılmakta böylece suç davranışı belirli bir sosyo-ekonomik bağlamda çerçevenmektedir.

Şekil 20: Failin Ailesinin Mesleki Profili

“Katilin annesi avukat, babası inşaat mühendisi...”, “babası inşaat firmasında mühendis, annesi ise avukat...”, “cani oğlu için yayın yasağı çıkaran avukat anne...” tweetlerinde failin ailesinin eğitim geçmişi ve meslekleri vurgulanarak, aile orta sınıf statüsüyle anlatılaştırılmaktadır. Failin anne-babasının meslekleri ile failin eylemleri arasında uyumsuzluk yarattığı düşünülen söylemler inşa edilmektedir. “Nasıl bir canilik bu? Annesi avukat, babası mühendis...”, “ailesinin meslekleri de iyiiken bu katil nasıl böyle bir cinayet işler?” vb. sorgulayıcı tweetler, belirli bir kültürel sermayeye sahip ailede yetişmiş failin toplumsal beklentilerine işaret etmektedir.

Fail, orta sınıfa mensup biri olduğunda yaşanan durum şokla karşılanmaktadır. “Avukat anne, mühendis baba, akli dengesi yerinde olmayan çocuklarına bakmalıydı”,

“babası mühendis, annesi avukat, çocuklarını tedavi ettirselermiş de katil olmasaymış”

içerikli tweetlerde ise müteessir kamular, orta sınıf ebeveynlerinin çocukları üzerinde daha fazla kontrol ve sorumluluk beklentisi içinde olduğunu göstermektedir. Anlatının temelinde, orta sınıfın daha iyi eğitim ve kaynaklara sahip olabileceği ve çocuklarının davranışlarını daha etkili bir şekilde yönlendirebileceği kalıp yargısı bulunmaktadır. Bu kalıpyargı, ebeveynin mesleki ve sosyo-ekonomik statüleri nedeniyle, suçu önleme imkanına ve sorumluluğuna sahip olduğunu öne süren ve orta sınıf ailelerde öldürücü şiddetin beklenmedik ve önlenabilir olduğu yönündeki anlatıyı inşa etmektedir.

Sonuç olarak, dijital hikaye anlatıcılığında mesleki profillerin ön plana çıkarılması, fail ve ailesinin eylemlerinin mesleki statü bağlamında çerçevelenmesiyle inşa edilmektedir. Bu yaklaşım, öldürücü şiddet olaylarının, belirli kültürel, sosyal ve ekonomik sermayeye sahip kişilerde ve ailelerde meydana gelebileceğine dair inançsızlığı ve şoku yansıtmaktadır.

Hikaye anlatımının inşasında, failin kendisinin ve ailesinin ekonomik, kültürel ve sosyal sermayelerine odaklanması, olayları sansasyonel hale getirmenin bir aracı olarak kullanılmıştır. Holt'un (1997) Bourdieu'nün teorisi üzerinden beğenileri, sosyal sınıfla ilişkili olarak incelemesi, kültürel sermayenin yalnızca bireysel tercihleri değil, aynı zamanda daha geniş toplumsal pratikleri etkilediğini de ortaya koymaktadır. Anlatılarda maktullerin ve failerin yaşamlarının belirli yönlerine odaklanması, sosyal sınıflarda neyin önemli veya dikkate değer görüldüğüne bağlı olarak belirli ayrıntıları vurgulamakta veya göz ardı etmektedir.

Hikaye anlatımında, öldürücü şiddet eylemlerinin daha düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip bireyler yerine orta veya üst sosyal sınıfta bulunan bireylerden gelmesinin şok etkisine neden olduğu görülmektedir. Holt'un (1997) kültürel sermaye ile ilişkili olarak orta sınıf ve alt sınıf pratiklerinin değerlendirmesini yaptığı çalışmasında, orta sınıf

pratiklerinin estetik değerlerle, alt sınıfın ise araçsal değerlerle ilişkilendirildiği görölmektedir. Bu, şiddet eyleminin sınıfsal inşasına da ışık tutarak eylemin alt sınıfın kabalığına uygun görüldüğü anlatısını anlamlandırmaktadır. Dolayısıyla sansasyonelleştirme temasına ait hikaye anlatıcılığında, kadın cinayeti, alt sınıf pratiği olarak damgalanmakta ve paradoksal bir şekilde sınıfsal ön yargıları da yeniden üretmektedir.

Tyler ve Slater (2018), damgalamaya yönelik geleneksel sosyolojik yaklaşımları eleştirmekte ve bu yaklaşımların damgalamanın üretildiği sosyal ve siyasi bağlamları göz ardı ettiğini savunmaktadır. Yazarlar, damgalamanın sadece bireysel bir olgu değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikleri şekillendiren ve yeniden üreten bir süreç olduğuna dikkat çekerler. Bu nedenle, damgalamanın kültürel ve politik ekonomisini kapsayan daha geniş bir perspektifi savunurlar. Savunulan perspektife göre, damgalamanın toplumsal yapılar ve güç ilişkileriyle olan etkileşimi önemlidir.

Sansasyonelleştirme stratejilerinde, failin, maktulün ve failin ailesinin mesleki profillerine yapılan atıflar, özellikle faillerin orta sınıf statülerini ön plana çıkarmaktadır. Bu durum, Tyler'ın (2008) medyanın sınıf temelli damgalama ve toplumsal algıları şekillendirme rolünü ele aldığı çalışmasına paralel olarak, sınıfsal damgalama ve ön yargıların bir örneğini teşkil etmektedir. Şiddet suçlarının orta veya üst sınıfa sahip bireyleri içerdinde şok edici veya beklenmedik olduğuna dair altta yatan bir varsayıma işaret edilerek, kadın cinayetleri alt sınıfların meselesi olarak inşa edilmektedir. Böylece alt sınıf dışındaki aktörlerin işlediği kadın cinayetleri istisnaileştirilmektedir.

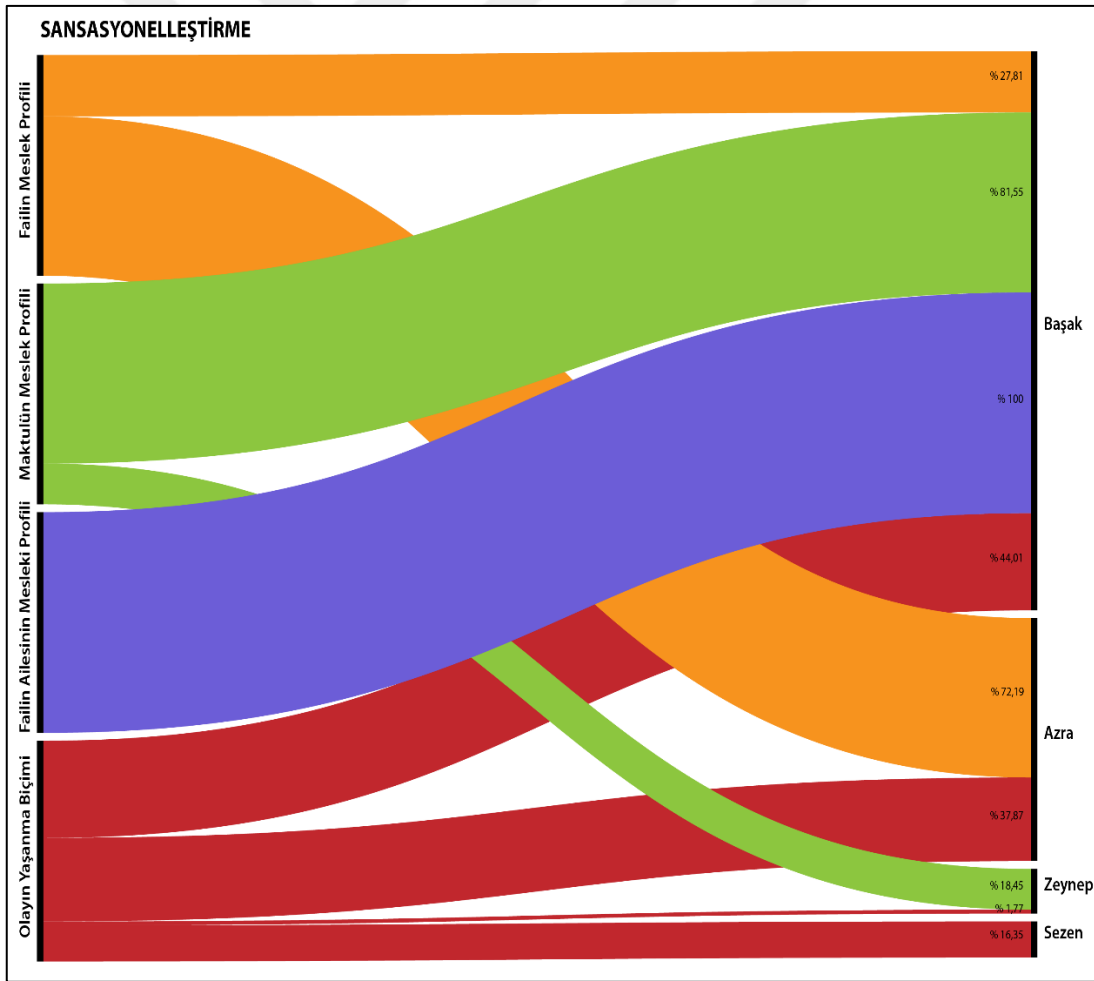
Bu tür anlatılar, sınıfsal ön yargıları performatif bir şekilde pekiştirerek, istemeden de olsa, bazı suçların alt sınıftan beklendiği kanaatini güçlendirebilir. Bu inşa, dikkatleri, toplumsal cinsiyet şiddetinin temel meselesinden başka yöne yönlendirmekte ve toplumsal sınıflar arasındaki ayrımları da belirgin şekilde ortaya koymaktadır. Görüleceği

üzere, müteessir kamuların söylemlerindeki sınıfsal ön yargılar, performatif olarak inşa edilmektedir. Ahmed (2019), performatiflik kavramı ile söylemin ve dilin sadece olayları yansıtmakla kalmayıp, sosyal gerçeklikleri yaratma gücüne sahip olduğunu ileri sürmektedir. Dijital anlatılarda, kadın cinayetlerinin alt sınıf pratikleriyle ilişkilendirilmesi paradoksal olarak sınıfsal ön yargıların yeniden üretilmesine ve pekiştirilmesine yol açmaktadır. Ahmed'in (2019) perspektifinden bakıldığında, şiddet eylemi, belirli gruplardan izole edilmiş olaylar olarak üretilmektedir.

4.4.5. Sansasyonelleştirme Temasının Farklı Vakalarda Yankıları

Sansasyonelleştirme temasındaki anlatıların duygusal yankıları Şekil 21'deki gibidir.

Şekil 21: Sansasyonelleştirme Temasının Yankıları

Olayın Yaşanma Biçimi alt temasına ait en fazla retweet oranı Başak Cengiz'dedir. Cengiz'in vakası, özellikle samuray kılıcıyla kamusal bir alanda gerçekleşmesi gibi nadir

ve şok edici bir ölüm şekli ile karakterize edilmiştir. Olayın beklenmedik ve rastlantısal doğası, müteessir kamuların tweetlerinde, öngörülemez bir şiddet ve güvensizlik hissi ile temsil edilmektedir.

Olayın Yaşanma Biçimine ilişkin anlatıların Esra Hankulu’da görülmemesi, Hankulu’nun önceden şiddet suçlarıyla ilişkilendirilmiş bir şüpheliyle birlikte olması ile oldukça ilişkilidir. Hankulu’nun partner seçimi, öldürülmesinin sansasyonel bir olay olarak anlatılaştırılmasının önüne geçmiş gibi görünmektedir.

Failin mesleki profili öne çıkarılarak sansasyonelleştirilen vakalarda, Azra Gülendamlar Haytaoğlu ve Başak Cengiz ile ilgili tweetler en yüksek retweet oranlarına sahiptir. Müteessir kamular, cinayetlerin anlatısını oluştururken; Haytaoğlu’nun failinin inşaat mühendisi olmasını, aynı zamanda İnşaat Mühendisleri Odası’nda yönetim kurulu üyesi ve sayman olarak görev yapmasını, Cengiz’in failinin ise özel bir üniversitede mühendislik okuyup açıköğretimde sosyoloji eğitimi almasını öne çıkararak, eğitilmiş ve mesleki başarılarla sahip bireyler tarafından işlenen suçların, genel beklentilerle çeliştiğini ve bu nedenle daha şok edici olarak algılandığını vurgulayan bir anlatı ortaya koymuştur.

Maktulün mesleki profilleri dolayısıyla sansasyonelleştirilen örnekler; Başak Cengiz ve Zeynep Erdoğan’dır. Bu kadınlar, hekim ve mimarlık mesleklerine sahip, toplumda saygın bireyler olarak kadın cinayetlerinin kurbanları haline gelişleri üzerinden temsil edilmektedirler.

Öte yandan Azra Gülendamlar Haytaoğlu, Sezen Ünlü ve Esra Hankulu ile ilgili mesleki özelliklere ilişkin anlatılar öne çıkmamaktadır.

Failin Ailesinin Mesleki Profili kategorisi yalnızca Başak Cengiz’de görülmektedir. Müteessir kamuların dijital anlatımlarında, şiddet eylemlerinin genellikle düşük eğitim seviyesine ve alt sosyo-ekonomik statüye sahip gruplarla ilişkilendirilen bir anlatısı mevcuttur. Cengiz’in failinin ailesinin ekonomik, kültürel ve sosyal sermayeleri

anlatılarda ön plana çıkarılarak, yaşanan cinayet vakasında şiddet, şok çerçevesinde inşa edilmektedir.

SONUÇ

Günümüzde sosyal medya, farklı grupların bir araya gelerek fikir alışverişinde bulundukları dinamik bir platform haline gelmiştir. Twitter da bu platformlardan biridir. Boyd'un (2010) tanımladığı haliyle sosyal ağ sitelerinin iletişim mimarisinin belirlediği sınırlar doğrultusunda bir araya gelerek etkileşimde bulunanlar, ağa bağlı kamular olarak adlandırılmaktadır. Ağa bağlı kamular sosyal medyada, pasif alıcılar olmaktan ziyade, etkileşimli ve katılımcı bir rol üstlenmektedir (Ito, 2008).

Twitter, bu kamuların oluşumuna ve etkileşimine zemin sağlamakta, kullanıcıların, gündelik hayatta karşılaşma ihtimalinin düşük olduğu kişilerle etkileşime girmesine olanak tanımaktadır. Tüm bu bahsedilenler müteessir kamuların varlığında görülmektedir.

Twitter üzerinde bir araya gelen ağa bağlı kamular, hashtagler aracılığıyla, Couldry'nin (2008) tanımladığı biçimde, dijital hikaye anlatıcılarıdır. Müteessir kamuların eylemlerinden de görüleceği üzere, Twitter'da etkileşime giren bireyler, gündelik hayattaki olaylarla ilgili hashtagler oluşturmakta, anlatacak oldukları hikayeleri hashtagler etrafında bir araya gelerek kamusal sayılabilecek alanlarda paylaşmaktadır. Bu paylaşım, birbirini duyma ihtimali olmayan kalabalıkları, dijital hikaye anlatımı kanalı aracılığıyla buluşturmaktadır.

Twitter'daki müteessir kamuların, 2021 yılında İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının ardından, toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle işlenmiş olan kadın cinayetlerine ilişkin dijital hikaye anlatımlarının analizinin yapıldığı çalışmada, sosyal medyanın sadece bilgi paylaşımı için değil, aynı zamanda toplumsal olaylara dikkat çekmek ve kamusal farkındalık yaratmak için de ne kadar güçlü bir araç olduğunu göstermektedir. Özellikle 2021 yılında Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çıktığı bir tarihsel momentte, toplumsal cinsiyet meseleleri ve kadına yönelik şiddet gibi konular, Twitter'da

belirli hashtagler etrafında şekillenen kamusal tartışmaların merkezinde yoğun şekilde yer almıştır.

Twitter platformunda, öldürülen her kadın için hashtag oluşturulmamakta ve oluşturulan hashtaglerin birçoğu, hakkında en çok konuşulanlar listesine girememektedir. Bu gözlem ışığında, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme taleplerinin yükselişe geçtiği ve nihayetinde Türkiye'nin sözleşmeden çekildiği 2021 yılında, toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle öldürülmüş ve hakkında en çok konuşulanlar arasına girmiş kadın cinayetlerine ilişkin hashtaglerin analizi yapılarak, cinayetlerin sosyal medyadaki ağa bağlı söylemlerde nasıl çerçevelendiği ve inşa edildiği incelenmiştir. Araştırma sorusuna cevap verilirken, söylem analizi yöntemi benimsenmiş, kadın cinayetlerinin söylemsel inşasının analitik olarak incelenebilmesi için ise Braun ve Clarke'ın (2006) önermiş olduğu altı adımlı tematik analiz yöntemi takip edilmiştir.

Örnekleme yer alan tweetler en az iki kere olmak üzere baştan sona okunmuştur. Tweetler, olası temalara kodlanmaya başlandıktan sonra kodlamada tutarlılığı sağlayabilmek için, tez danışmanına sunulmuştur. Söylemlerin nasıl çerçevelendiği, "Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları", "Faillik ve Bağlam", "Sansasyonelleştirme" olmak üzere üç ana tema altında bir araya getirilmiştir. Temaların her biri, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın cinayetleri konusunda -çalışma kapsamında- Twitter'da nasıl bir söylem oluşturulduğunu detaylandırmaktadır.

"Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları" temasına ait dört alt tema bulunmaktadır. Bu alt temalar, "İstanbul Sözleşmesi", "Hukuk ve Adalet Eleştirisi", "Özdeşleşim" ve "Kurbanlaştırma"dır. İstanbul Sözleşmesi alt temasında kadın cinayetleri, hükümet politikalarının kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki olumsuz etkileri ön plana çıkarılmasıyla inşa edilmiştir. Özellikle, sözleşmeden çekilme kararının tek bir kişinin inisiyatifiyle alınması ve demokratik ilkelerle uyumsuzluğu

eleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve geleneksel aile yapısı üzerine yapılan tartışmalar, sözleşmenin Batı kökenli ideolojileri dayatma iddialarını ve geleneksel değerlerle çatışmasını ele almıştır. Sözleşmeden çekilme kararı, kadın cinayetlerindeki artışla doğrudan ilişkilendirilmekte ve bu artış yönetimin politikalarına bağlanmaktadır.

Hukuk ve adalet eleştirisi alt temasında, kadın cinayetleri, adalet sistemindeki eşitsizlikler, cezai indirim uygulamaları ve kadın cinayetlerinin araştırılmasına yönelik yargıdaki çekincelerin ele alınmasıyla çerçevelenmiştir. Bu alt temada, cezasızlık kültürünün ve hukukun üstünlüğünün zayıflatılmasının toplumsal cinsiyet temelli şiddeti nasıl etkilediği üzerinden bir söylemsel inşa gerçekleşmiştir.

Özdeşleşim alt temasında, artan kadın cinayetleri karşısında müteessir kamular, empatik bağ kurarak toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin potansiyel kurbanları olabileceklerine dair endişeleri kapsamında inşa edilmişlerdir.

Kurbanlaştırma alt temasındaki söylemlerde ise cinayetlerin artmasının önüne yapısal bariyer koyamayan kurumsal yapı nedeniyle, kadınlar edilgenleştirilerek korunmaya muhtaç nesneler olarak inşa edilmiştir.

“Maktulün Failliği”, “Katilin Failliği” ve “İdam Çağrıları”, Faillik ve Bağlam temasının alt temalarıdır. Maktulün Failliği alt temasında, müteessir kamuların hikaye anlatımlarında, ironik ifadeler ve sorgulamalar aracılığıyla öldürülen kadınların eylemleri merkeze alınmıştır. Toplumsal cinsiyet şiddetine maruz kalan kadınların davranışlarının, şiddeti rasyonalize edebilecek nitelikte olup olmadığı sorgulamaları üzerinden inşa gerçekleştirilerek, hangi hayatın yasının tutulabilir olduğuna yönelik söylemlerin dolaşıma girmesi sağlanmıştır.

Katilin Failliği alt temasında, kadın cinayetleriyle ilgili söylemler siyasi araçsallaştırma yoluyla inşa edilmiştir. Katilin failliği, siyasi kimlikler ve siyasi partilerle ilişkilendirilerek tartışılmış, bu süreçte medyanın ve kamuoyunun rolü sorgulanmıştır.

Tartışmalar, eşitsiz güç dinamiklerini ve toplumsal bölünmeleri yansıtmakta, özellikle kadın cinayetlerinin siyasi ve toplumsal çerçeveleri arasındaki etkileşimi gözler önüne sermektedir.

İdam Çağrıları alt temasında ise müteessir kamular, kadın cinayeti vakalarını bireyselleştirerek kriminalleştirmekte ve failler için idam talebinde bulunmaktadır.

Sansasyonelleştirme temasında müteessir kamular, kadın cinayetlerine ilişkin vakaların bazı yönleri daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Alt temalar “Olayın Yaşanma Biçimi”, “Failin Mesleki Profili”, “Maktulün Mesleki Profili” ve “Failin Ailesinin Mesleki Profili”dir.

Olayın Yaşanma Biçimi alt temasında, müteessir kamular, cinayetin gerçekleşme anına dair çarpıcı olabilecek detayları ön plana çıkararak anlatımlarında, cinayetleri sansasyonelleştirmiştir.

Failin Mesleki Profili alt temasındaki anlatılar, kültürel sermaye ile mesleki profil çevresinde inşa edilmiştir. Failin mesleki ve eğitim geçmişi nedeniyle, cinayetler beklenmedik ve anormal olarak çerçevelenmekte, özellikle orta sınıfa mensup faillerin suçlarına dair şaşkınlık ve inançsızlık görülmektedir.

Maktulün Mesleki Profilinde, maktullerin meslekleri ve topluma katkılarına vurgu yapılarak, cinayetlerin sadece belirli bir sosyal ve ekonomik statüye sahip olmayan bireylerin de deneyimi olduğuna yönelik çerçeveleme yapılmaktadır. İnşada, şiddet orta sınıf deneyimi olarak yeniden kodlanmaktadır.

Failin Ailesinin Mesleki Profili alt kategorisindeki söylemlerde, suç davranışı belirli bir sosyo-ekonomik bağlamda tanımlanmakta ve şiddetin beklenmedik bir olgu olduğu inşası yapılmaktadır. Ayrıca, failin ailesinin mesleki statüsü, suçu önleme imkanı ve

sorumluluğu olarak çerçevelenmekte, bu durum özellikle orta sınıf ailelerdeki şiddet eylemlerini istisnaileştirmekte ve sınıfsal ön yargıları pekiştirmektedir.

Müteessir kamular, Twitter platformu üzerinde bir araya gelerek kadın cinayetleri üzerine dijital hikaye anlatmakta toplumsal etkileşim ve hareket yaratma çabası içerisinde. Bu kamular, paylaşılan tweetler, hashtag kampanyaları ve platformun sunduğu diğer eylemler aracılığıyla kolektif duygularını ve düşüncelerini ifade etmektedirler. Sürecin, kamusal farkındalığı artırma, sosyal değişim için baskı oluşturma ve belirli konular etrafında toplumsal dayanışmayı güçlendirme işlevi gördüğü söylenebilir. Twitter, müteessir kamuların hızlı ve geniş çaplı etkileşimini ve duygusal tepkilerini yayma konusunda etkili bir platform olarak işlev görmektedir. Platformun bu şekilde, tasarımcısı tarafından hayal edilenden farklı kullanımı, Shaw'ın (2017) teorisindeki muhalif kullanıma örnektir.

Müteessir kamular, muhalif kullanımla, toplumsal cinsiyet politikaları, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme, hukuk ve adalet sistemindeki cezasızlık, erkek adaleti gibi politik kararlara ve sonuçlara tepki göstererek yaşadıkları korku, kaygı, öfke gibi duygulanımlarını sergileyerek adalet için ses yükseltmektedirler. Seslerini yükseltirken güncel hashtagleri kullanarak tweet paylaşmaktadır. Müteessir kamuların bu eylemleri, Bruns ve Moe'nun (2014) tasvir ettiği gibi, birbirini tanımayan insanların bir endişe ile bir araya geldiği protesto mitingine benzetilebilir. Başarıları, mesajlarını yayma isteklerine bağlıdır, yayılım, retweet yoluyla gerçekleşmektedir. Çalışmada en fazla retweet edilen tweetlerin analizinin yapılmasıyla bir yandan başarıya ulaşan söylemlerin analizi sağlanmıştır.

Açılan hashtagin en çok konuşulanlar listesine girmesi, hashtagin retweetlenme ve kullanım sıklığıyla ilişkilidir. Müteessir kamular da bir hashtagin en çok konuşulanlar listesine girebilmesi için retweetleme yöntemini sık sık kullanmaktadır. Trend olana

kadar retweetleme duygusunun yer aldığı eylem, Boyd ve diğerlerinin (2010) belirlemiş olduğu retweetleme yöntemlerinden sosyal eylem retweeti içerisine girmektedir.

Temalara ait retweet oranlarındaki farklılıklardan da görüleceği üzere, anlatılar kadınların biyografik arka planına göre değişiklik göstermektedir. Twitter'daki müteessir kamuların etkileşimleri, kadın cinayetlerine dair toplumsal söylemleri şekillendirirken, aynı zamanda kadınlar arasındaki hiyerarşileri de yeniden üretmektedir. Bu hiyerarşiler, kültürel farklılıklar, yaşam tarzı farklılıkları, sınıfsal ayrımlar ve siyasi boyut üzerinden belirginleşmekte, bazı kadınların ölümleri diğerlerine kıyasla daha fazla dikkat çekmekte veya daha az meşruiyet kazanmaktadır. Bu durum, adaletin koşullu olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Koşullu adalet talebinin sonucu olarak, muhalif söylemler bazı kadınlar için belirli durumlarda ortaya çıkmakta, muhalif kullanım pratiği gölgelenmektedir.

Müteessir kamuların etkileşimleri aracılığıyla, Twitter'da ortaya çıkan koşullu adalet söyleminin her zaman geniş kesimlere ulaşamayacağını tekrar hatırlamakta fayda vardır. Daha önce de tartışıldığı gibi, Twitter'ın tam olarak kamusal alan olamayacağına dair sunulabilecek gerekçelendirmeler, kamusal alan olabileceğine dair sunulabilecek gerekçelerden daha fazladır. Müteessir kamuların duygulanımları, tepkisel ve öfke ağırlıklıdır. Şüpheli yaklaşımda belirtildiği gibi duygulanımlı bir iletişimin hüküm sürdüğü alan olarak sosyal medya, demokratik müzakere ve uzlaşma görüşlerinin geliştirildiği bir yer olmaktan uzaktır (Özçetin vd., 2012).

Ayrıca, herkes internete erişim sağlayamamakta erişim sağlayanların da teknolojik okur yazarlığının olmaması durumunda sosyal medyadaki tartışmalara katılım sağlayamamaktadır. Hem teknolojik okur yazarlığa hem de internet erişimine sahip bireyler arasında, beşeri sermaye farklılıkları nedeniyle, herkesin sesini eşit olarak duyurabilme olanağı her zaman mevcut değildir. Bu nedenle, söz konusu şartlarda eşitlikten bahsetmek oldukça güçtür.

Sonuç olarak, Twitter, toplumsal cinsiyet politikaları ve kadın cinayetleri gibi konularda kamusal farkındalık yaratma ve sosyal değişim için önemli bir araç olabilir. Ancak, çalışmada, kadın cinayetleri bağlamında ortaya çıkan koşullu adalet söylemi dikkate alındığında bu durumun birtakım sınırlılıkları beraberinde getirdiği açıktır. Ayrıca, teknolojik okuryazarlık ve internet erişimi gibi faktörlerin yanı sıra, müteessir kamuların geçici ve akışkan yapısı, oluşturulan kampanyaların anlık popüler olmasını sağlarken uzun süreli kamuoyu dikkatini çekmesi ve sürdürülebilir etki oluşturmalarını zorlaştırmaktadır.

Çalışmanın ışığında, Twitter ve müteessir kamuların sosyal medyada yarattığı etkinin genişliği ve derinliği konusunda bir dizi yeni soru ortaya çıkmaktadır. Özellikle, sınıfsal eksenler ve kültürel farklılıkların bu kamusal etkileşimlerde nasıl bir rol oynadığı, yeni araştırmalarda cevaplanmayı beklemektedir. Farklı demografik grupların hangi tematik örüntüler oluşturduğu, bu örüntülerin sosyal medyada nasıl şekillendiği sosyal medyanın kamusal alan olarak işlevselliğinin daha iyi kavranmasında yardımcı olacaktır. Bu soruların cevapları, Twitter ve benzeri platformların toplumsal dinamikler üzerindeki etkisini daha net bir şekilde ortaya koyacaktır.

Kaynakça

- Ahmed, S. (2019). İğrenmenin Performatifliği. İçinde S. Komut (Çev.), *Duyguların Kültürel Politikası* (3. bs, ss. 107-128). Sel Yayıncılık.
- Al-Saqaf, W. (2022a). *How to Extract and Analyze Twitter Data for Social Science Research*. SAGE Publications, Ltd.
- Al-Saqaf, W. (2022b). *How to Extract and Analyze Twitter Data Using Mecomodify Introduction*. SAGE Publications, Ltd.
- Al-Saqaf, W., & Berglez, P. (2022). *Analysing Twitter Discourse on Extreme Events and Climate Change Using Quantitative Research Methods and Applying Theoretical Interpretations*. SAGE Publications, Ltd.
- Aslan, A., & Kırışkan, I. (2022). Türkiye’de Kadın Cinayeti Haberlerinin İçerik Analizi (2008-2021). *International Journal of Social Inquiry*, 15(1), 85-104.
- Aytaç, A. M. (2016). Lifestyle and rights: A neo-secular conception of human dignity. *Philosophy and Social Criticism*, 43(4-5), 495-502.
- Beer, D. (2009). Power through the algorithm? Participatory web cultures and the technological unconscious. *New Media & Society*, 11(6), 985-1002.
<https://doi.org/10.1177/1461444809336551>
- Beer, D., & Burrows, R. (2013). Popular Culture, Digital Archives and the New Social Life of Data. *Theory, Culture & Society*, 30(4), 47-71.
<https://doi.org/10.1177/0263276413476542>
- Beyaz Gazete. (2021). *Azra Güendam Haytaoğlu kimdir? Azra Güendam Haytaoğlu nasıl öldürüldü? Azra Güendam Haytaoğlu katili kim?*
<https://mobile.beyazgazete.com/haber/azra-gulendam-haytaoglu-kimdir-azra-gulendam-haytaoglu-nasil-olduruldu-azra-gulendam-haytaoglu-katili-kim-6166855.html>

- Beyaztaş, F. Y., Karagöz, Y. M., Özer, E., & Tütüncüler, A. (2015). Evaluation of Femicide Cases Committed Between the Years 1996-2005 in Antalya. *Omega Journal of Death and Dying*, 71(2), 198-210.
- Bilginer Erdoğan, Ş. (2022). Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Gündem Oluşturma Etkisi ve Medyatik Bilinç Üretimi. *Turcology Research*, 73, 275-286.
- Binark, M. (2021). Giriş. İçinde *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (4. bs, ss. 19-29). Ayrıntı Yayınları.
- Boler, M., & Davis, E. (2021). Introduction. İçinde M. Boler & E. Davis (Ed.), *Affective Politics of Digital Media: Propaganda by Other Means*. (ss. 1-50). Routledge.
- Boonzaier, F. A. (2022). Spectacularising narratives on femicide in South Africa: A decolonial feminist analysis. *Current Sociology*, 71(1), 78-96. <https://doi.org/10.1177/00113921221097157>
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. İçinde *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (ss. 241-261). Greenwood.
- Boyd, D. (2010). Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. İçinde Z. Papacharissi (Ed.), *A Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* (1. bs, ss. 47-66). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203876527-8>
- Boyd, D., & Crawford, K. (2012). Critical Questions For Big Data. *Information, Communication & Society*, 15(5), 662-679.
- Boyd, D., Golder, S., & Lotan, G. (2010). Tweet, Tweet, Retweet: Conversational Aspects of Retweeting on Twitter. *2010 43rd Hawaii International Conference on System Sciences*, 1-10. <https://doi.org/10.1109/HICSS.2010.412>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

- Bruns, A., & Moe, H. (2014). Structural layers of communication on Twitter. İçinde K. Weller, A. Bruns, J. Burgess, M. Mahrt, & C. Puschmann (Ed.), *Twitter and society* (ss. 15-28). Peter Lang.
- Bruns, A., & Stieglitz, S. (2014). Metrics for understanding communication on Twitter. İçinde K. Weller, A. Bruns, J. Burgess, M. Mahrt, & C. Puschmann (Ed.), *Twitter and society* (ss. 69-82). Peter Lang.
- Bucher, T. (2012). Want to be on the top? Algorithmic power and the threat of invisibility on Facebook. *New Media & Society*, 14(7), 1164-1180.
<https://doi.org/10.1177/1461444812440159>
- Bulut, E., & Yörük, E. (2017). Digital Populism: Trolls and Political Polarization of Twitter in Turkey. *International Journal of Communication*, 11, 4093-4117.
- Butler, J. (2018). Şiddet, Yas, Siyaset. İçinde B. Ertür (Çev.), *Kırılğan Hayat: Yasın ve Şiddetin Gücü* (3. bs, ss. 35-63). Metis.
- Butler, J. (2020a). Giriş: Kırılğan Hayat, Yası Tutulabilen Hayat. İçinde Ş. Öztürk (Çev.), *Savaş Tertipleri* (2. bs, ss. 9-37). Yapı Kredi.
- Butler, J. (2020b). Hayatta Kalabilme, Yaralanabilirlik, Duygulanım. İçinde Ş. Öztürk (Çev.), *Savaş Tertipleri* (2. bs, ss. 38-64). Yapı Kredi.
- Butler, J. (2021). *Excitable Speech*. Routledge.
- Chuma, W. (2016). Reporting the Oscar Pistorius trial: A critical political economy reading of the mediation of the 'trial of the century'. *Journal of African Media Studies*, 8(3), 323-339.
- CNNTürk. (2021, Ağustos 5). *Son dakika... Esra Hankulu'nun ölümünde yeni gelişme! Ön otopsi raporu tamamlandı.* <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/son-dakika-esra-hankulunun-olumunde-yeni-gelisme-on-otopsi-raporu-tamamlandi>
- CNNTürk. (2022a, Nisan 22). *Başak Cengiz'in katili Can Göktuğ Boz'un cezası belli oldu! Can Göktuğ Boz kimdir? Başak Cengiz olayı!*

<https://www.cnnturk.com/yasam/basak-cengizin-katili-can-goktug-boz-kindir-can-goktug-bozun-babasindan-sok-aciklamalar>

CNNTürk. (2022b, Ekim 7). *Başak Cengiz'in katili Can Göktaş Boz'un cezası onandı.*

<https://www.cnnturk.com/turkiye/basak-cengizin-katili-can-goktug-bozun-cezasi-onandi?page=1>

Corradi, C., Marcuello-Servós, C., Boira, S., & Weil, S. (2016). Theories of Femicide and Their Significance for Social Research. *Current Sociology*, 64(7), 975-995.

<https://doi.org/10.1177/0011392115622256>

Couldry, N. (2008). Mediatization or mediation? Alternative understandings of the emergent space of digital storytelling. *New Media & Society*, 10(3), 373-391.

<https://doi.org/10.1177/1461444808089414>

Cumhuriyet. (2021a, Mayıs 22). *Bakan Derya Yanık'tan, kadına yönelik şiddete skandal yanıt: Hoşgörülebilir.* <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/bakan-derya-yaniktan-kadina-yonelik-siddete-skandal-yanit-hosgorulebilir-1838344>

Cumhuriyet. (2021b, Haziran 21). *Türkiye'yi ayağa kaldıran Zeynep Erdoğan cinayetinde karar: Katil Mehmet Erdoğan'a ağırlaştırılmış müebbet.*

<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/turkiyeyi-ayaga-kaldiran-zeynep-erdogan-cinayetinde-karar-katil-mehmet-erdogana-agirlastirilmis-muebbet-1949726#:~:text=Mahkeme%2C%20doktor%20e%C5%9Fi%20Zeynep%20Erd%C4%9Fan,25%20y%C4%B1%20hapis%20cezas%C4%B1na%20%C3%A7a%20rpt%C4%B1rd%C4%B1>

Çetin, İ. (2015). Defining Recent Femicide in Modern Turkey: Revolt Killing. *Journal of International Women's Studies*, 16(2), 346-360.

Demircioğlu, Z., & Atik, A. (2016). Televizyon Haberleri Yoluyla Erkek Egemen Söylemin Yeniden İnşası: Kadın Cinayeti Haberleri Örneği. *Atatürk İletişim Dergisi*, 11, 125-138.

- Erden, G., & Akdur, S. (2018). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet ve kadın cinayetleri. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(3), 128-139.
- Eslen-Ziya, H. (2013). Social Media and Turkish Feminism: New resources for social activism Hande Eslen-Ziya. *Feminist Media Studies*, 13(5), 860-870.
- Eslen-Ziya, H. (2022). Establishing networked misogyny as a counter movement: The analysis of the online anti-Istanbul convention presence. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 28(6), 1-17. <https://doi.org/10.1177/13548565221089218>
- Foucault, M. (2019). Disiplin. İçinde M. A. Kılıçbay (Çev.), *Hapishanenin Doğuşu* (s. 445). İmge Kitabevi Yayınları.
- Gaver, W. W. (1991). Technology affordances. *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems Reaching through Technology - CHI '91*, 79-84. <https://doi.org/10.1145/108844.108856>
- Gazioğlu, E. (2013). Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7(30), 89-100.
- Genç, H. N., & Aydemir, D. (2018). Yazılı basında çıkan kadın cinayeti haberleri üzerine söylem çözümlemesi: Türkiye-Amerika örneği. *International of Human Sciences*, 15(2), 665-682.
- Görkemli, S. (2012). “Coming Out of the internet”: Lesbian and Gay Activism and the Internet as a “Digital Closet” in Turkey. *Journal of Middle East Women’s Studies*, 8(3), 63-88.
- Güneş, A. (2019). Legal Implications of Turkey’s Accessions to the Istanbul Convention by Enacting and Refining Its Laws on Violence Against Women. *Women & Criminal Justice*, 18, 1-15.

- Güneş, G., & Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet Temelli Bir Savaş: Kadın Cinayetlerinin Medyada Temsili Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 936-964.
- Habertürk. (2021, Mayıs 10). *Cezaevinden çıktı işkenceyle öldürdü*. <https://www.haberturk.com/cezaevinden-cikti-iskenceyle-oldurdu-haberler-3067349>
- Hall, S. (2006). Kodlama, Kodaçımılama. İçinde Ş. Yavuz (Ed.), *Medya ve İzleyici Bitmeyen Tartışma*. Vadi Yayınları.
- Hermansson, P., Lawrance, D., Mulhall, J., & Murdoch, S. (2020). Gender and sexuality. İçinde *The International Alt-Right: Fascism for the 21st Century?* (C. 1, ss. 161-203). Routledge.
- Holt, D. B. (1997). Distinction in America? Recovering Bourdieu's theory of tastes from its critics. *Poetics*, 25(2), 93-120.
- Hürriyet. (2021, Ekim 10). *Son dakika... Mimar Başak Cengiz'in sır ölümü! Samuray kılıklı cinayette şoke eden ayrıntılar*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-mimar-basak-cengizin-sir-olumu-samuray-kilicli-cinayette-soke-eden-ayrintilar-41936216>
- Hürriyet. (2022, Temmuz 7). *Kadir Şeker kimdir? Kadir Şeker olayı nedir, ne zaman oldu? İşte Kadir Şeker hakkında detaylar*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kadir-seker-kimdir-kadir-seker-olayi-nedir-ne-zaman-oldu-iste-kadir-seker-hakkinda-detaylar-42097688>
- Hürriyet. (2023, Temmuz 20). *Kadir Şeker'in avukatı açıkladı: Yeniden cezaevine dönmeyecek*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kadir-sekerin-avukati-acikladi-yeniden-cezaevine-donmeyecek-42301587>
- Independent. (2022, Eylül 29). *Azra Gülendamlar Haytaoğlu'nun katili Mustafa Murat Ayhan cezaevinde intihar etti*.

<https://www.indyturk.com/node/557921/haber/azra-g%C3%BClendam-haytao%C4%9Flunun-katili-mustafa-murat-ayhan-cezaevinde-intihar-etti#:~:text=Antalya'da%20%C3%BCniversite%20%C3%B6%C4%9Frencisi%20Azra,16%20y%C4%B1%20hapis%20cezas%C4%B1%20verildi.>

Ito, M. (2008). Introduction. İçinde K. Varnelis (Ed.), *Networked Publics* (ss. 1-14). MIT Press.

Jenkins, H. (2019). *Cesur Yeni Medya Teknolojiler ve Hayran Kültürü* (Ö. N. Yeğengil, Çev.). İletişim Yayınları.

Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2013). *Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture*. New York University Press.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2023, Ocak 2). *2022 Yılında Erkekler Tarafından 334 Kadın Öldürüldü, 245 Kadın Şüpheli Şekilde Ölü Bulundu*. <https://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/3040/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2022-yillik-veri-raporu>

Kancı, T., Çelik, B., Bekki, Y. B., & Tarcan, U. (2023). *The anti-gender movement in Turkey: An analysis of its reciprocal aspects*. 24(5), 882-904. <https://doi.org/10.1080/14683849.2022.2164189>

Kandiyoti, D. (2012). The travails of the secular: Puzzle and paradox in Turkey. *Economy and Society*, 41(4), 513-531. <https://doi.org/10.1080/03085147.2012.718631>

Kandiyoti, D. (2016). Locating the politics of gender: Patriarchy, neo-liberal governance and violence in Turkey. *Research and Policy on Turkey*, 1(2), 103-118. <https://doi.org/10.1080/23760818.2016.1201242>

Karbeyaz, K., Yetiş, Y., Güneş, A., & Şimşek, Ü. (2018). Intimate partner femicide in Eskisehir, Turkey 25 years analysis. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 60, 56-60.

- Koç, G. (2022). A Study of Femicide in Turkey From 2010 to 2017. *SAGE OPEN*, 1-20.
<https://doi.org/10.1177/21582440221119831>
- Kolburan, Ş. G. (2017). Kadın Cinayetleri Konusunda Nedensel Bir Değerlendirme: Sahip Olma Güdüsü. *Adli Tıp Bülteni*, 22(3), 194-199.
- Kunstman, A. (2021). Reverberation, Affect and Digital Politics of Responsibility. İçinde M. Boler & E. Davis (Ed.), *Affective Politics of Digital Media: Propaganda by Other Mean* (ss. 69-85). Routledge.
- Laclau, E., & Mouffe, C. (2012). Toplumsalın Pozitifliğinin Ötesinde: Antagonizmalar ve Hegemonya. İçinde *Hegemonya ve Sosyalist Strateji* (2. bs, ss. 151-231). İletişim.
- Lindgren, S., & Johansson, A. (2021). Getting Better? Hegemonic, Negotiated and Oppositional Uses of Instagram for Mental Health Support. *Journal of Communication Inquiry*, 1-23. <https://doi.org/10.1177/01968599211042581>
- Lury, C., & Day, S. (2019). Algorithmic Personalization as a Mode of Individuation. *Theory, Culture & Society*, 36(2), 17-37.
<https://doi.org/10.1177/0263276418818888>
- Lünenborg, M. (2020). Affective publics: Understanding the dynamic formation of public articulations beyond the public sphere. İçinde A. Fleig & C. von Scheve (Ed.), *Public Spheres of Resonance: Constellations of Affect and Language* (ss. 30-48). Routledge.
- McGarry, A., Jenzen, O., Eslen-Ziya, H., Erhart, I., & Korkut, U. (2019). Beyond the iconic protest images: The performance of ‘everyday life’ on social media during Gezi Park. *Social Movement Studies*, 18(3), 284-304.
- Milliyet. (2021). *Arkadaşları, katledilen Azra’nın haberini, gözyaşlarıyla yazdı.*
<https://www.milliyet.com.tr/gundem/arkadaslari-katledilen-azranin-haberini-gozyaslariyla-yazdi-6588631>

- Mohanty, C. T. (1984). Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses. *Duke University Press*, 12(3), 333-358.
- Mutlu, E. (2005). *Globalleşme Popüler Kültür ve Medya*. Ütopya Yayınevi.
- Müftüler Baç, M., & Müftüler, C. (2021). Provocation defence for femicide in Turkey: The interplay of legal argumentation and societal norms. *European Journal of Women's Studies*, 28(2), 159-174.
- NTV. (2022, Mayıs 14). *Esra Hankulu'nun ölümünde Ümitcan Uygun'a 10 yıl hapsin gerekçesi: Öldürme kastı yok*. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/esrahankulunun-olumunde-umitcan-uyguna-10-yil-hapsin-gerekcesi-oldurme-kasti-yok,amd3lt7cxEinXcUevtQJwQ>
- Ozduzen, O., & Korkut, U. (2020). Enmeshing the mundane and the political: Twitter, LGBTI+ outing and macro-political polarisation in Turkey. *Contemporary Politics*, 26(5), 493-511. <https://doi.org/10.1080/13569775.2020.1759883>
- Özçetin, B., Arslan, U. T., & Binark, M. (2012). Türkiye'de İnternet, Kamusalılık ve Demokratik Kanaat Oluşumu. *Folklor/Edebiyat*, 18(72), Article 72.
- Özdüzen, Ö., & McGarry, A. (2020). Digital Traces of "Twitter Revolutions": Resistance, Polarization, and Surveillance via Contested Images and Texts of Occupy Gezi. *International Journal of Communication*, 14, 2543-2562.
- Paasonen, S. (2020). Resonant networks: On affect and social media. İçinde A. Fleig & C. von Scheve (Ed.), *Public Spheres of Resonance: Constellations of Affect and Language* (ss. 49-62). Routledge.
- Papacharissi, Z. (2002). The virtual sphere: The internet as a public sphere. *New Media & Society*, 4(1), 9-27. <https://doi.org/10.1177/14614440222226244>
- Papacharissi, Z. (2009). The virtual geographies of social networks: A comparative analysis of Facebook, LinkedIn and ASmallWorld. *New Media & Society*, 11(1-2), 199-220. <https://doi.org/10.1177/1461444808099577>

- Papacharissi, Z. (2016). Affective publics and structures of storytelling: Sentiment, events and mediality. *Information, Communication & Society*, 19(3), 307-324.
<https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1109697>
- Polat, R. K. (2005). The Internet and Political Participation: Exploring the Explanatory Links. *European Journal of Communication*, 20(4), 435-459.
<https://doi.org/10.1177/0267323105058251>
- Potter, J. (2004). Discourse Analysis. İçinde M. Hardy & A. Bryman (Ed.), *Handook of Data Analysis* (ss. 607-624). Sage.
- Potter, J., & Wetherell, M. (1995). Discourse Analysis. İçinde J. A. Smith, R. Harré, & L. V. Langenhove (Ed.), *Rethinking Methods in Psychology* (ss. 80-92). Sage.
- Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin Onaylanması Hakkında Karar, 2816 1 (2012).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.htm>
- Ritzer, G., & Jurgenson, N. (2010). Production, Consumption, Prosumption: The nature of capitalism in the age of the digital 'prosumer'. *Journal of Consumer Culture*, 10(1), 13-36. <https://doi.org/10.1177/1469540509354673>
- Russell, D. E. H. (2008). Politicizing the Killing of Females. İçinde *Strengthening Understanding of Femicide, Using Research to Galvanize Action and Accountability* (ss. 26-31). PATH, MRC, WHO, IGWG.
- Sabah. (2021, Kasım 14). *Can Göktuğ Boz kimdir, kaç yaşında ve nereli? Mimar Başak Cengiz'in katili Can Göktuğ Boz tutuklandı mı?*
<https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2021/11/14/basak-cengizin-katili-can-goktug-boz-kimdir-kac-yasinda-can-goktug-boz-tutuklandi-mi?paging=4>
- Sallan Gül, S., & Altındal, Y. (2015). Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler: Radikal Gazetesi. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 24, 168-188.

- Shaw, A. (2017). Encoding and decoding affordances: Stuart Hall and interactive media technologies. *Media, Culture & Society*, 39(4), 592-602.
<https://doi.org/10.1177/0163443717692741>
- T24. (2021a, Mart 27). *Anıl Yolum tarafından öldürülen beş aylık hamile Sezen Ünlü'nün babası: Darp raporu aldık, şikâyetçi olduk, tutuklamadılar.*
<https://t24.com.tr/haber/anil-yolum-tarafindan-oldurulen-bes-aylik-hamile-sezen-unlu-nun-babasi-darp-raporu-aldik-sikayetci-olduk-tutuklamadilar,941927>
- T24. (2021b, Ağustos 2). *5 gündür aranan Azra'dan kötü haber geldi; cinsel saldırıda bulunup cesedini parçalayan Mustafa Murat Ayhan tutuklandı!*
<https://www.t24.com.tr/haber/5-gundur-aranan-azra-dan-kotu-haber-geldi-cinsel-saldirida-bulunup-cesedini-parcalayan-kisi-gozaltina-alindi,969518>
- T24. (2021c, Ağustos 7). *Ümitcan Uygun, Esra Hankulu'nun evinde bulunduğu gizli tutulmasını istemiş!* <https://www.t24.com.tr/haber/umitcan-uygun-esra-hankulu-nun-evinde-bulundugunun-gizli-tutulmasini-istemis,970620>
- T24. (2021d, Kasım 26). *Azra Gülendam Haytaoğlu'nun katiline ağırlaştırılmış müebbet hapis talebi.* <https://t24.com.tr/haber/azra-nin-katiline-agirlastirilmis-muebbet-talebi,988466>
- Taşdemir Afşar, S. (2016). Violence Against Women and Femicides in Turkey. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 1(5), 70-80.
- Taştan, C., & Küçük Yılmaz, A. (2019). *Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler.*
- Tunç, S. (2021). Yeni Medya Ortamlarında Araştırma Etiği ve Özdeşimsellik. *İçinde Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (4. bs, ss. 171-201). Ayrıntı Yayınları.
- Tyler, I. (2008). "Chav mum chav scum" Class disgust in contemporary Britain. *Feminist Media Studies*, 8(1), 17-34.

- Tyler, I., & Slater, T. (2018). Rethinking the sociology of stigma. *The Sociological Review Monographs*, 66(4), 721-743.
- Ural, H. (2021). The Resonant Chants of Networked Discourse: Affective Publics and the Muslim Self in Turkey. *International Journal of Communication*, 15, 1081-1101.
- Ural, H., & Çabuk Kaya, N. (2018). Kadın Cinayetlerinde Sembolik İktidarın Krizi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 356-382.
- Van Dijck, J., Poell, T., & De Wall, M. (2018). *The Platform Society Public Values in a Connective World*. Oxford University Press.
- Weller, K. (Ed.). (2013). *Twitter and society*. Peter Lang.
- Williams, M. L., Burnap, P., & Sloan, L. (2017). Towards an Ethical Framework for Publishing Twitter Data in Social Research: Taking into Account Users' Views, Online Context and Algorithmic Estimation. *Sociology*, 51(6), 1149-1168.
- Yarar, B. (2015). "Yakın İlişki İçinde Şiddet"i Feminist Bakışla Yeniden Düşünmek. *İçinde Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri* (1. bs, ss. 13-52). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Yaren, Ö., Saraçoğlu, C., & Karademir-Hızır, I. (2021). The quest for cultural power: Islamism, culture and art in Turkey. *İçinde J. Jongerden (Ed.), The Routledge Handbook on Contemporary Turkey* (ss. 418-431). Routledge.
- Yayak, A. (2020). Kadına Yönelik Şiddetin Türkiye'deki Yüzü: Son 10 Yılda Basına Yansıyan 10 Şiddet Olayı. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(5), 2739-2755.
- Yeğen, C. (2014). İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 4(3), 15-28.

ÖZET

GEZERKAYA, Ayşim. *Twitter'da Kadın Cinayetleri ve Koşullu Adalet: Dijital Hikaye Anlatıcılığının Duygulanımsal İzlerini Sürmek*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024.

Bu çalışmada “İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme taleplerinin yükselişe geçtiği ve nihayetinde Türkiye’nin sözleşmeden çekildiği 2021 yılında, toplumsal cinsiyet pratiği nedeniyle öldürülmüş ve Twitter’da hakkında en çok konuşulanlar arasına girmiş (trend topic) kadın cinayetleri, sosyal medyadaki ağa bağlı (networked) söylemlerde nasıl çerçevelenmekte ve inşa edilmektedir?” sorusuna odaklanılmaktadır. Bu doğrultuda, örnekleme yer alan kadın cinayetleri hakkında müteessir kamuların başlatmış olduğu hashtag kampanyaları belirlenmiş ve hashtagler aracılığıyla paylaşılmış olan tweetler, tematik analiz yöntemi aracılığıyla ele alınmıştır.

Araştırmanın hareket noktasını oluşturan soru, “*Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı ve Hoşnutsuzlukları*”, “*Faillik ve Bağlam*” ile “*Sansasyonelleştirme*” temaları aracılığıyla tartışmaya açılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın cinayetleri, Twitter, yeni medya, müteessir kamular, dijital hikaye anlatıcılığı, hashtag.

ABSTRACT

GEZERKAYA, Ayşim. *Femicides and Conditional Justice on Twitter: Tracking the Affective Traces of Digital Storytelling*, Master Thesis, Ankara University Graduate School of Social Sciences, 2024.

This study focuses on the question, “In 2021, when demands for withdrawal from the Istanbul Convention are on the rise and Turkey has withdrawn from the convention, how are femicides, committed due to gender practices and becoming among the most discussed topics on Twitter, framed and constructed in networked discourses on social media?” To this end, hashtags created by affected publics regarding the selected cases of female homicides in the sample have been identified, and tweets shared through these hashtags have been analyzed using thematic analysis.

The primary question of the research is discussed within the scope of the themes of “*Gender Antagonism and Discontent*”, “*Perpetrator and Context*” and “*Sensationalization.*”

Keywords: Femicides, Twitter, new media, affective publics, digital storytelling, hashtags.